MARILÙ OLIVA

ODISEEA

povestită de

PENELOPA, CIRCE, CALYPSO

și celelalte

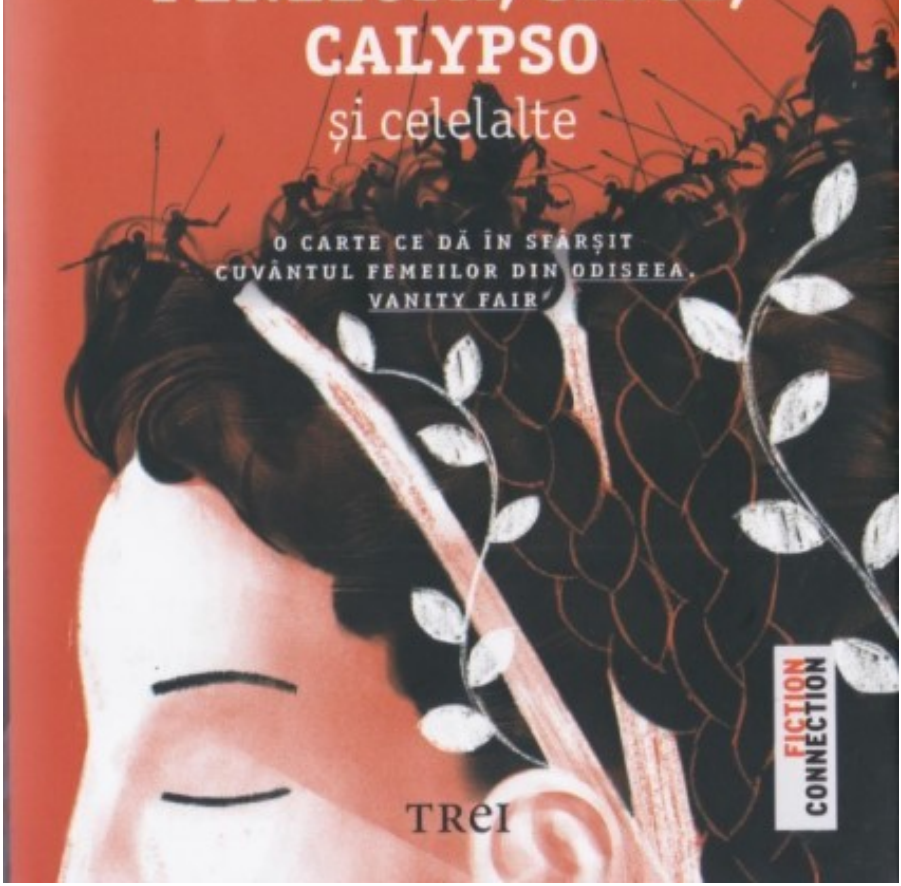

O CARTE CE DĂ ÎN SFÂRȘIT CUVÂNTUL FEMEILOR DIN ODISEEA.
VANITY FAIR

FICTION CONNECTION

TREI

MARILÙ OLIVA

ODISEEA POVESTITA DE PENELOPA, CIRCE, CALYPSO ȘI CELELALTE

Traducere din italiană de Beatrice Baciu
Titlul original: *: L'Odissea raccontata da Penelope, Circe, Calipso e le altre,* 2019

Editura Trei, 2020

Versiune ebook: v1.0, iunie 2021

Cuprins

Calypso.....5
Intermezzo – Atena.....16
Nausicaa.....36
Circe.....65
Intermezzo – Atena.....73
Sirenele.....85
Intermezzo – Atena.....89
Eurycleia.....106
Penelopa.....124
Note finale ale autoarei și mulțumiri.....142

Mamei mele, Wanda, care cunoștea virtuțile lui Odiseu. Puțini știu că numele ei real era Teresa

Fiicei mele, Micol – bucuria mea cea mai mare, alături de Matteo și Gabri —, surorii mele Patrizia, care mi-a transmis dragostea pentru cărți, Virginiei și Marcellei – pe care nu le pot descrie în cuvinte – și tuturor femeilor extraordinare pe care le-am cunoscut

De după vasul cel cu botul negru
Cuvântătoarea, vajnica zeiță
Cu păr de aur, Circe, ne trimise
Un vânt prielnic umflător de pânze,
Soț bun de drum.

Odiseea[1]

[1] Homer, *Odiseea*, trad. George Murnu, Univers, 1979, cântul XI, 6–8. *(N.r.)*

Calypso

Uite-l, fugarul! Regele devenit naufragiat. Bărbatul lovit de mânia zeilor. Marea mi l-a aruncat pe țărm, gol și disperat. A fost de ajuns o privire ca să mă pierd în ochii lui și să-i ofer tot ce aveam.

O peșteră drept refugiu.

Miresmele insulei Ogygia.

Hrană din belșug.

Și, mai presus de orice, nemurirea.

Dar el, fiind stăpânit – la fel ca toți muritorii – de nevoia de-a înfrunta viața de zi cu zi, a preferat să continue să viseze la drumul înapoi spre casă.

Îl urmăresc din spatele unui tufiș înmiresmat.

Odiseu stă pe stânci, privește marea de parcă ar vedea dincolo de ea, până la insula după care suspină îndelung, fără s-o poată atinge. Itaca, al cărei nume îl strigă noaptea în somn, ca și cum ar fi cel mai frumos dintre meleaguri, nu doar o mână de stânci și câmpuri răzlețe. Itaca cea plină de suișuri și coborâșuri, cu golfuri nebănuite, cu podgorii piezișe și munți asimetrici, Itaca, locul unde acest bărbat și-a lăsat sceptrul pe care acum cineva încearcă să i-l fure.

În fiecare noapte, aceeași incantație. Regele Itacăi își invocă patria, fiul, mama și pe tatăl său. Dar, mai presus de toate, murmură un nume, rănindu-mi profund orgoliul: Penelopa. O strigă după ce mă îmbrățișează în pat, de îndată ce-l cuprinde somnul. Această femeie muritoare, cu tot ce o înconjoară, este obsesia lui.

Dar amintirile dispar ca un miraj. Și astfel, fiul lui Laerte aproape că a uitat chipul soției sale, pielea de bebeluș a lui Telemah – căci fiul îi era de-o șchioapă atunci când Odiseu a plecat spre Troia –, forma portului din Itaca – își amintește totuși că era un semicerc – și lungimea exactă a atriului de la palatul regal.

Așezat pe stânci, cu umerii lați arși de soare după zile în șir petrecute pe mare, cu mâinile aspre ale vâslașilor care au fost mai întâi suverani, apoi soldați și supraviețuitori, apoi marinari și în cele din urmă refugiați, cu barba neagră presărată cu fire de argint, Odiseu privește marea nemișcat, cu un profil hotărât, cu barba care îi urmează conturul bărbiei, cu ochii negri ai omului profund, în timp ce mintea lui născocește combinații improbabile de posibilități.

De ce nu-l pot lăsa să plece?

De ce îl urmăresc până aici în fiecare dimineață și mă las pradă umilinței?

De ce îmi doresc zi și noapte să se culce cu mine? Vraja care mă leagă de el m-a obligat să-l urmăresc și în această dimineață ca o cățea credincioasă, după ce stăpânul a alungat-o în șuturi. Stau aici deoparte și îl spionez, având din nou confirmarea crudului adevăr: nu voi fi niciodată prima lui grijă, nu sunt nici măcar a doua și nici a treia, pentru că sunt doar puntea dintre două provocări.

Își trece o mână prin părul ondulat și face ceea ce niciun erou nu a îndrăznit să facă până acum.

Plânge.

Inadmisibil, poate, pentru cei care își amintesc de mânia teribilă a lui Ahile sau de vehemența nestăvilită a lui Agamemnon.

Dar Odiseu nu se lasă cuprins de furie.

El este ultimul dintre eroi.

Meditează ca nimeni altul.

Își amintește.

Și plânge.

Ca în fiecare zi, e îndurerat de singurătatea lui.

În fiecare dimineață, îl răpune nostalgia, durerea pe care i-o pricinuiește gândul la *nóstos,* la întoarcerea acasă. Îl chinuie amintirea trecutului, a locului aceluia îndepărtat. Tot ce-și dorește e să dispară de pe stâncile mele și să reapară pe crestele stâncoase ale Itacăi. În fiecare

dimineață, își arde pielea pe pietrele aride și își ațintește irisurile asupra acelui azur imens care se transformă în albastru, apoi în violet. În fiecare dimineață, ajunge pe faleză chiar înainte ca noaptea să se risipească și Aurora să îmbrățișeze orizontul cu degetele sale trandafirii.

Știu ce îl bântuie, pe lângă nostalgie, în acel spațiu suspendat între pământ și mare, în care eu sunt cel mai frivol și sâcâitor dintre gândurile sale. Odiseu se simte încolțit. El, care a luptat în celebrul război al Antichității, care a conceput stratagema pentru a cuceri inexpugnabila fortăreață a Troiei, care a scăpat de furia vânturilor și de mânia lui Poseidon, care i-a întunecat vederea barbarului Ciclop și a opus rezistență Sirenelor, iată, tocmai el a căzut în mrejele lui Calypso.

Ogygia este temnița lui. În fața coliviei invizibile în care l-am închis, ingeniozitatea lui pălește. Puțin contează că e un erou plin de resurse, că e talentatul Odiseu, cel care știe să privească în toate direcțiile, bărbatul polivalent, capabil să se adapteze, dar și să se implice, să-și schimbe înfățișarea în funcție de circumstanțe. Un conducător perspicace, fără de care Troia nu ar fi fost răpusă, dar care a avut de înfruntat și un exil pe mare, atunci când corabia i-a fost distrusă și a fugit, uneori hăituit, de pe pământuri străine.

Dar prostuțul care își distruge ochii lăcrimând nu știe că cineva, acolo sus, face ceva pentru el. Zeii îi apreciază devotamentul, așa că, atunci când Aurora s-a ridicat din patul lui Tithonos, olimpienii s-au adunat la sfat ca să discute doar despre el. Nemuritorii îl iubesc mult pe Odiseu. Întâi de toate, Zeus, tatăl zeilor și purtătorul Aegisului, impunătorul său scut, apoi Atena, Hermes, mesagerul divin, și ceilalți. Doar Poseidon îl urăște într-atât pe Odiseu, încât nu s-a săturat să tot atenteze la viața lui cu furtuni și maree.

Divinitățile au discutat îndelung pe Olimpul albit de nori. Trăiesc acolo sus, călcând pe nimbuși, în locașul lor netulburat vreodată de vânturi, neudat vreodată de ploi, ci

doar învăluit într-o splendoare cristalină. Cea care s-a auzit mai întâi a fost vocea Atenei. Ea le-a amintit că Odiseu nu a neglijat absolut niciodată omagierea zeilor supremi cu sacrificii și că e un bărbat care merită tot respectul.

Adunarea s-a încheiat, iar acum Zeus, stăpânul tunetelor și al nimbușilor, regele zeilor, îl cheamă pe Hermes cel cu sandale înaripate și îi poruncește:

— Fiul meu, du-te la Calypso cea cu bucle frumoase și spune-i să-l elibereze pe Odiseu. El va rătăci din nou pe mare, va ajunge pe insula feacilor, dar acolo va fi primit cu bunăvoință. Regele feacilor îl va trimite spre Itaca escortat și cu daruri opulente. Îi va oferi chiar mai multe comori decât ar fi dus acasă din Troia, dacă furtuna nu le-ar fi împrăștiat în adâncurile mării.

Hermes se supune. Își leagă în jurul gleznelor șireturile de la sandalele înaripate care-l fac să zboare pe deasupra apelor albastre și a ținuturilor fertile, strângând în pumn sceptrul capabil să încânte ochii oamenilor sau să-i trezească din somn. Și astfel își ia zborul, iar eu îl văd chiar și de departe, pentru că sunt o zeiță și știu multe. Mesagerul zboară ca un pescăruș peste valurile neînduplecate.

În tot acest timp, pe stânci, Odiseu nu știe că destinul său este pe cale să se schimbe și încă plânge, simte că e la cheremul capriciilor mele. Eu, fiica lui Atlas, zeița mării, suverana unei insule înfloritoare, nepopulate, nu mă mai satur de el.

Era inevitabil să se întâmple așa, nu?

Singură de zeci de ani pe acest petic de pământ nelocuit și încercuit de ape, vizitată doar de păsări marine, l-am primit pe Odiseu ca pe o companie plăcută. Un divertisment, la început. Acum însă începe să devină o prezență de neînlocuit, iar asta mă macină pe dinăuntru. În unele zile, mă simt pustiită și știu că e vina lui, a

indiferenței cu care mă tratează în fiecare dimineață, atunci când se îndreaptă spre stânci.

De fiecare dată când soarele apune, mă fac mai frumoasă, ca să primesc o atenție pe care n-o voi obține niciodată. Sufletul meu pendulează. Mai întâi îl urăsc pe acest erou – cât de agasante sunt lacrimile pe care le varsă în mare! –, dar apoi simt nevoia să-l ating, să-l îmbrățișez.

Când se întoarce, îi mângâi brațele viguroase.

Iar noaptea, când în sfârșit mă caută în întuneric, mă amăgesc că este al meu.

Dar gata cu justificările! Zeii nu trebuie să dea socoteală pentru toanele lor. Și totuși, ingratitudinea lui mă chinuiește ca înțepătura unui scorpion veninos. I-am oferit micul meu colț de lume, doldora de fructe și scăldat de un izvor care, într-o poiană răcorită de vânturi, umple un lac limpede, mărginit de prundiș lăptos. Acolo îl conduc în fiecare zi pe erou, ca să simt încă o dată cât de dulce este jocul de-a dragostea cu muritorii. Îi este imposibil să scape de mine. Eu, regina despotică, mă strecor peste tot: ies din râul care se varsă în mare, apar brusc în fața lui, îl urmăresc peste tot ca o umbră, chiar și pe stânci, dar acolo nu îl las să-mi simtă mirosul îmbietor. Este singurul loc izolat în care se refugiază ca să nu se descurajeze în fața unei zile noi, dar la fel ca aceea dinainte.

În alte locuri, îmi folosesc farmecele pentru a-l ademeni și de fiecare dată cedează ca și cum ar fi îndrăgostit nebunește de mine, dar durează așa de puțin…

Sau îl privesc peste umăr, în tăcere. Fiul lui Laerte îmi simte parfumul din coji de citrice amestecate cu flori uscate, îmi aude zornăitul podoabelor, se întoarce, uitându-se încoace și încolo, până când apar: o revelație. Veșmintele îmi sunt ca un voal subțire sub care mi se vede trupul divin de nimfă tânără, bine clădit și chihlimbariu, cu sâni tari și rotunzi, pântec plat și picioare suple.

— Oh, iscusite Odiseu, îi spun murmurând, îmbrățișează-o pe seducătoarea Calypso cu bogatele ei bucle castanii!

Mă crede frivolă și poate că are dreptate: am frivolitatea celor pentru care trecerea timpului nu contează. Lui Odiseu, în schimb, îi pasă de timp, și încă cum! Deja îl țin aici de prea multă vreme, iar el a numărat șapte ani care îi par șapte secole. Nu există cale de scăpare de pe insula Ogygia. În jurul ei este doar apă, iar deasupra, nori pufoși sau soarele orbitor. Și pretutindeni, o liniște întreruptă doar de plescăitul valurilor sau de glasul pescărușilor pe deasupra apei. Iar acum, că vine toamna, încep să se simtă primele adieri de vânt.

Oare câți ani are Odiseu?

El însuși a pierdut noțiunea timpului. Când a plecat din Itaca, avea mai puțin de treizeci de ani și un prunc abia născut. L-au numit Telemah – „cel care luptă de la distanță”. Poate că acest nume ar fi fost mai potrivit pentru tată decât pentru fiu. Zece ani a durat războiul troian, la care se adaugă călătoria sa pe mare și șederea forțată pe insula mea. Odiseu știe că are aproape cincizeci de ani. Dar ce mai contează? Oare cât o fi crescut Telemah? Și cine știe cum o fi arătând Penelopa, înțeleaptă lui soție, fiica lui Icarius, care domnește peste Sparta împreună cu fratele său, Tindar! Odiseu încă își amintește ziua când, împreună cu alți prinți ai Eladei, a văzut-o pentru prima oară pe Penelopa – cu toții veniseră să participe la întrecerea al cărei câștigător avea să primească mâna ei. Și a câștigat tocmai el, Odiseu.

Ce-o face Penelopa mea dragă? se întreabă în fiecare zi regele fără regat, în timp ce eu îi citesc gândurile. *Oare mă așteaptă ori s-a îndrăgostit de vreun pretendent și împarte cu el palatul din piatră albă, patul nupțial pe care eu însumi l-am făurit, cioplindu-l din trunchiul robust al unui măslin uriaș? Oare se mai gândește la mine? Îi vorbește lui Telemah despre tatăl lui care este departe? Tânjește după îmbrățișarea mea în iernile lungi sau după vocea mea în foșnetul brizei văratice?*

Ogygia pare un labirint hipnotic plantat în mijlocul mării. În pădurile presărate cu leandri și tufișuri se ascund poieni pline cu zambile, ce adăpostesc smochini cu fructe dulci, curmali și portocali mereu înfloriți. Oriunde te-ai duce, indiferent de cărarea pe care ai merge, ajungi la intrarea în grota mea. O peșteră întunecată în care, când se înserează, aprind lumânări și ard tămâie. La căderea întunericului, pe o scândură de lemn sprijinită pe doi bușteni, voi pregăti mâncarea pentru mine – nectar și ambrozie – și o masă îmbelșugată pentru iubitul meu: vânat, pește, scoici, lipie cu ierburi aromate, fructe, prăjiturele cu migdale și miere. Odiseu va bea vin îndoit cu apă de izvor, apoi va adormi și în noaptea asta învăluit de mângâieri, cu mâna mea pe spatele său.

Dar acum încă e acolo, pe stânci.

Neclintit și înlăcrimat, se gândește la destinul lui ciudat. Bietul de el nu știe că astăzi ceva îi va schimba viitorul. Nu știe că trebuie să mă îndepărtez cu pași ușori, pentru că – tocmai am prins de veste ce urmează să se întâmple – în curând va sosi la peștera mea Hermes, cel care l-a răpus pe Argus, monstrul cu o sută de ochi.

Când o zeiță vrea să ajungă dintr-un loc în altul, voința îi ușurează zborul, și astfel, iată-mă aici cât ai clipi din ochi, în peștera mea, stând la războiul meu de țesut cu suveică de aur.

Zeul cu sandale înaripate aterizează cu grație în fața peșterii și se uită uimit în jurul său. Priveliștea e magnifică. Peștera este protejată de o pădure ce răspândește parfumul arinilor și al chiparoșilor înalți, în care își fac cuib bufnițe, cormorani cu aripi lungi și corbi de mare gălăgioși. O vie cu struguri copți adaugă peisajului tușe violet, iar în fața unei pajiști pufoase presărate cu violete și flori de țelină sălbatică, țâșnesc patru izvoare cu apă limpede. Hermes privește în jur mulțumit, apoi intră în peștera parfumată – înăuntru e aprins un foc mare, în care ard lemn de cedru și mlădițe de tuia.

E de ajuns o privire, zeii se recunosc între ei chiar dacă nu s-au prezentat niciodată. Se uită în jur după Odiseu, dar își dă seama că sunt singură. *Mai bine!* Își spune el. Nu trebuie să-i explic că eroul din Itaca, cuprins de nostalgie, varsă lacrimi pe stânci, privind dincolo de valuri, copleșit de amintiri de demult.

Hermes e aici pentru mine.

După atât amar de timp, mă vizitează în sfârșit cineva! Îl întâmpin cu amabilitate, așa cum se cade să întâmpini un zeu, dar străfulgerată de o premoniție tulburătoare. Îi ofer ambrozie, îi torn în pocal nectar dulce ca să se întremeze, dar – de îndată ce ospățul s-a încheiat – zeul îmi transmite clar, foarte clar, mesajul lui Zeus.

Trebuie să-l las pe Odiseu să plece. Așa au decis zeii. Voința lor este lege. Turbarea îmi întunecă mintea și rostesc cuvinte furioase:

— Ce-oți avea voi, cei care sălășluiți în Olimp, de sunteți veșnic geloși pentru că noi, zeițele, ne dăruim trupul muritorilor? De ce scoateți ce e mai rău din voi? La fel ați făcut și când splendida Aurora s-a îndrăgostit de Orion, iar Artemis l-a ucis în Ortigia, înfigându-și săgețile în el. Iar când Demetra a făcut dragoste cu Iason pe câmpurile proaspăt arate, Zeus l-a pedepsit fulgerându-l. Sunteți niște invidioși! De ce vreți să mi-l luați pe Odiseu? Eu l-am salvat! L-am scos din marea înverșunată atunci când corabia i-a fost distrusă, iar camarazii i-au murit cu toții. Eu l-am spălat, i-am îngrijit rănile, l-am hrănit, i-am încălzit nopțile și i-am alinat zilele, când termina cu boceala lui prostească pe malul apei!

Hermes se holbează la mine amuțit, iar privirea lui vorbește clar: *Ai grijă ce spui, știi bine cine m-a trimis!*

Clipesc enervată și îmi vine să sparg totul în jur, să arunc cioburile în marea zbuciumată și, cu forța mâniei mele, să înalț un vârtej uriaș, care să spulbere întreg Olimpul. Dar trebuie să-mi țin răutatea în frâu. Ce efort

colosal să te resemnezi în fața unei înfrângeri! Vocea mea se aude plină de ură:

— Ducă-se, atunci! Facă-se voia lui Zeus!

— Bine faci că te supui marelui Zeus, Calypso. Evită să-l înfurii, pentru că atunci când se enervează, aplică pedepse cumplite, o povățuiește Hermes.

Apoi cere permisiunea să plece și își ia zborul la fel de discret pe cât a venit.

Rămân singură.

Multe gânduri îmi biciuiesc mintea. Sunt cuprinsă de agonia celui care încearcă să vindece un orgoliu ce va fi rănit pentru totdeauna. Aș putea să-l înlocuiesc pe regele Itacăi cu primul marinar care va trece prin aceste locuri? Aș putea să-l uit cu ajutorul vreunei poțiuni? Nu, n-ar fi posibil, iar inima mea știe asta: Odiseu este de neînlocuit.

Nimeni nu știe să țească cu încurcatele ițe ale minții mai bine decât el.

Trebuie să mă întorc pe stâncile alea blestemate, unde încearcă să stea departe de mine. Muritorii sunt plictisitori și previzibili, dar inima îmi insuflă dorința de a-l vedea din nou pe erou și de a-i atinge pielea tăbăcită de atâtea încercări.

Ajung în spatele lui Odiseu. Pare că așteaptă ceva pe stânca aspră, cu privirea îndreptată spre marea nestatornică. Se întoarce și îmi admiră buzele rubinii, care se mișcă suav:

— Nu mai plânge! Deci vrei să pleci? Ești liber. Du-te și adună niște bușteni groși de pe insulă și construiește-ți o plută! Îți voi da pâine, apă, vin roșu și veșminte. Apoi am să-ți trimit un vânt prielnic. Așa au decis zeii pentru tine.

Se ridică brusc, neîncrezător:

— Pui ceva la cale, zeiță… Nu e adevărat că vrei să mă eliberezi, vrei doar să plec pe mare ca să mă duci la pieire!

Neîncrederea lui îmi smulge un zâmbet și știu că îi plac zâmbetele mele. Mi-a admirat de nenumărate ori dinții albi, mici și frumos aliniați, ca de copilă.

Îi pun o mână pe braț:

— Ești îndreptățit să te îndoiești de mine. Îți jur că spun sfântul adevăr și invoc, drept dovadă a mărturiei mele, pământul, cerul infinit și împărăția morților – și știi că, pentru zei, ăsta e cel mai puternic jurământ. Nu vreau să te păcălesc, nu urmăresc pieirea ta.

Ne întoarcem în tăcere la peșteră, și, din când în când, mă studiază circumspect. Ajunși înăuntru, îl invit să se așeze pe jilțul de pe care s-a ridicat Hermes cu puțin timp în urmă, apoi îi aduc de mâncare și mă așez lângă el. Slujnicele mă servesc cu nectar și ambrozie, așa cum se cuvine unei zeițe. După ce ne săturăm, simt că vechea întrebare nu-mi dă pace. E clar că în inima mea încă nutresc, prostuța de mine, slaba speranță de a-l avea doar pentru mine. Așa că îl întreb, pentru ultima oară, dacă vrea cu adevărat să se întoarcă acasă. Și îi propun încă o dată lucrul după care tânjesc muritorii:

— Dacă rămâi, îți făgăduiesc nemurirea. Voi fi soția ta. Cu siguranță nu sunt mai puțin frumoasă decât Penelopa – femeile muritoare nu pot concura cu noi – și nici mai puțin isteață.

Fiul lui Laerte mă privește, gândindu-se la cel mai elegant mod de a mă refuza, dar amândoi știm că nu poți fi delicat atunci când trebuie să repeți un refuz, așa că îmi răspunde cu iscusință, punând jos paharul cu vin:

— Nu încape îndoială că Penelopa nu poate concura cu tine. Frumusețea și tinerețea ta vor câștiga întotdeauna, îți mulțumesc pentru ceea ce îmi propui, Calypso, dar nu pot accepta. Știi, singurul lucru pe care mi-l doresc este să mă întorc acasă.

Cuvintele lui îmi sfâșie inima. Nu vreau să i-o arăt, nici măcar după căderea întunericului. Ce soartă amară mi-a fost hărăzită: singurul bărbat care mi-a picat pe insulă, ca un dar din partea mării, este singurul exemplar masculin care disprețuiește zeițele. Același bărbat care, atunci când Zeul Soare apune, se întinde în pat și iarăși îmi caută

trupul. Nu reușesc să-l refuz și mă las pradă lui, știind că va fi una dintre ultimele dăți.

A doua zi, îl ajut pe Odiseu să-și îmbrace tunica și pelerina. Mă înfășor într-o mantie lungă și argintie făcută dintr-o singură bucată de material, îmi strâng talia cu o cingătoare de aur, iar capul mi-l acopăr cu un voal. Îi dau uneltele de care va avea nevoie: un topor de bronz cu două tăișuri și mâner din lemn de măslin, sfredele și o toporișcă. Îi arăt copacii pe care să-i taie: arini, plopi și brazi înalți până la cer, suficient de bătrâni pentru o plută robustă.

Se apucă de treabă cu multă însuflețire. Este un tâmplar priceput. Taie douăzeci de bușteni, îi subțiază cu toporul, îi șlefuiește, îi sfredelește, apoi îi prinde unul de altul. Întărește pluta cu grinzi transversale, după care construiește puntea supraînălțată și catargul, trinchetul și o cârmă solidă, acoperind puntea cu rogojini din răchită. Înalță velele croite din pânza pe care i-am dăruit-o eu, leagă straiurile, pataraținele și vergile, apoi împinge pluta spre marea strălucitoare, făcând-o să alunece pe trunchiuri de copac. Trudește astfel timp de patru zile, nădușind și nutrind speranța că va ajunge în sfârșit acasă. Vine și a cincea zi, ultima, cea a plecării sale.

Marea este calmă. În această dimineață, stâncile, care au fost de atâtea ori martore ale lacrimilor lui, văd un bărbat profund fericit. Nu vreau să mă gândesc la impertinența cu care a refuzat împărăția pe care i-am oferit-o. E timpul să ne luăm adio. Ne sărutăm îndelung, dar tristețea din ochii mei înlăcrimați de abandon nu-l impresionează. L-am spălat și l-am îmbrăcat în veșminte înmiresmate. I-am pus într-o desagă o butelcă plină cu vin roșu, una cu apă și merinde gustoase.

Adio, măreț erou!

Ne privim îndelung, în timp ce pluta lui se avântă în larg și mărește tot mai mult întinderea de mare calmă care ne desparte. Când ajunge acolo unde apele devin mai întunecate din pricina adâncimii, suflu un vânt prielnic care îi umflă pânzele cu putere.

Astfel, Odiseu își reia *nóstos*-ul către Itaca.

Intermezzo – Atena

Nu-i înțeleg pe muritori. Ezitările și bucuriile lor, frica lor de moarte. La fel cum ei nu înțeleg multe lucruri despre noi, zeii. Omniprezența noastră, pasiunea pentru nectar și ambrozie, relația privilegiată cu eternitatea, felul în care ne alegem protejații. Eu, de exemplu, am o slăbiciune pentru Odiseu și descendenții lui. Îl supraveghez pe Telemah de când s-a născut. L-am văzut crescând, l-am urmărit ca o umbră atunci când făcea primit pași, l-am însoțit – fără ca el să știe – atunci când a învățat să vâneze. Mi-ar fi plăcut ca el să devină la fel de abil ca tatăl său, dar copilăria i-a fost umbrită de prezența dezgustătoare a peților orilor. Să crești printre oameni aroganți nu-ți dă nicio șansă, îți frânge elanul.

Peților orii sunt prinții din Itaca și din insulele învecinate. Și cu toții sunt întăriți de slăbiciunea Itacăi, orfană de rege. În această dimineață, ei se îndreaptă ca de obicei spre palat și nu bănuiesc că Atena – zeița fecioară care nu se împreunează cu muritorii, dar pătrunde în mintea unora dintre ei – îi studiază pe îndelete. Unul câte unul.

Mă opresc la palat în pragul atriumului, luându-mi înfățișarea lui Mentes, regele tafienilor, și mă gândesc că această putere de metamorfozare, care ne permite nouă, zeilor, să ne schimbăm brusc înfățișarea, îi sperie pe muritori. De aceea nu vor accepta niciodată să aibă această putere, schimbarea lor fiind lentă, în acord cu vârsta.

Privesc furioasă scena care are loc la palat, fără să spun nimic.

Nu suport aroganța peților orilor, trândăvia lor. Stau tolăniți pe pieile unor boi pe care ei înșiși i-au măcelărit și joacă zaruri. Se înfruptă lacomii, irosind proviziile și animalele regelui absent, iar vinul este servit fără măsură

în cratere[2]. Telemah stă printre aceste haimanale, împotriva voinței sale. Mă vede imediat, mă ia drept un străin și crede că sunt bărbat, exact așa cum am sperat. Este nepoliticos ca un străin să nu fie invitat să ia loc, așa spune legea ospitalității, iar noi, zeii, ne supărăm foarte tare pe cei care nu o respectă. Telemah a fost educat în spiritul respectului, astfel că vine să mă întâmpine, îmi ia mâna dreaptă și îmi spune în grabă:

— Fii bine-venit, oricine ai fi! Mai întâi o să mâncăm împreună, străine, apoi o să ne povestești despre tine!

Mă conduce în sala cu tavan înalt, pune deoparte sulița pe care o are în mână și mă roagă să iau loc pe un jilț acoperit cu o pânză. El se așază lângă mine pe un scaun cu încrustații. Hărmălaia peților se aude până aici. O slujnică ne ajută să ne spălăm pe mâini, turnându-ne într-un vas de argint apă dintr-un urcior de aur.

Eu știu de ce tânărul m-a întâmpinat cu atâta nerăbdare. Nu e vorba numai de bune maniere. Cei care vin de pe mare pot aduce vești. Telemah vrea să mă întrebe despre tatăl lui care este departe. De ce bărbații țin atât de mult unul la celălalt? Îmi vine în minte tatăl meu. Cel mai puternic dintre zei. Zeus, fiul lui Cronos, care își amintește bine când și cum m-a născut. Durerile de cap și junghiurile insuportabile. Dar, mai ales, își amintește cum a înghițit-o pe mama mea, Metis, chiar înainte ca ea să mă nască. După ce m-a conceput în urma uneia dintre avidele lui copulații, și-a vârât-o în gură pe mama, care era însărcinată, și a înghițit-o întreagă. Se temea de profeția potrivit căreia, din acea împreunare, avea să se nască un zeu care îl va detrona. Dar impulsul vital, printr-o magie care nu-i accesibilă nici chiar zeilor, m-a făcut să vin pe lume ca o făptură deja adultă și înarmată, ascunsă în capul tatălui meu. Eu împingeam să ies, iar el avea migrene îngrozitoare. Urla de durere. Au venit la el două moașe

[2] Vase ceramice de mari dimensiuni, cu gura largă, prevăzute cu două mânere, în care se amesteca la masă vinul cu apa. *(N.t)*

iscusite, dar nu știau cum să curme acea durere nemaiîntâlnită. Așa că a venit Hefaistos, care, cu simțul practic tipic făurarilor, a înțeles că era necesar să meargă la sursa durerii. A fost suficientă o lovitură zdravănă de topor pentru a despica țeasta lui Zeus. Și din capul lui am ieșit eu, cu sulița ascuțită și cu scutul furat de la tatăl meu.

Tata mi-a oferit multe, recunosc. Totuși, nu mă gândesc prea des la el. Îmi este suficient că îi aparțin, întrucât sunt fiica lui, îmi este suficient să știu că un fir direct, invizibil și foarte puternic, ne va lega pentru totdeauna. Telemah nu știe asta, căci la muritori lucrurile stau altfel. Muritorii, telurici și carnali, simt nevoia să se vadă unii pe alții, să se atingă, să-și amintească constant de existențele lor efemere. Fără cuvinte, sunt pierduți, fără mângâieri, se întristează, fără să-și audă vocea, se simt dezorientați. Muritorii, spre deosebire de noi, care experimentăm existența materială doar ca pe o toană de moment, se amăgesc că ea le poate oferi accesul la veșnicie.

La palat, altele sunt preocupările, căci este ora prânzului. Servitorii întind masa, bucătăreasa așază bucatele, socaciul aduce carnea friptă, iar paharnicul toarnă vin roșu. Telemah și cu mine ducem cupele aurite la gură, sprijinindu-ne picioarele pe câte un taburet.

Din senin, intră pețitorii și ne întrerup. Ce impertinenți! Mănâncă și beau ca hămesiții. Tremur de indignare.

Ca să-și satisfacă pofta nesfârșită de cântece și dansuri, pețitorii îl obligă pe rapsodul Femiu să cânte la țiteră. Telemah se apropie de mine și îmi spune în șoaptă, la ureche:

— Scumpe oaspete, m-am săturat de aroganții ăștia care risipesc averea tatălui meu! E ușor să profiți de absența unui om, ale cărui oase poate sunt îngropate în nisip sau zac pe fundul mării.

Îi privesc în suflet prin fața palidă. Are expresia cuiva care s-a săturat să aștepte, căci nerăbdarea lui a devenit aprigă sub imboldul tinereții.

— Ah, dacă s-ar întoarce tata… ar vedea ei pe dracu', pușlamalele! Dar nu se va întâmpla, căci Odiseu e mort. Tu, în schimb, cine ești? De unde vii? Din ce neam te tragi?

Îmi scapără ochii în timp ce inventez o minciună. Eu sunt zeița cu ochi de azur, zeița înțelepciunii, a războiului și a artelor, și nu întâmplător m-am născut din capul lui Zeus, purtătorul Aegisului. Ce mare lucru e o minciună? Un mod mai blând de a-i învăța pe muritori cum să trăiască. Așa că îi răspund:

— Eu sunt Mentes, regele tafienilor. Corăbiile mele, ancorate acum în afara orașului, explorează rutele comerciale de pe marea întunecată ca vinul. Cumpăr cupru și vând fier. Acum ascultă-mă cu atenție, băiete. Am auzit zvonul cum că tatăl tău nu a murit. Este reținut pe o insulă împotriva voinței sale și în curând se va întoarce aici. Niciun lanț nu-l va putea ține departe de cei dragi. Dar ia spune-mi, întreb eu, arătând cu bărbia spre peținitorii care râd și chefuiesc, cine sunt ăștia?

— Sunt pacostea mea. Nobili din Itaca și de pe insulele din apropiere: Dulichium, Samos, Zakynthos. Vor să-mi ia tronul, să pună mâna pe putere în Itaca.

— Tupeiștii… Și cum speră să facă una ca asta?

— Căsătorindu-se cu mama. Ea nu poate să-i alunge, așa că trage de timp, dar până una-alta, ăia ne nenorocesc.

Mă cuprinde furia și chiar în clipa asta aud de departe uguitul discret al unei bufnițe, animalul meu sacru.

— Ah, spun eu, dacă s-ar întoarce tatăl tău, i-ar face să plătească pentru asta. Ar pieri cu toții de o moarte cruntă.

— Eu nu sunt îndeajuns de puternic. Dacă m-aș revolta, m-ar omorî pe loc. Și din cauza asta mama e precaută cu ei.

Îl privesc cu îngăduința pe care zeii o arată uneori limitelor umane, la fel cum fac mamele cu copiii lor naivi. Cu toate astea, îi vorbesc pe un ton imperativ:

— Ascultă-mă cu atenție și fă cum îți spun eu, Telemah! Scapă de ei și trimite-ți mama la casa părinților ei. Apoi tu

o să pleci. Vei merge mai întâi în Pilos, la Nestor, apoi în Sparta, la blondul Menelau. Pe amândoi îi vei întreba despre tatăl tău, pentru că ei au luptat împreună în război. Dacă îți vor spune că este în viață, așteaptă-l. Dacă vei afla că a murit, ridică-i o movilă funerară și fă libații pentru el. În ambele cazuri, nu uita că tatăl tău a fost un mare erou, tu nu poți fi mai prejos. Nu mai ești un copil. Ai auzit ce a făcut gloriosul Oreste? Și-a răzbunat tatăl, pe Agamemnon, omorându-l pe Egist, bărbatul care a pus la cale asasinarea tatălui său. Egist era de multă vreme amantul Clitemnestrei, soția lui Agamemnon și mama lui Oreste. Ea a fost cea care, atunci când i s-a întors soțul din războiul troian, a aruncat asupra lui un năvod în timp ce era în cadă, împiedicându-l să mai facă vreo mișcare. Apoi, împreună cu Egist, l-a străpuns cu o sabie.

Telemah mă privește cu recunoștință. Cuvintele mele îi dau curaj și îi sporesc dorința de a-și vedea tatăl.

— Mentes, ești un adevărat izvor de înțelepciune. Permite-mi să-ți ofer un dar drept răsplată.

— Acum nu pot să-l primesc, trebuie să plec. Mi-l vei da într-o zi, când mă voi întoarce.

Mă prefac că mă îndepărtez, iar Telemah își dă seama cine sunt de fapt, însă nu spune nimănui. Mă transform într-o bufniță și, cocoțată pe o grindă, urmăresc ce se întâmplă mai departe.

Rapsodul Femiu cântă despre dezastruoasele întoarceri din Troia, una mai nefericită ca alta. Clarvăzătorul Calchas a murit în Colophon, nemaiapucând să ajungă pe meleagurile natale. Aiax din Locres a fost prins de o furtună și era cât pe ce să se scufunde cu tot cu corabie, dar lui Poseidon i s-a făcut milă de el și l-a dus pe o insuliță. Agamemnon a fost ucis de soția lui, veste care a zguduit Grecia, iar Odiseu poate că încă rătăcește pe mare.

Vocea lui Femiu ajunge sus, la camerele înțeleptei Penelopa, care coboară treptele împreună cu două

slujnice. Se oprește lângă un stâlp, își ridică voalul elegant și îi adresează cântărețului o rugăminte înlăcrimată:

— Femiu, te rog, nu mai cânta despre războinicii ahei care nu s-au mai întors. Eu mă gândesc mereu la unul dintre ei. Dorința de a-l revedea îmi sfâșie inima – iar tu ce faci? Continui să-mi amintești de el.

Telemah îi poruncește să se întoarcă în camerele ei și să se ocupe de treburi femeiești: țesut, tors, îndrumarea slujnicelor. Penelopa se supune, dar nu se oprește din plâns – e distrusă, însă tot ce poate să facă e să-și continue așteptarea neputincioasă. Așa că, făcându-mă invizibilă, mă duc la ea și o adâncesc într-un somn dulce, împingând-o în brațele lui Morfeu, zeul viselor.

Un etaj mai jos, peținorii încă urlă și rostesc vorbe obscene, râvnind să se culce cu regina. Telemah se înarmează cu tot curajul de care e în stare și îi întrerupe:

— Gata cu gălăgia! Mâine dimineață, am să chem bătrânii la sfat, pentru ca voi să plecați de aici. Dacă nu, voi invoca răzbunarea zeilor.

Antinou, cel mai insolent dintre peținori, îl provoacă, strâmbându-se în derâdere:

— Oh, Telemah, tremurăm de frică, să știi!

Ceilalți chicotesc, dar Telemah nu se descurajează și le repetă că are să cheme bătrânii la sfat. Peținorii nu se sinchisesc, continuând să se ghiftuiască.

Prințul Telemah urcă în camera lui, copleșit de gânduri, însoțit de bătrâna doică Eurycleia, pe care bunicul său Laerte a cumpărat-o pe când era foarte tânără în schimbul a douăzeci de boi. Prințul se dezbrăcă de tunică și i-o întinde, iar ea o netezește și o agață cu grijă într-un cuier, lângă tăblia cu încrustații a patului. Apoi doica pleacă, închide ușa, trăgând de inelul de argint, și îl lasă pe prințul cu sufletul tulburat să chibzuiască la călătoriile pe care le va face, în timp ce noaptea întunecată se pogoară asupra mării.

Dimineață, după ce-și încalță frumoasele sandale, înarmat cu o sabie ascuțită și o suliță din bronz, Telemah pornește spre sfat urmat de doi câini, admirat de întreaga cetate. Pare un semizeu, pentru că i-am infuzat în mădulare un har zeiesc.

Continui să veghez asupra lui fără să mă arăt, bucurându-mă să-l văd cum ia loc pe tronul tatălui său, în timp ce bătrânii îi aduc omagii – unii dintre ei, cei cu memoria bună, își amintesc cu nostalgie de stăpânirea înțeleaptă a lui Odiseu.

Tânărul prinț expune problema.

— Cunoașteți situația: pețitorii vor să se însoare cu mama și n-o să-i dea pace până ce nu-l va alege pe unul dintre ei, iar în timpul ăsta trăiesc aici ca paraziții, își însușesc toate bunurile, sacrifică boii, oile grase și caprele și ne irosesc vinul.

Telemah invocă mânia zeilor, dă cu sceptrul de pământ și se lasă copleșit de un plânset furios.

În acel moment, Antinou ia cuvântul:

— Telemah, orator fără rușine, de ce spui astfel de calomnii? Spui că noi profităm? Nu cumva, dimpotrivă, mama ta e cea care ne amăgește? De patru ani îi cerem mâna și de patru ani ne duce de nas. Spune că se va căsători cu noi când nu va mai ține doliu după socrul său, Laerte. Ce, crezi că suntem proști? Că nu știm ce pune ea la cale, vicleană ca o vulpe? Ridică tonul Antinou, adresându-se bătrânilor din jur, pătrunzându-i cu privirea unul câte unul, în timp ce acuză: Ce țese ziua, desface noaptea, când nu o vede nimeni, stând cu torțele aprinse. Ajunge! Mascarada asta trebuie să ia sfârșit! Unul dintre noi se va căsători cu ea!

Imediat după ultimele lui cuvinte, cu toții asistă la o prevestire: din vârful unui munte coboară doi vulturi, zburând unul lângă altul cu aripile întinse, până când ajung pe cerul de deasupra sfatului și încep să se lupte pe viață și pe moarte, cu ochii plini de ură. Unul dintre bătrâni încearcă să interpreteze prevestirea, susținând că

regele este în viață și se va întoarce să-i distrugă pe cei care vor să-i fure tronul și soția. O să fie un masacru fără îndurare pentru cei care vor să-i uzurpe tronul.

Eurimah, una dintre căpeteniile pețitorilor, îl întrerupe furios:

— Moșule, n-ai decât să te duci la naiba cu prăpăstiile tale! Termină cu aiurelile! Odiseu a murit! De-ai fi murit și tu împreună cu el! Iar dacă îl influențezi cu scornelile tale pe Telemah, veți sfârși rău amândoi!

Cel care îi răspunde, neluând în seamă amenințarea, e Telemah:

— O să-mi pregătesc atunci o corabie cu douăzeci de oameni. Vreau să plec în Sparta și la Pilos, orașul nisipos, ca să cer vești despre tatăl meu. Dacă îmi spun că este în viață, îl voi aștepta un an. Dacă, în schimb, aflu că a murit, voi ridica o movilă funerară, apoi îi voi găsi mamei mele un alt soț.

— Ești nebun de legat! îl insultă Leocrit, unul dintre pețitori. Ce crezi că s-ar întâmpla dacă s-ar întoarce Odiseu? Încearcă să-ți imaginezi, dat fiind că el e unul, iar noi suntem mulți.

Telemah nu știe ce să răspundă. Pare atât de mic, mai ales prin comparație cu un bărbat impunător, precum tatăl său. Și totuși, eu știu că înăuntrul lui se ascunde un întreg univers pe care vreau să-l scoată la iveală.

— Hei, mare războinic fără scut, îl zeflemisește un alt pețitor, facem pace și luăm masa împreună? În curând vei pleca, vrem să îți urăm drum bun.

— Despre ce pace vorbești? Nu vă ajunge ce mi-ați făcut? Jur că expediția mea nu va fi în zadar, o să mi-o plătiți!

Pețitorii izbucnesc în râs.

— Ce ai de gând, să ne ucizi? Brrr, tremurăm de frică! Strigă unul.

— Și ce arme o să folosești? urlă altul. Sulițele pe care nici măcar nu le poți mânui?

Alte hohote de râs. Telemah încearcă din răsputeri să le ignore, iar eu îmi fac apariția lângă el sub înfățișarea lui Mentes, înțeleptul sfătuitor căruia Odiseu, înainte de a pleca spre Troia, i-a încredințat copilul său nou-născut, să vegheze asupra lui.

— Telemah, nu uita cine ești! Gândește-te la nobilul tău tată, la splendida ta mamă care înfruntă această situație periculoasă doar cu istețimea ei. Nu lua în seamă aroganța pețitorilor, ei nu știu că îi paște moartea. Pregătește toate cele necesare pentru expediția ta, umple amfore cu vin și pune făină în saci de piele. O să-ți fac rost de marinari iscusiți din popor și, dintre toate corăbiile din port, o voi alege pe cea mai potrivită pentru expediția ta.

Tânărul fiu al lui Odiseu se supune, ignoră batjocura, nu ia în seamă vrăjmașii și coboară în vistierie: o sală imensă cu tavan înalt, unde sunt păstrate aurul și bronzul, iar în cufere, haine prețioase și unguente parfumate. Proviziile și butoaiele cu vin dulce stau frumos rânduite, păzite de bătrâna lui doică, Eurycleia. Telemah îi poruncește să pregătească douăsprezece amfore cu vin și să umple cu făină câțiva saci de piele, dar o roagă să nu vorbească cu nimeni despre asta.

Între timp, eu mă duc în oraș și le propun câtorva bărbați viteji să se alăture expediției lui Telemah. Apoi, când soarele apune, grație artei mele divine, acostez la marginea portului o corabie rapidă și adun vâslași curajoși, unul câte unul. Când corabia este pregătită, zbor spre palatul lui Odiseu și le provoc pețitorilor un somn irezistibil. Adorm cu toții instantaneu, unul după altul, lăsând cupele să le cadă din mâini.

S-a rezolvat!

Mă duc la Telemah și îl sfătuiesc să fugă spre port, pentru că totul este pregătit pentru plecare. Acolo îi va găsi și pe camarazii săi pletoși. Ridicăm ancora. Eu rămân la pupă sub înfățișarea bătrânului Mentes, întredeschid buzele și rog Zefirul să sufle impetuos. Pânzele se umflă imediat.

Corabia neagră țâșnește în noapte, plutind pe ape întunecate. Ca să sărbătorească, echipajul umple cupele și face o libație în cinstea zeilor Olimpului. Mai întâi, îmi aduc omagii mie, Atena, zeița cu ochi de azur.

Ajungem la Pilos când soarele se cațără pe cerul de bronz. Acostăm în port și observăm imediat că locuitorii îi oferă ofrande lui Poseidon, cel care cutremură pământul. El este zeul mării cu părul turcoaz. Muritorii sacrifică în cinstea lui nenumărați boi, negri ca noaptea. Mirosul îmbietor al pulpelor prăjite inundă aerul.

Telemah ezită pe pământ străin, îi e teamă să nu-l deranjeze pe regele Nestor. Își face prea multe griji, nu vrea să fie acuzat de lipsă de respect, pentru că nu este politicos ca un tânăr să chestioneze un bătrân. Îl strâng de braț, făcând să-i dispară orice urmă de ezitare și, în cele din urmă, prințul pornește în căutarea regelui.

Îl găsește în mijlocul supușilor săi. Nestor stă pe tron, înconjurat de copiii lui. Tocmai se pregătește masa: unii prăjesc carne, alții fac frigărui. Telemah și echipajul sunt întâmpinați așa cum se cuvine și invitați la ospăț pe malul mării. Sunt poftiți să se așeze pe plajă, oferindu-li-se locuri aproape de rege și de prinți, pe blănuri pufoase de oaie. Sunt serviți cu măruntaie atent preparate și vin turnat în cupe de aur. Se ospătează cu toții și, odată sătui de mâncare și vin, suveranul Nestor ia cuvântul, adresându-i-se lui Telemah:

— Cine sunteți, străinilor? De unde veniți și încotro vă îndreptați? Sunteți cumva negustori sau jefuitori?

Telemah are inima cât un purice, dar încearcă să răspundă cu o voce fermă:

— Preacinstite Nestor, fiu al lui Neleu, eu sunt fiul lui Odiseu și vin din Itaca. Tu și tatăl meu ați luptat împreună în războiul troian. Am venit să-ți cer vești. Mulți dintre cei care au luptat cu voi au murit și știm ce sfârșit nefericit au avut. Dar despre tatăl meu nimeni nu știe nimic: dacă a

rămas neîngropat, răpus de dușman sau dacă plutește ciopârțit în adâncul mării. De aceea te rog să-mi spui adevărul, chiar de-ar fi îngrozitor.

Nestor, conducător de care, se uită la el cu afecțiune:

— Telemah, mi-ai amintit de suferințele îndurate în jurul marii cetăți a lui Priam, regele troienilor, unde am pierdut cei mai viteji războinici: Ajax, Ahile, Patrocle, cel asemenea zeilor, și Antiloh, iubitul meu fiu, care era curajos și destoinic în luptă. Am asediat Troia multă vreme – părea de necucerit. Îmi amintesc bine de tatăl tău, de o inteligență și viclenie fără egal: el a conceput *Hippos*-ul[3], magnificul șiretlic care ne-a ajutat să câștigăm. Dar, la întoarcere, drumurile ni s-au despărțit. Se zvonește că unii au avut o călătorie liniștită. Însă pentru alții drumul de întoarcere a fost o adevărată coborâre în infern.

Nestor povestește sfârșitul tragic al lui Agamemnon și îl roagă pe Telemah să se așeze pe un scaun, apoi scoate dopul de la o butelcă și îi toarnă vin vechi de zece ani, un vin dulce care încântă simțurile. Mai târziu, Telemah este dus să doarmă într-un pat frumos împodobit, la adăpost de glasurile zgomotoase ale celor din palat.

La ivirea zorilor, când fiul lui Odiseu se trezește, Nestor este deja departe de palat, așezat pe niște pietre albe și lucioase, dând îndrumări slujitorilor pentru jertfele menite să-i asigure oaspetelui un drum fără primejdii. De îndată ce totul este pregătit, se aduc ofrandele: apă purificatoare într-un vas decorat cu flori și un coș cu boabe de orz, care vor fi împrăștiate pe pământ.

Este adusă de pe câmp o junincă frumoasă, iar făurarul vine cu uneltele sale de bronz – nicovală, ciocan, clește – și îi îmbracă ambele coarne în aur. Juninca e apoi răpusă cu

[3] În greacă, în original: „Calul." E vorba de ceea ce, în mod tradițional, se numește „Calul troian". Autoarea evită totuși această sintagmă, considerând plauzibilă ipoteza ca, în contextul războiului troian, *Hippos* să fi desemnat de fapt un anumit tip de navă feniciană. Vezi p. 201. (N.r.)

o lovitură năprasnică în grumaz. Fiicele, nora și soția lui Nestor se tânguie, în timp ce sângele junincii se revarsă pe pământ. Cei care conduc ceremonia o tranșează cât încă e caldă – imediat ce inima i-a bătut pentru ultima oară –, apoi pun deasupra focului pulpele învelite în osânză și multe frigărui, udându-le cu vin negru.

Telemah pornește la drum cu prințul Pisistrat, fiul lui Nestor. Într-un car viu colorat, cei doi traversează pământurile grecești – aride și stâncoase, presărate ici-colo cu galbene câmpuri de grâu. Caii gonesc neobosit, lăsând în urmă praful ridicat de roți, în timp ce eu, zeița cu ochi de azur, îi urmăresc fără să-i însoțesc.

Cei doi ajung în Sparta, orașul străjuit de munți și bătut de soare, aflat nu tocmai aproape de mare. De acolo, drumul e scurt către palatul vestitului Menelau, situat în vârf de munte, strălucind ca luna pe stâncile albicioase. Nimeresc într-un moment special și sunt întâmpinați cu bucurie: se sărbătorește nunta Hermionei, fiica Elenei și a lui Menelau, cu Neoptolem, fiul lui Ahile. Hermiona e de o frumusețe rară, ce te trimite cu gândul la splendoarea Afroditei.

În timp ce se ospătează – rapsodul cântă, dansatorii se mișcă suav –, oaspeții se prezintă și sunt întâmpinați așa cum se cade. Spălați în căzi poleite, mai întâi sunt unși cu uleiuri parfumate, apoi îmbrăcați în tunici și pelerine din lână, iar în cele din urmă conduși să se așeze pe jilțuri, lângă Menelau, fiul lui Atreu. Servitorii aduc bucatele și vinul, iar Telemah e uluit de măreția palatului împodobit cu aur, bronz, chihlimbar ivoriu și argint – are impresia că se află în casa lui Zeus. Menelau îi observă uimirea și spune:

— Nu te lăsa păcălit de avuțiile mele, inima mea este străpunsă de durere. Am suferit timp de șapte ani departe de casă. Am fost în Cipru, în Fenicia, în Egipt, până în țara etiopienilor și în Libia unde oile fată și de trei ori pe an. Am adunat nenumărate comori neștiind că, în patrie, îmi

ucideau mult iubitul frate. La ce bun bogățiile mele, dacă l-am pierdut pe Agamemnon? Și nu doar pe fratele meu, ci și mulți prieteni dragi, care au pierit pe câmpia Troiei. Și, mai presus de toți, îl deplâng pe mult răbdătorul Odiseu, care acum e de negăsit.

Auzind numele tatălui său, Telemah începe să plângă, iar Menelau bănuiește cine este străinul care i-a călcat pragul. Și se gândește cât de greu este să fii urmașul ultimului dintre eroi. Chiar atunci sosește și Elena, splendidă și parfumată. Elena, fiica lui Zeus, crescută de Tyndareus, pricina războiului troian: pentru ea au fost sacrificate viețile atâtor viteji. Cea mai râvnită dintre femei, cea mai disputată, cea pentru care s-a vărsat sângele războinicilor, la care ea nici măcar nu a binevoit să se gândească. Frumusețea ei încă îți taie respirația. Se așază pe un jilț somptuos, sprijinindu-și picioarele pe taburetul din față, și îi adresează oaspetelui cuvinte cristaline:

— Ce mult semeni cu mărețul tău tată, care te-a părăsit de-abia născut din cauza mea!

Blondul Menelau adaugă cu o voce îndurerată:

— Îmi era atât de drag Odiseu, încât i-aș fi oferit domnia unuia dintre orașele mele, doar ca să mă bucur de prietenia noastră. În schimb, zeii au vrut ca dintre toți eroii ahei aliați împotriva Troiei, el să fie singurul care să nu se întoarcă.

Cei prezenți, Menelau, Elena – fiica lui Zeus și a Ledei –, Telemah și Pisistrat, se lasă învăluiți în mantia tristeții și varsă lacrimi tăcute.

Elena își amintește de păcatul ei, vorbind cu glasul celor care au comis un sacrilegiu, și știe că nimic nu va schimba asta vreodată. Cunosc bine episodul despre care povestește. Pentru noi, zeii, timpul e spart în miriade de fragmente pe care le putem cerceta după bunul plac, ca pe niște pietricele găsite pe o cărare. În urmă cu douăzeci de ani, a venit acolo, la Sparta, Paris, prințul troian cu ochi de chihlimbar și umeri puternici, sigur pe el și încrezător în

alianțe. Și totuși, l-a trădat pe Menelau, furându-i nevasta, pe Elena, despre a cărei neasemuită frumusețe se vorbea deja în întreaga lume cunoscută. Paris o cucerise cu o singură privire, ajutat de Afrodita, zeița iubirii. Iar Elenei i-au fost de ajuns ochii ei ademenitori ca să-l lege de ea pe vecie pe prințul troian. Se lăsase dusă din Sparta cu ușurința celor cărora nu le pasă de viitor. De altfel, era obișnuită cu răpirea: încă din copilărie fusese râvnită de regi, nobili și soldați. Încă de când era mică bărbații încercaseră s-o fure, deci frumusețea ei răpitoare s-a dovedit repede a nu fi un mare avantaj.

Elena a înțeles asta în timpul războiului, după ce îi văzuse pe ahei înălțând nenumăratele ruguri funerare, al căror fum se înălța de dincolo de zidurile troienilor. A înțeles că frumusețea și moartea merg mână în mână. Și totuși, când l-a urmat pe Paris, era subjugată de acea putere invincibilă care stăpânește simțurile, pântecele și pielea, de ceva între iubire și violență. Ceva numit pasiune. Atracție. Obsesie. Nici nu i-a trecut prin cap ce nenorociri avea să provoace. A pornit în secret spre Troia pe o corabie neagră, păcălindu-l pe Menelau, care în dimineața următoare, aflând că Elena plecase, a dat fuga la fratele său, Agamemnon, să-l ajute să o aducă înapoi. Astfel, în următoarele luni, s-au adunat armate din toate părțile Eladei, iar flotele au pornit spre nord-est, navigând pe ape înșelătoare.

O privesc îndelung, fără să o judec. Până la urmă, este atât de ușor să condamni, dar cel care a greșit este deja condamnat de trecutul în care rămâne prizonier.

În seara asta, în timp ce Telemah și oaspeții iau cina, Elena se întreabă din nou: oare de ce soțul ei, Menelau, după ce a străbătut întinderi vaste, după ce a luptat timp de zece ani, a ales să o aducă înapoi la el? De ce n-a străpuns-o cu sulița lui lungă, îndemnându-i apoi pe războinicii ahei să-i zdrobească trupul cu pietre? Oare iubirea adevărată alungă din inimă orice dorință de

răzbunare? Sau poate Menelau voia doar să se laude că are patul încălzit de cea mai frumoasă femeie? Pentru că este într-adevăr frumoasa frumoaselor și, chiar dacă anii trec, părul ei mătăsos, negru și lung până la șolduri este superb. La fel sunt și ochii ei de o culoare inconfundabilă ce amintește de profunzimile mării. Mișcările ei de zeiță sunt irezistibile, tălpile sunt fine, picioarele, frumoase și zvelte, abdomenul plat, pielea întinsă ca a unei adolescente, chiar și acum, după ce a strâns multe primăveri și a obosit să fie atrăgătoare. Pentru că, după o viață petrecută simțindu-se vinovată pentru greșelile ei, și-a dat seama că frumusețea, prin însăși natura ei, nu este decât o plăsmuire. Mai exact, o plăsmuire periculoasă de care cel care o întruchipează nu se poate bucura. Frumusețea nu aparține celei care o deține, ci aparține celor care o admiră. Dar aceștia nu o pot atinge, deși sunt mistuiți de o dorință chinuitoare: astfel, cea care o deține e sortită să fugă sau să fie hăituită de avansuri nedorite.

În timp ce comesenii iau cina, Elena se ridică și toarnă pe furiș în vin un leac egiptean care te face să uiți de orice suferință: cine gustă din el nu mai varsă nicio lacrimă de tristețe o zi întreagă, nici măcar dacă i-ar fi ucisă sub ochi persoana cea mai dragă.

Elena se așază apoi lângă oaspeți și ia cuvântul:

— Vreau să vă povestesc despre gloriosul Odiseu și despre isprăvile pe care mi le amintesc. Odată, s-a dat drept sclav și, îmbrăcat în zdrențe, a străbătut străzile Troiei. Nu l-a remarcat nimeni, doar eu l-am recunoscut și i-am pus întrebări pe care el, șiret cum era, le-a evitat. Mi-a dezvăluit secretele sale și intențiile aheilor abia după ce l-am spălat, l-am uns cu ulei parfumat și l-am îmbrăcat în haine curate și după ce mi-a smuls jurământul solemn că nu voi spune nimănui nimic înainte ca el să ajungă înapoi la corturile sale înălțate lângă corăbii. Pe drumul de întoarcere în tabăra grecilor, a ucis cu sulița de bronz mulți troieni, jeliți îndelung de soțiile lor. Iar eu mă bucuram că venise, pentru că deja regretam ce făcusem și

de mult voiam să mă întorc acasă. Mă căiam pentru greșeala pe care Afrodita mă împinsese s-o săvârșesc, făcându-mă să-l urmez pe Paris și să-l părăsesc pe Menelau și, odată cu el, pe scumpa noastră fiică.

Menelau pune o mână pe degetele ei grațioase:

— Ai dreptate, scumpa mea soție. Am cunoscut mulți războinici, dar niciunul nu era la fel de iscusit ca fiul lui Laerte. El a fost singurul care a reușit să născocească o stratagemă câștigătoare pentru distrugerea Troiei: *Hippos*-ul. Tu ai văzut când a fost adus și lăsat pe plaja din Troia, în timp ce flotele noastre stăteau ascunse în spatele insulei Tenedos. Te-ai învârtit de trei ori în jurul momelii întinse de noi, atingând pereții ascunzătorii noastre și strigându-i pe nume pe cei mai viteji, imitând vocea soțiilor lor. Eu, Diomede și mulți alții simțeam că ne pierdem mințile, voiam să răspundem, dar ne înfrâna înțeleptul Odiseu. Înăuntrul carcasei de lemn, gemetele ne erau înăbușite de mâinile lui puternice. Oh, Telemah, tatăl tău ne-a amuțit. Anticlos a avut soarta cea mai crudă: Elena a imitat perfect vocea iubitei sale soții, iar el voia cu orice preț să-i răspundă. Odiseu, care și-a dat iute seama, i-a închis gura cu mâna lui vânjoasă, l-a strâns de gât cu brațul și, ca să nu scoată niciun sunet, l-a sufocat încetul cu încetul.

Celor prezenți le bate inima cu putere. Muritorii ăștia au un suflet atât de schimbător… Noi, divinitățile, nu am putea să înțelegem niciodată ce simt ei atunci când în fața lor se cască larg hăul neantului. Aici nu sunt foarte diferiți de animalele sălbatice: dacă îi nimerești cu o săgeată și te apropii de ei cât încă trăiesc, vei vedea cum li se zbate inima.

Când, în cele din urmă, la orizont se întrezăresc ochii Aurorei cu gene trandafirii, Menelau și Telemah poartă o discuție între patru ochi. Tânărul îl întreabă despre tatăl

său, apoi îi povestește despre pețitori, iar regele Spartei se arată indignat:

— Vor să intre în patul Penelopei… Mișeii! Odiseu îi va face să plătească, va abate asupra lor o moarte cumplită! Dar nu te lăsa doborât, rezistă… Tatăl tău e în viață!

Telemah se emoționează, iar Menelau continuă:

— Mi-a spus asta Proteu, bătrânul mării. Tatăl tău e prizonier pe o insulă, fiind la cheremul zeiței Calypso, dar în fiecare zi varsă lacrimi de dor.

Telemah este profund emoționat. Menelau se înduioșează și îl liniștește, îl îmbrățișează cu putere, ca un tată, și îi promite în dar o amforă de argint sculptată, cu margini aurite.

Știu că băiatul este pe mâini bune, acum pot să-mi iau zborul.

Trebuie să verific de îndată celălalt țărm: Itaca cu dealurile ei stâncoase și câmpuri fertile.

În curtea casei lui Odiseu, pețitorii își omoară timpul distrându-se cu aruncarea discului și a suliței. Antinou și Eurimah stau așezați, uitându-se la ceilalți, și discută despre Telemah. Se întreabă pe unde o fi, lansează ipoteze care îi umplu de furie. Și dacă încearcă să găsească sprijin din afară? Și dacă vrea să pună piciorul în prag și să-și ia înapoi regatul care îi aparține de drept? E plecat de mai mult de zece zile și îi scoate din sărite că nu mai e prin preajmă.

— Nu-l putem lăsa să scape așa! spune Antinou, stacojiu de furie. Dacă Telemah devine puternic și câștigă adepți, riscăm să pierdem tot. Pregătiți-mi o corabie rapidă și douăzeci de oameni, vreau să pun la cale o ambuscadă când se întoarce! Îl voi aștepta în strâmtoarea dintre Itaca și Samos, insula stâncoasă, și dacă e adevărat că pe Odiseu l-a înghițit marea, fiul său va împărtăși aceeași soartă. Ha, ha! Pesemne că regina își pregătește nunta cu unul dintre noi, fără să-și închipuie că noi punem la cale înmormântarea fiului ei!

Antinou, care nu-i doar cel mai arogant, ci și cel mai bun manipulator, îi incită pe ceilalți să ducă la îndeplinire planul lui îngrozitor: trebuie să-l elimine pe Telemah! Se îndreaptă spre port, alege douăzeci de bărbați vânjoși, îi înarmează și pornește cu ei spre Asteria, insula stâncoasă dintre Itaca și Samos. Acolo își vor aștepta victima.

Între timp, regina îndurerată permite slujnicelor să se retragă și, rămasă singură în întuneric, o încearcă din nou durerea și singurătatea cumplită a celei care iubește un om devenit legendă.

Eu nu am cum să o înțeleg, nu știu ce înseamnă nevoia asta de a avea pe cineva lângă tine.

Eu, zeița care nu s-a culcat niciodată cu un bărbat, îmi sunt suficientă mie însămi. Când m-am născut din țeasta tatălui meu, furându-i egida – scutul acoperit cu piele de capră – am fost singura care l-a privit în ochi, în timp ce toți ceilalți zei priveau amuțiți inimaginabila scenă a capului său sfârtecat în două.

Mie nu mi-e frică de bărbați și nici nu-i doresc. Nu am nevoie de ei. Și, tocmai de aceea, pot alege să am grijă de ei fără să-mi frângă inima. Așa că, după ce i-am păzit invizibilă spatele fiului, mă întorc să am grijă de protejatul meu, iscusitul Odiseu, eliberat de Calypso la porunca tatălui meu.

Navighează fără teamă, îl văd din înaltul cerului. Ziua stă la cârmă și privește îndelung întinderea nesfârșită de ape, iar noaptea nu se lasă furat de somn, ci se orientează după Pleiade, după luminoasa constelație a Boarului, dar și după Ursa Mare, care nu apune niciodată, singura care nu se udă coborând în apele oceanului. Eroul din Itaca știe că atunci când navighează trebuie să vadă Ursa Mare în stânga lui, așa i-a spus Calypso.

Navighează pe mare șaptesprezece zile, tânjind doar să se întoarcă acasă, fără să-i pese de vântul prea rece din

timpul nopții și de timpul petrecut în singurătate peste zi. S-a obișnuit să stea de vorbă cu el însuși.

La al optsprezecelea răsărit, vede la orizont munții din ținutul feacilor și se bucură din tot sufletul.

Bietul Odiseu!

Nu știe că Poseidon l-a văzut și că e mai hotărât ca niciodată să abată asupra sa mânia și pierzania. Eu, zeița cu ochi de azur, nu-l pot ajuta. Există o ierarhie a resentimentelor zeiești care trebuie respectată.

Stăpânul mării se apropie de plută într-o clipită și o fixează cu ochi malefici. Agită tridentul și dezlănțuie un vârtej, făcând norii să se adune în cercuri. Se aude un vâjâit sumbru de furtună, iar Eurus, Notos, Boreas și Zefirul își dau întâlnire și agită apele. Întunericul se lasă brusc peste mare.

E sfârșitul lumii.

Eroul știe că nu poate face nimic împotriva unei asemenea urgii. Dar mintea lui cântărește primejdia în care se află. Se gândește că poate e un tertip care să-l împingă spre moartea pe care a ocolit-o de atâtea ori. Și dintr-odată se îndoiește de sinceritatea lui Calypso. În timp ce cântărește această posibilitate, îl lovește un val de o violență incredibilă care îl aruncă departe de cârmă. Catargul se rupe și e înghițit de furia mării, odată cu vela.

Apoi îl lovește un alt val, unul și mai înspăimântător, iar Odiseu este aruncat în mare. Se scufundă mult în apele adânci, îngreunat de hainele pe care i le-a dăruit Calypso. Riscă să se înece. Cu mișcări frenetice, își smulge hainele de pe el, ținându-și respirația și, în cele din urmă, reușește să iasă la suprafață: pe întuneric și azvârlit încoace și încolo de valurile înalte, abia își zărește pluta în depărtare, rămasă la cheremul furtunii. Ajunge la ea istovit, după mai multe încercări, despicând valurile uriașe cu brațele sale vânjoase – un lucru aproape imposibil, pe care-l putea săvârși doar cel mai tenace dintre eroi.

Văzând asta, Poseidon – zeul mării și cel care cutremură pământul – se înfurie și, cu o încruntătură, își lovește din

nou adversarul: înalță un val colosal, înspăimântător la vedere, care face pluta țăndări, împrăștiindu-i rămășițele la fel cum vântul suflă frunzele uscate. Odiseu simte nu doar puterea înfiorătoare a valurilor mării, ci și neputința umilei sale condiții de om. Acum este un naufragiat, așa cum a mai fost de atâtea ori, azvârlit de ape, fără patrie, exilat pe o mare potrivnică, plutind în derivă în acel ținut al nimănui.

Dar Odiseu se poate bizui pe resurse infinite. De fiecare dată când se scufundă, mintea lui înzestrată născocește noi soluții ca să iasă la suprafață. Într-un târziu, ajunge la un buștean și se agață de el. E sleit de puteri, dar păstrează intactă tenacitatea celor puternici.

Timp de două zile și două nopți, este chinuit de capriciile lui Poseidon: rănit de forța valurilor, cu pielea spuzită de sarea mării, pârjolit de soarele necruțător ziua și pătruns până la os de frigul nopții. Disperat să vadă țărmul și să o îmbrățișeze din nou pe Penelopa, se gândește că nu au folosit la nimic îndelunga lui așteptare, numeroasele stratageme și strădania de-a ajunge la țărm. Dar Odiseu este complex și poliform: de fiecare dată când e pe cale să renunțe, o parte din el renaște mai hotărâtă ca niciodată.

A treia zi, vântul se oprește, iar valurile se domolesc. Eroul dă drumul bușteanului, încurajat de vederea unei coaste întunecate. Dar când aproape c-a ajuns, e cât pe ce să se izbească de stânci. Și-ar frânge oasele și și-ar sfâșia carnea până la mușchi, dacă nu i-aș insufla eu putere și iuțeală în brațe. Se agață de o stâncă, rămânând lipit de ea ca o midie, și ține piept mării. Dar ea revine, îl înhață și îl desprinde, scufundându-l și târându-l departe, rănindu-i nemilos pielea.

Odiseu înoată și iar înoată, cu ultimele puteri, dând ocol țărmului stâncos. Și este răsplătit: ajunge la gura de vărsare a unui râu, un loc fără stânci, adăpostit de vânturi.

Eroul cere îndurare de la zeul râului, iar acesta îl ascultă, și imediat apele devin calme ca ale unui lac.

Eroul din Itaca se agață de buruienile de pe țărm și se trage din apă. Jalnică e condiția de muritor. Zbor în preajma lui întruchipată în bufniță și mi-e milă de el: trupul îi e umflat, sarea s-a lipit pe el, rănile îl ard ca și cum ar fi fost atinse de tăciuni aprinși. Se prăbușește istovit, fără glas și fără suflare, cu ochii închiși, cu pumnii încleștați. Dar încă nu e momentul să renunți…

O, erou temerar, iată că mai găsești putere într-un cotlon al trupului tău chinuit!

Te adâncești într-o pădure. De îndată ce vezi doi arbuști încovoiați, pregătești sub ei un pat improvizat, adunând frunzele de pe pământ și acoperindu-te cu ele: astfel, încerci să te protejezi de frig și de fiare. Iar eu, admirându-ți tenacitatea, decid că e momentul să te ajut să uiți de suferință: așa că, nevăzută, mă apropii și îți ofer un somn odihnitor, să te întremezi după atâta chin.

Nausicaa

— Nausicaa, leneșo, de ce stai degeaba? îmi reproșează draga mea prietenă, fiica celebrului navigator Dimant.

Mă cunoaște bine și știe că petrec ore în șir admirând apusurile și visând la iubire. Așa suntem noi, fetele. Suntem învățate să țesem la război și să stăm la locul nostru. În timp ce frații ni se pregătesc de război și să conducă lumea, noi, fetele, așteptăm să ne găsim un soț și să-i satisfacem dorințele. Dar iubirea mea încă nu apare decât sub forma unor pretendenți amărâți, care, chiar dacă sunt nobili și bine făcuți, nu-mi stârnesc nicicum interesul. Prietena mea continuă să mă preseze:

— Ia hainele alea splendide care zac murdare și hai să le spălăm! Pregătește-le, ca să fie gata pentru nunta ta: va trebui să te căsătorești și tu mai devreme sau mai târziu, nu? Fugi la tatăl tău, hai, cere-i o căruță să mergem la râu!

Scumpa mea prietena se întreabă cu cine mă voi căsători, întrucât știe că sunt mofturoasă.

— Te cer de nevastă cei mai mândri dintre feaci, doar nu vrei să-i lași să aștepte prea mult și între timp să îmbătrânești de una singură?

Mă trezesc din somn, deschid ochii și râsul ei dispare…

Ce vis ciudat!

Mă ridic din pat bucuroasă și mă duc la mărinimosul meu tată, Alcinou, să-i cer voie să merg la râu să-mi spăl hainele. E acolo și mama mea, Arete, care toarce lână porfirie împreună cu slujnicele. Tata iese să meargă la sfat cu cei mai glorioși dintre feaci, dar își face timp să mă asculte și să-mi îndeplinească dorința.

Poruncește să mi se pregătească o căruță cu roți solide, trasă de catâri. Slujnicele și cu mine punem deasupra hainele de spălat, mama ne dă un coș cu merinde gustoase și o ploscă din piele de capră plină cu vin. Avem și un urcior cu ulei parfumat ca să ne ungem pielea după scaldă.

În cele din urmă, urc în căruță și iau hățurile în mâini – știu că e o treabă importantă. Pocnesc din bici, și catârii o iau din loc zdrăngănindu-și clopoțeii.

Pe drum cântăm, iar slujnicele, care merg pe jos, își împodobesc părul cu flori de câmp.

Ajungem la spălătoriile alimentate de râu și dăm drumul catârilor să pască liniștiți. Luăm hainele cu brațele noastre albe, le aruncăm pe lespezile de la suprafața apei și le călcăm în picioare, zâmbind și glumind, ca și cum am dansa.

Timpul zboară pe nesimțite atunci când osteneala se transformă în joacă.

Țesăturile redevin imaculate și le întindem la uscat pe prundișul din apropierea plajei. Ne dezbrăcăm, intrăm bucuroase în apă, ne bălăcim și vorbim despre bărbați și căsătorie, deși nu știm mare lucru: ne imaginăm iubirea, sexul, săruturile extenuante, ne spunem lucruri pe care fetele nu și le destăinuie decât atunci când sunt singure, convinse că nu le aude nimeni. Apoi râdem și ne fugărim, până când, epuizate, ne întindem să ne uscăm sub soarele blând de toamnă.

Închid ochii și mă gândesc din nou la visul pe care l-am avut, în timp ce, în jurul meu, hărmălaia fetelor se domolește. S-a adeverit parțial. Și acum… ce-o să se întâmple? Îl voi întâlni oare într-o zi pe bărbatul care s-a născut pentru mine? Pe tinerii nobili feaci îi cunosc de când eram copii, pe fiecare în parte, și mi se pare că nu sunt de ajuns: unii nu sunt destul de curajoși, alții nu sunt îndeajuns de înțelepți, unii nu sunt suficient de frumoși, alții nu sunt îndeajuns de atenți, iar unii nu sunt destul de vorbăreți.

Ne ridicăm odihnite, ne ungem pielea ca să fie catifelată și strălucitoare, apoi ne îmbrăcăm. Apelăm la provizii ca să ne revigorăm rapid, apoi cineva propune să ne jucăm cu mingea. Sărim și dăm din mâini, aruncând-o și prinzând-o din zbor. Până când eu o arunc spre o fată care o scapă: mingea ajunge în vârtejul întunecat al râului și, alergând

după ea, una dintre domnițele mele dispare în spatele unui tufiș. O așteptăm câteva momente, dar nu se întâmplă nimic.

Apoi o auzim țipând și alergăm toate la ea: reapare îngrozită, arătând cu degetul spre umbra deasă.

Câțiva pași și, în spatele tufișurilor, îl descopăr.

Un bărbat.

Răpus de mare. Rănit, neîngrijit și amețit de somn – probabil a dormit pe pământ. Pare că se întreabă unde se află, e dezorientat și se simte jenat. Îl înțeleg, pentru că a rupt o cracă cu multe frunze ca să-și acopere goliciunea. Oricine ar fi, nu e unul oarecare: chiar și așa, bătut de soartă, are un aer demn.

Slujnicele mele, de îndată ce îl văd atât de oropsit – cu părul răvășit, presărat cu alge uscate, cu ochii înroșiți de apa mării, la fel de înspăimântat ca un leu căzut de pe o stâncă, cu mădularele sluțite de sare –, dispar urlând care încotro.

Rămân doar eu.

Eu și străinul.

N-am cum să fug și îl privesc cu toată compasiunea, gândindu-mă că puteam fi eu în locul lui. Îmi este recunoscător, știu asta, pentru că simt cum recunoștința lui mă străpunge ca o suliță. Fără să se apropie prea mult pentru a nu părea necuviincios, mă întreabă:

— Ești o zeiță sau o muritoare? Dacă ești o zeiță, semeni cu Artemis, zeița pădurilor.

Spunând asta, mă săgetează a doua oară – și simt că mă copleșește un vis de iubire. Alung gândul și îi răspund doar cu un zâmbet amabil. El continuă:

— Dacă, în schimb, ești o muritoare, binecuvântați fie de trei ori tatăl tău, mama ta și toți frații tăi: ferice de cei care pot sta lângă un boboc de fată ca tine, înaltă și neclintită ca un tânăr palmier. Dar mai binecuvântat dintre toți va fi cel care te va lua de soție.

Mă străduiesc să-i vorbesc cu un glas demn de o prințesă:

— De unde vii, străine?

— Din Ogygia. Abia am scăpat din marea întunecată ca vinul, căci am fost chinuit de un zeu ostil, care mă urăște de mult timp. Dar ție fie-ți, rogu-te, milă de mine, căci sunt pribeag pe această insulă și nu cunosc pe nimeni.

— Străine, fiecare muritor trebuie să îndure soarta care i-a fost scrisă.

Mă privește cu admirație și încuviințează din cap.

— Oare ai să mă ajuți tu, frumoasă domniță, care ești așa ușor de confundat cu o zeiță sau o nimfă a pădurii?

— De ce ai nevoie?

— De o escortă care să mă ducă în siguranță în patria mea.

Între timp, cu un gest al brațului meu alb, chem înapoi slujnicele pitite după tufișuri, de unde trag cu urechea la discuția noastră. Fetele fac primii pași cu băgare de seamă, iar apoi, una câte una, vin fuga lângă mine, asemenea unor fluturi de noapte.

— Ești doar pribeag, cu siguranță nu ești nebun. Cerșetorii și străinii sunt trimiși de Zeus și trebuie să-i cinstim. Stai fără grijă: în țara feacilor nu-ți vor lipsi nici veșmintele, nici hrana întremătoare, nici vinul care încălzește gâtul și odihnește tâmplele. Urmează-mă, îți voi arăta cetatea și obiceiurile neamului meu, dar nu te pot lăsa să urci în căruță alături de mine, va trebui să mergi pe jos în urma noastră. Ar fi necuviincios ca o domniță care i-a tratat cu dispreț pe cei mai destoinici dintre feaci să lase un străin să se apropie de ea.

— Mulțumesc din suflet, domniță cu trup de zeiță și glas de regină. Așteaptă-mă aici, vreau ca mai întâi să mă scald în râu.

— Atunci ia hainele astea curate și împăturite. Le-am spălat azi-dimineață.

El se îndepărtează și se cufundă în apele reci ca să-și curețe sarea uscată și țărâna care-i acoperă spatele și

umerii lați. Ar trebui să mă întorc cu spatele și să-l las să se spele liniștit, dar nu reușesc să-mi iau ochii de la el. Își scoate algele din păr, înlăturându-și de pe piele mirosul mării. Are un trup de conducător, sigur e mult mai în vârstă decât mine, dar nu pot să-i ghicesc vârsta. Îi urmăresc mâinile în timp ce-și întinde uleiul pe mâini și pe picioare, după care își îmbracă noile haine. Pare mai înalt și mai musculos decât înainte, iar părul înviorat de apa dulce devine ondulat, amintind de un buchet de zambile. În tot acest timp, simt cum mi se topește inima și îmi arde pântecul.

Și iată-ne pornind pe drumul ce duce spre cetate: eu mân catârii încetișor, iar străinul și slujnicele vin în urma căruței, învăluiți în mirosul de haine curate, de ierburi și de rozmarin.

Bucuroasă că bărbatul mă urmează, mă întorc și îi dau indicații:

— Ascultă-mă, străine! Dacă vrei ca tatăl meu să-ți ofere o escortă și o corabie ca să te întorci unde dorești, fă cum îți spun!

El se apropie, iar eu îi vorbesc în șoaptă, ca și cum am încheia un acord secret. Îl sfătuiesc pe străin să meargă la mama mea, Arete, și să-i câștige bunăvoința, în stilul celor care imploră: îmbrățișându-i genunchii cu mâinile, în timp ce ea stă lângă vatră și țese minunate broderii marine, alături de soțul ei, care bea vin dulce din cupă.

Omul venit de pe mare mă ascultă și mă urmează până în pădurea Atenei. Acolo îi propun să ne despărțim. El va ajunge la palat mai târziu, astfel încât nimeni să nu ne vadă împreună.

Îmi reiau drumul și, când mă întorc să-l mai privesc o dată, deja nu-l mai văd. În locul lui a apărut o pâclă. Să fi fost doar un vis? Sau poate că o zeiță l-a făcut invizibil, astfel încât feacii să nu-l întrebe cine este sau să se poarte necuviincios cu el?

Ajung acasă cu hainele curate și cu inima în clocot. S-a întâmplat ceva aparte la albia râului, fără doar și poate. Naufragiatul nu poate fi o persoană oarecare. I-am recunoscut măreția dincolo de trupul plin de răni: manierele sale elegante, ca de rege, și iscusința cu care vorbește.

Mă grăbesc spre palat și îi văd alergând spre mine pe frații mei, care mie îmi pare că seamănă cu niște zei, îi salut în grabă, iar ei duc înăuntru hainele curate. Neliniștea pune stăpânire pe mine și, pentru ca nimeni să nu observe, urc în camera mea ca să-mi văd de gândurile mele. Calculez cam de cât timp ar avea nevoie să ajungă aici, mă uit după el pe fereastră și îl zăresc de departe, când nu e decât un punctuleț.

Merge prudent până în pragul palatului – e înțelept: a ascultat sfaturile mele. Și nu m-am înșelat mai devreme, chiar e învăluit în ceață. Admiră strălucirea orbitoare a palatului regal, care a uimit pe oricine a venit să ne viziteze: pereții acoperiți cu bronz sunt împodobiți cu o friză azurie, în dormitoare se intră pe uși aurite, iar arhitravele sunt argintate. Intrarea e străjuită de statuile a doi câini făcute din metale prețioase. Străinul vede și statuile aurite înfățișând copii în picioare, ținând în mâini torțe aprinse, care noaptea luminează încăperile. A auzit cu siguranță de bogăția feacilor, un popor de marinari pricepuți și de femei vestite ca țesătoare foarte iscusite. Tatăl meu, Alcinou, are cincizeci de servitoare, dintre care unele macină grâul de culoarea merelor coapte, învârtind pietrele de moară, iar altele lucrează la războiul de țesut.

Străinul traversează curtea, încă învăluit în ceață – care s-a mai subțiat, totuși –, străbate minunata mea grădină plină cu peri, rodii și meri, care nu încetează să dea roade, mângâiați de suflarea neîncetată a Zefirului. Nu lipsesc nici vița-de-vie, nici legumele hrănite de pământul fertil, scăldat de izvoarele din care își potolesc setea și regele, și supușii săi.

Cobor scările în grabă și mă opresc să-l privesc pe străin fără să fiu văzută. Intră în sala principală, acolo unde stau suveranii și consilierii lor: în acel moment, negura dispare și vizitatorul se arată în toată splendoarea lui.

Se apropie de regină și face așa cum i-am zis: îi strânge genunchii, face urări de bine familiei și oaspeților ei, imploră să i se ofere o escortă pentru a se întoarce acasă și în acest timp toată lumea îl ascultă în tăcere. Se așază pe cenușa din vatră și, dintre cei prezenți, vorbește bătrânul Eheneu, cerându-i lui Alcinou să trateze oaspetele cu respectul cuvenit. Străinul este invitat să se așeze pe un jilț cu știfturi de argint, iar o slujnică toarnă într-un vas apă dintr-un urcior de aur, pentru ca străinul să-și spele mâinile. Slujitorii amestecă vinul, bucătăreasa aduce cele mai bune bucate și încep libațiile. Alcinou îi promite bărbatului o escortă pentru întoarcerea sa.

Când cina se încheie și oaspeții pleacă, mama mea, Arete, dându-și seama că nou-venitul poartă hainele familiei noastre, îi adresează temuta întrebare:

— Cine ești tu, străine?

Dar el nu se grăbește să răspundă, așa că regina insistă:

— De unde vii? Din ce neam te tragi?

Precaut, străinul o privește drept în ochi, iar irisurile lui par să scânteieze în lumina torțelor:

— Îmi este greu să povestesc peripețiile pe care urmașii lui Uranus mi le-au rezervat. În mijlocul mării e o insulă, pe care trăiește teribila Calypso, fiica lui Atlas: nu o vizitează nimeni, niciodată, nici muritori, nici zei. Eu am ajuns acolo în urma unui naufragiu, după ce un zeu mi-a distrus corabia. I-am pierdut pe toți camarazii mei, pe care până atunci m-am străduit să-i salvez din multe încercări, născocind stratageme dintre cele mai neobișnuite: însă de data asta n-am mai reușit. M-am cocoțat pe o bucată de carenă și m-am lăsat purtat de mare timp de nouă zile, până când, în noaptea întunecată a celei de-a zecea, am ajuns la Ogygia, unde zeița Calypso m-a întâmpinat cu

brațele deschise. M-a hrănit, m-a îmbrăcat, mi-a promis nemurirea. Șapte ani m-a ținut acolo. În zadar am rugat-o să mă lase să plec. Zeus a fost cel care a constrâns-o să-mi deschidă colivia de aur. Am navigat timp de șaptesprezece zile, iar în cea de-a optsprezecea, când au apărut la orizont munții împăduriți ai ținuturilor voastre, Poseidon, cel care cutremură pământul, a abătut asupra mea o furtună care mi-a distrus din nou ambarcațiunea și m-a lăsat plutind în derivă pe marea agitată. Am reușit să mă apropii de albia râului vostru și, obosit de atâtea necazuri, m-am întins pe jos, m-am învelit cu frunze și am adormit. A doua zi, m-au trezit țipetele unor domnițe care își pierduseră mingea. Eram gol și neîngrijit, iar fiica voastră mi-a dăruit hainele de pe mine și m-a tratat cu amabilitatea unei regine – puteți fi mândri de purtarea ei aleasă.

Ce frumos a vorbit despre mine! Oare... oare am vreo speranță?

Arete simte că e sincer și deja îl place: o cunosc pe mama, știu că îi apreciază pe cei care spun adevărul. Poruncește să fie întinse în camera de la față covoare purpurii și să fie pregătit patul pentru oaspete, departe de gălăgia curții interioare.

La ivirea zorilor, tatăl meu, Alcinou, merge la sfat, unde îl așteaptă consilierii săi. Trebuie să discute despre străin: el s-a prezentat strălucitor ca soarele, deci sigur o zeiță l-a învăluit cu harul ei divin, lățindu-i umerii, înfrumusețându-i trăsăturile și făcându-l mai înalt, asemenea unui zeu. Mai întâi ia cuvântul iubitul meu tată.

— Căpetenii și sfetnici feaci, ascultați-mă! începe el și arată spre cel care a naufragiat pe Scheria, insula ce strălucește precum Apollo. Acest om a ajuns aici rătăcind pe mare. Nu știm cine este, dar trebuie să-i împlinim rugămintea: ne cere o escortă pentru a se întoarce acasă, întoarcere pe care zeii deja au împiedicat-o.

Ceilalți sunt de acord și hotărăsc să i se ofere o corabie nou-nouță și o escortă alcătuită din cincizeci și doi de tineri destoinici.

Lumea mișună pe verande, în curțile zgomotoase, în grădinile parfumate și în încăperile palatului. Sunt sacrificate douăsprezece oi cu lâna moale, opt porci cu colți albi, doi boi cu coapse impunătoare, toată lumea – tineri și bătrâni – participând la pregătirea prânzului. Sosește și rapsodul Demodoc, care, lipsit de vedere, a primit de la muze darul cântului. Este invitat să stea în mijlocul sălii, pe un scaun cu știfturi de argint, lângă o coloană somptuoasă. Un slujitor așază lângă el țitera și îi dă să guste din vinul și bucatele pregătite pentru el, așezate pe masa de alături.

După ce se ospătează mesenii, muzele îi trimit inspirație lui Demodoc, care începe să cânte. Și cântă tocmai despre războiul troian – cine îl va uita vreodată? –, iar străinul nu poate rezista și varsă lacrimi amare. Își ridică pe cap pelerina, astfel încât nimeni să nu-l observe: ne dăm seama doar eu și cu tatăl meu, Alcinou, fiindcă stă lângă el și îi aude gemetele înfundate. Ca să-i distragă pe cei prezenți, tata îi invită pe feaci să arate cât de destoinici sunt în tot soiul de competiții: pugilism, trântă, sărituri și alergare.

În fața unui public numeros, încep întrecerile: curse care ridică praful, lupte încrâncenate, aruncarea discului. Petrecem momente de neuitat, dar eu simt ceva care îmi apasă pieptul. Aș vrea să mă așez lângă oaspete, dar demnitatea mea regală mă împiedică. Când jocurile se termină, tânărul Euryalus sugerează ca străinul să intre și el în competiție.

— De ce îmi ceri asta? răspunde străinul. Am mintea ocupată cu necazurile și istovirea mea, vreau doar o escortă ca să mă întorc acasă, iar tu îmi ceri să-mi stea mintea la distracție și să-mi pregătesc corpul pentru alte nădușeli?

Dar insolentul Euryalus insistă:

— Nu vrei să concurezi pentru că nu ești în stare, nu-i așa, străine? De altfel, nu pari obișnuit cu întrecerile, ci mai degrabă cu negoțul. Zi adevărul: te învălui în atâtea mistere, dar ești un negustor avid căruia nu-i pasă decât de câștig.

Oaspetele îl privește încruntat și își etalează înțelepciunea, legându-mă și mai mult de el:

— Tu, cel care tocmai ai vorbit, pari un om arogant. Dar înțeleg, zeii nu-i pot înzestra pe toți la fel. Sunt oameni care vorbesc încântător, oameni care arată minunat și oameni așa ca tine, care nu au fost binecuvântați cu darul gândirii: te compătimesc că nu știi să vorbești cu grație și arunci vorbe-n vânt despre lucruri pe care nu le cunoști.

Apoi, ridicându-se, își desface pelerina, lăsând-o să cadă pe scaun. Apucă cel mai greu disc, pe care niciunul dintre feaci nu a îndrăznit să-l mânuiască – e un disc de lemn cu miez de metal. Discul zboară învârtindu-se pe cerul însorit, trece peste capetele tuturor și se oprește mult mai departe decât s-ar fi așteptat oricine. Oamenii privesc uluiți: nimeni nu ar putea vreodată să arunce atât de departe.

— Mai vrea cineva să mă provoace? întreabă iritat străinul.

Apoi se uită la arțăgosul Euryalus:

— Nu face doi bani cel care, doar pentru amuzamentul lui, îi propune oaspetelui său, epuizat de atâtea necazuri, să concureze.

Ce forță!

Ce curaj!

Mă umple de încântare gândul că ar putea deveni tatăl copiilor mei.

Tatăl meu, Alcinou, răspunde:

— Cinstite oaspete, uită vorbele necuviincioase ale lui Euryalus și ia cu tine doar amintirile frumoase. Când vei ajunge la tine acasă și vei petrece alături de soție, copii și nenumărați musafiri, amintește-ți de măreția feacilor, campioni la pugilism, la curse și la lupte și vorbește despre

repeziciunea cu care spintecă marea pustie corăbiile noastre.

Apoi tata poruncește să cânte muzica, iar tinerii să înceapă dansurile. Între timp, rapsodul Demodoc continuă să depene povești despre zei: infidela Afrodita, cea născută din spuma mării și din sămânța lui Zeus, s-a îndrăgostit de Ares, impetuosul zeu al războiului. Cântărețul povestește cum Afrodita, cu frumoasa ei diademă, s-a împreunat cu Ares în patul conjugal făcut de soțul ei, Hefaistos cel șchiop și urât, pătându-i astfel onoarea. Ares și Afrodita s-au dedat unor jocuri erotice încântătoare, bucurându-se fiecare de frumusețea celuilalt, dar Zeul Soare, căruia nu-i scapă nimic, i-a văzut și a început numaidecât să-i spioneze.

Mai întâi i-a spus lui Hefaistos. Apoi zvonul s-a răspândit din gură în gură.

Hefaistos, profund rănit, și-a jurat să se răzbune. Zeul diform, stăpânul forjelor, s-a gândit la un șiretlic: a făurit o capcană cu lanțuri indestructibile, din care nimeni nu putea scăpa. S-a prefăcut că pleacă în Lemnos, mult îndrăgita lui insulă, iar în scurtă vreme, acest al doilea șiretlic a prilejuit declanșarea celui dintâi. Afrodita și-a întins pe pat trupul superb, părul ei lung și blond s-a răsfirat moale ca mătasea, iar Ares a fost învins de dorință. A posedat-o impetuos, ca o armată pe câmpul de luptă, înflăcărat ca pădurile incendiate – și nu se mai sătura de pielea ei piersicie. După încleștarea amoroasă, au adormit epuizați: atunci s-a declanșat mașinăria. Lanțurile s-au întins ca o pânză de păianjen indestructibilă. Cei doi s-au trezit ferecați, goi și încă palpitând de plăcere, imobilizați de cele o sută de lanțuri, ca în tentaculele unei caracatițe.

Așa i-a surprins soțul legitim, urlând indignat, umilit de contrastul dintre diformitatea lui și trupul frumos al lui Ares. Și i-a chemat acolo pe zeii Olimpului, să vadă toți nerușinarea soției sale:

— Veniți, tată Zeus, și voi toți, nemuritorilor! Veniți să vedeți cum frumoasa soție care mi-a fost dată mă înșală în sacrul pat conjugal. Dar cum să o învinovățești, nu-i așa? Bietul Hefaistos e urât și șchiop și stă mai tot timpul sprijinit de nicovală, normal că ea vrea să răvășească patul cu irezistibilul Ares – zeul cu trupul perfect, cu mușchi viguroși și privire de conducător de oști.

Apoi, cu chipul desfigurat, i s-a adresat lui Zeus, care tăcea încurcat.

— Vreau înapoi cadourile de nuntă pe care i le-am făcut acestei cățele necredincioase!

Zeii priveau năuciți. Unul dintre ei a observat că Ares, cel mai rapid dintre zei, s-a lăsat păcălit de cel mai lent, care l-a imobilizat cu arta lui de fierar. Altul l-a întrebat pe Hermes, mesagerul zeilor, dacă i-ar fi plăcut să fie ferecat în lanțuri în locul lui Ares, iar el a răspuns:

— Aș vrea eu să fiu în locul lui, lângă sublima Afrodita. Aș suporta lanțuri de trei ori mai groase și de trei ori mai multe și nici că m-aș sinchisi de voi, spectatorii.

S-au auzit hohote de râs, pe care Poseidon le-a întrerupt:

— Desfă-le! Garantez eu pentru despăgubirea ta.

Astfel, Hefaistos s-a supus și, imediat ce a slăbit lanțurile, cei doi s-au desprins din strânsoarea lor și au dispărut într-o clipită. Mărețul zeu al războiului și-a luat avânt spre Tracia, iar Afrodita a fugit în Cipru, unde lumea o venera într-atât, încât îi închinaseră un templu înmiresmat; acolo, Grațiile au spălat-o și au uns-o cu ulei, apoi au îmbrăcat-o în haine încântătoare.

Am ascultat absorbiți povestea și ne simțim cu toții ușurați de greutățile lumii. Alcinou propune să i se aducă daruri oaspetelui: i le va oferi chiar el, împreună cu ceilalți doisprezece prinți iluștri care guvernează insula. Fiecare va trebui să-i ofere o pelerină, o tunică și un talant de aur. Alcinou adaugă pe listă cupa lui de aur. Îl invită și pe Euryalus să li se alăture, ca să-și ceară iertare oaspetelui pentru insolența de care a dat dovadă cu puțin timp mai

înainte. Euryalus se supune și îi dă străinului sabia lui din bronz cu mâner de argint și teacă de fildeș cu încrustații. I-o înmânează, cerându-i scuze pentru purtarea sa, și îi urează pace și numai bine pe viitor.

Tatăl meu, Alcinou, poruncește ca oaspetele să fie revigorat cu o baie fierbinte. Sclavele îl spală, curățând corpul și părul nobilului oaspete. Aș vrea să fiu în locul lor. Îl șterg și îl ung cu ulei, masându-l cu grijă, apoi îl acoperă cu o tunică și o mantie. Străinul se prezintă în sala cu tavan înalt, unde deja este așteptat de ceilalți, și este într-adevăr asemănător zeilor care se hrănesc cu nectar și ambrozie. Așa luminos și parfumat, îmi taie respirația. Îmi dezgolesc umărul în timp ce trece pe lângă mine:

— Străine, să nu mă uiți niciodată, nici măcar când vei ajunge acasă!

— Cum aș putea s-o uit pe cea care mi-a salvat viața?

Asta îmi spune.

Doar atât.

Privirea lui nu-mi transmite dorință.

În ochii aceia obosiți citesc doar recunoștință.

Merge și se așază pe jilț. Apoi îi aduce un omagiu rapsodului Demodoc, așezat în mijlocul oaspeților. Rupe o bucată dintr-o spată de porc bine prăjită, cu o grăsime delicioasă, și i-o oferă lui Demodoc, pentru că cel care cântă – explică el – este demn de stimă și respect. Rapsodul e foarte recunoscător pentru gestul său.

Când cina se încheie, oaspetele îl roagă pe Demodoc să povestească vicleșugul *Hippos*-ului, iar acesta, inspirat de muză, începe:

— Aheii s-au prefăcut că se retrag, și-au dat foc taberei, și-au coborât corăbiile în mare și le-au ascuns în spatele insulei din apropiere, Tenedos. Iar cei mai mari războinici s-au ascuns în *Hippos*-ul de lemn lăsat în urmă pe plajă, pe care troienii l-au târât până la acropolă, după o lungă dispută. Unii erau bănuitori și voiau să spargă lemnul acolo, pe plajă, cu topoare de bronz. Alții, în schimb, voiau

să-l arunce de pe stâncă, iar alții nici nu voiau să-l atingă. Dar soarta Troiei era să sfârșească în flăcări și astfel *Hippos*-ul fatal a fost dus în cetate.

Rapsodul cântă mai departe. Cântă despre cum noaptea, unul după celălalt, grecii au ieșit din burta scobită a *Hippos*-ului și s-au împrăștiat în oraș, devastându-l, însoțiți de Atena cea cu ochi de bufniță. Toți îl ascultă fascinați, însă doar străinul plânge, așa cum plânge o văduvă când îi moare soțul în război. Tatăl meu, care stă lângă el, observă și îl întrerupe pe rapsod, punându-i aceeași întrebare pe care mama mea, Arete, i-o adresase deja:

— Străine, cine ești tu?

Dar musafirul nu răspunde, iar Alcinou insistă:

— Cine sunt părinții tăi? De unde vii? De pe uscat sau de pe mare? Ce ținuturi ai cutreierat și pe cine ai întâlnit acolo? De ce zeii ți-au hărăzit această soartă?

Străinul înțelege că e inutil să se mai ascundă. Își drege vocea și se pregătește să povestească. Simt mândria din tonul lui în timp ce se prezintă, asta și pentru că, o știe prea bine, faima ingenioaselor sale șiretlicuri a ajuns de mult până în Olimp. Iată ce spune el, când muzica se stinge:

— Sunt Odiseu, fiul lui Laerte, regele Itacăi celei muntoase, aflată aproape de insula Dulichium și de Zakynthos, ostrovul cel împădurit. Am luptat în Troia timp de zece ani. Și de alți zece ani încerc zadarnic să ajung pe insula mea, dar mai întâi m-au oprit furtunile trimise de Poseidon, apoi vrăjitoarea Circe, apoi divina Calypso, care voia să mă țină cu ea pentru totdeauna, să-i fiu soț.

Inima îmi bate atât de tare, că mă tem să nu-mi spargă pieptul.

Îl văd pe tata și pe oaspeți cum cască gura uimiți.

Odiseu.

Chiar el.

Polivalentul.

Bărbatul cu cea mai caleidoscopică minte.

Regele Itacăi, în jurul căruia am auzit țesându-se atâtea povești.

Odiseu, cel mai perspicace dintre războinicii ahei adunați în jurul Troiei, este aici, în fața noastră, și aproape că nu-mi vine să cred. Și totuși, în sufletul meu, primesc confirmarea a ceea ce știam deja: acest naufragiat pe care pădurea de plopi mi l-a încredințat gol și istovit de mare, acest proscris cules din albia râului, este un bărbat special.

Dar… oare se va uita el vreodată la o fetișcană cu ochii plini de dragoste?

Se aud murmure. Tata se îndreaptă către Odiseu, apoi și alții se adună în jurul lui în număr mare, lăudându-l pentru isprăvile sale și dornici să-i afle poveștile. Eu stau deoparte și privesc, auzind-o pe mama cum șușotește cu femeile din casă.

Când totul se liniștește și țitera își reia cântul, Odiseu începe să vorbească domol, cu privirea ațintită la flăcările ce dănțuiesc în jăraticul din fața lui. Ne povestește *nóstos-ul* său, întoarcerea amenințată de pericole nebănuite.

— Când am plecat, lăsând Troia în flăcări, vântul a împins corabia spre nord, spre țara ciconilor din Tracia. Acolo am prădat capitala, Ismar. Am prădat-o așa cum fac armatele: eu și oamenii mei am împărțit cinstit între noi mâncarea, bogățiile și femeile. Imediat după aceea, i-am rugat să ne grăbim spre corăbii, dar ei, nu! Idioții nu m-au ascultat. Camarazii mei dădeau pe gât vin cu nemiluita, măcelăreau oile albe și boii cu coarne răsucite, petreceau ca smintiții, fără să se gândească la consecințe. Au încins noaptea cu sindrofia lor, iar în cele din urmă, extenuați, au adormit pe plajă. În timp ce sforăiau, locuitorii din Ismar au cerut întăriri ciconilor din vecinătate, care s-au învoit să-i răzbune. Războinici de temut și pricepuți, capabili să lupte și pe jos, și în care, s-au apropiat în liniște. Când Aurora s-a înălțat cu vălurile ei trandafirii, au ieșit brusc

de după tufișuri și dune, mânuind sulițe de bronz menite să le provoace mari chinuri invadatorilor.

Noi stăm cu urechile ciulite, iar un servitor îi aduce o cupă plină cu vin parfumat și dulce. Apoi eroul reia povestea:

— Au luptat întreaga zi, noi am rezistat cât a fost lumină, apoi am fost copleșiți și am fugit ca niște lași, lăsând femeile acolo. Fiecare dintre cele douăsprezece corăbii cu care veniserăm număra câte șase morți: ne muriseră mulți soldați curajoși, încercați în luptă. Apoi a lovit prima furtună, la dorința lui Zeus, care a îndesit norii negri pe cer și pe mare, făcând să cadă întunericul în miezul zilei. Am fost la mila valurilor mai bine de două zile. În zorii celei de-a treia zi, am înțeles că ne îndepărtaserăm mult de ruta noastră. În cea de-a zecea zi, an ajuns într-o țară necunoscută, despre care știam doar că este departe, foarte departe de Itaca noastră.

Mi se pare că Odiseu îmi aruncă o privire, dar poate este doar o impresie, pentru că eu deja înot în implacabilul lac al iubirii, mă gândesc la cât de minunat ar fi să-l strâng în brațe în fiecare noapte și să-l trezesc în fiecare dimineață. El nu simte dorințele mele și continuă cu vocea fermă a celui care s-a duelat în mod repetat cu moartea:

— Am debarcat în țara lotofagilor, oameni ciudați, dedicați visurilor, care trăiau dormitând. Cine și-ar fi putut imagina că există un popor care se hrănește cu flori? Dar noi, naivii, ne-am instalat temporar pe coastă: aveam nevoie de un loc unde să mâncăm liniștiți și de apă ca să ne umplem burdufurile. Am trimis doi soldați și un crainic ca să afle cine locuia pe acele meleaguri, iar ei, odată ajunși printre lotofagi, au fost imediat invitați să guste dulcea floare de lotus. Au fost suficiente câteva minute ca să-și azvârle viața în râul uitării. Când m-am dus să-i caut, nu mai erau bărbați, ci năluci. Nu le mai păsa de *nóstos*, de casele lor, de soțiile lor, voiau doar să stea acolo și să se bucure zi și noapte de petalele iluzorii, să le mănânce din nou și din nou. I-am târât spre corabie, în timp ce ei

plângeau, și i-am legat strâns de catarg. Ne-am reluat călătoria în grabă, sâcâiți de văicărelile lor enervante.

Îl găzduim pe cel mai remarcabil dintre eroi, iar eu mă întreb: dacă nu i-aș fi ascultat rugămințile? Ce sacrilegiu ar fi fost să-i refuz ajutorul unui străin nevoiaș! Niciun pribeag nu este un om oarecare, nimeni nu merită să fie ignorat. În spatele fiecărui exilat se ascund povești pe care toți ar trebui să le ascultăm cu atenție, pentru că ar putea să ne răstoarne prejudecățile.

Eroul continuă să povestească cum a navigat, cu cele douăsprezece corăbii ale sale, până în țara ciclopilor, creaturi violente care sfidează legile umane și divine, pentru că nu le pasă nici de voința lui Zeus, nici de propășirea lor: nu ară pământul, nici nu plantează semințe, ci sunt ajutați de fertilitatea pământului, care le oferă orz, grâu, viță-de-vie și multe fructe pe care ei se mulțumesc să le culeagă. Nu cunosc bazele civilizației, nu se adună niciodată la sfat, nu stabilesc niciodată legi, trăiesc pe vârfuri de dealuri, adăpostindu-se în peșteri adânci, fără să-și dorească învoieli cu vecinii lor. Eroul din Itaca și flota lui au ajuns în preajma insulei ciclopilor în toiul nopții. Dar corăbiile, înghițite de întuneric și învăluite în îmbrățișarea strânsă a ceții, au acostat pe o insulă mică din apropiere. Au coborât velele și au ieșit în sfârșit pe țărm să doarmă.

— În zori, eu și camarazii mei am plecat la vânătoare. Nimfele, fiice ale lui Zeus, purtătorul Aegisului, ne-au ajutat și ne-au scos în cale capre de munte, pe care noi le-am vânat cu săgețile – prânzul a fost sățios. Ne-au dăruit câte nouă capre pentru fiecare dintre cele douăsprezece corăbii, și zece doar pentru cea de-a treisprezecea corabie, a mea, pe care le-am savurat pe îndelete până la apusul soarelui, dezmierdați de sunetul mării, însuflețiți de vin. Știam că bucuria nu va dura mult. A doua zi, mi-am condus corabia spre insula ciclopilor.

Peștera monstrului Polifem se afla pe un deal, aproape de mare și era acoperită cu tufe de laur. Fiul lui Laerte și cei doisprezece camarazi aleși pentru expediție au coborât pe țărm și au pornit într-acolo. Odiseu nu ar fi putut renunța la această aventură: era curios și căuta mâncare.

Au urcat dealul, cărând cu ei un coș cu mâncare și o butelcă din piele de capră, plină cu vin dulce. Odiseu povestește ca și cum pățania nu i-ar mai inspira frică:

— Am ajuns în văgăuna lui Polifem, dar nu era nimeni înăuntru. Ne-am dat seama că noaptea ținea acolo multe oi și capre, pentru că am văzut câteva țarcuri făcute din bușteni de pin și stejar. Am cercetat atent peștera: toate lucrurile aveau dimensiuni gigantice, bieții de noi! Era clar că înăuntru dormea o creatură monstruoasă. Era un prim semn că ne aflam în văgăuna cuiva agresiv și nemilos și – vai nouă! – aveam să descoperim că nu ne înșelam. În peșteră am găsit grămezi uriașe de brânză, miei și iezi împărțiți pe categorii de vârstă, oale cu zer pline ochi, găleți pentru muls. Camarazii mei mă implorau să luăm ce apucăm și să fugim numaidecât, dar n-am vrut să-i ascult, voiam să văd cine era acel sălbatic și să-i cer să ne găzduiască. Trebuia să aflu. Trebuia să văd cu ochii mei și să-i vorbesc cu gura mea. Ca să-mi țin camarazii calmi, am aprins focul, am făcut libații în cinstea zeilor și am mâncat brânză. În cele din urmă, la asfințit, monstrul s-a întors cu turmele sale. Ținea sub braț o legătură grea de lemne, pe care a aruncat-o în peșteră cu o bufnitură: iar noi, muți, cuprinși de spaimă, ne-am retras în fundul peșterii, unde am rămas împietriți. A împins în țarcurile din afara peșterii berbecii și țapii, apoi a blocat intrarea cu un bolovan atât de mare, încât nu l-ai fi dat la o parte nici măcar cu douăzeci și două de care solide pe patru roți.

După cum îl descrie Odiseu, ciclopul sigur era un păstor cu experiență. Se mișca cu îndemânare în acea văgăună, făcând gesturile unuia devotat păstoritului. Îmi imaginez acea creatură gigantică mulgând oile și caprele care behăiau, punând puii la uger, turnând laptele, jumătate în

vase pentru brânză, jumătate într-o amforă destinată cinei lui.

La fel ca toți ceilalți, mă pierd în ecoul vocii lui Odiseu:

— Polifem și-a dat seama de prezența noastră abia când a aprins focul, iar nouă ni s-au muiat picioarele: *Cine sunteți voi, străinilor? De unde veniți? Vindeți țesături sau mirodenii parfumate? Sau poate sunteți tâlhari?*

— Am răspuns eu, onorat să pot aduce vorba despre trecutul meu glorios: *Nu suntem tâlhari, suntem greci și ne întoarcem acasă de la Troia, unde am luptat timp de zece ani. Ne-am alăturat expediției lui Agamemnon, fiul lui Atreu, pentru ca frumoasa Elena să-i fie înapoiată fratele său, Menelau. Călătoria de întoarcere este obositoare și foarte lungă, așa că te implorăm să ne faci un dar, după cum e datina să te porți cu oaspeții, protejați fiind ei de Zeus.* Polifem a izbucnit într-un râs dizgrațios care a răsunat în toată peștera: *Străine, chiar ești neghiob! Pesemne că vii de departe dacă aduci vorba de Zeus, sperând că numele lui mă va intimida! Nouă, ciclopilor, nu ne pasă de el sau de alți zei. Dar mai bine spune-mi cum te cheamă? Și unde ai ancorat corabia?* Am înghițit în sec înainte să-l mint, cu o expresie care mima sinceritatea: *Numele meu este Nimeni, iar corabia a fost distrusă de Poseidon, cel care cutremură pământul, zdrobind-o de stânci.* Uriașa creatură nu a răspuns, însă ne privea cu o poftă feroce. Apoi, din senin, a făcut un salt spre noi, apucând cu mâinile nemiloase doi camarazi, trântindu-i de pământ de mai multe ori, de parcă ar fi fost niște cârpe – le-a zdrobit țestele, împrăștiindu-le creierii pe jos. Le-a rupt mâinile și picioarele, le-a înfulecat pe nemestecate, apoi a devorat restul corpurilor ca un leu lihnit de foame, înghițind tot, până și părul, mațele, oasele, măruntaiele, dând pe gât sorbituri mari de lapte între îmbucături. În timpul ăsta, noi plângeam încremeniți și înălțăm rugi către Zeus. În cele din urmă, cu burta plină, monstrul s-a întins în mijlocul turmelor și a început să sforăie zgomotos.

Primul instinct a fost să-l omor, înfigându-i în piept sabia pe care o țineam în teacă, lângă coapsă, dar am alungat gândul numaidecât. Cine ar fi îndepărtat din ușă bolovanul ăla atât de greu, dacă aș fi făcut asta?

Firește. Ar fi murit acolo prin înfometare, săracii. Ce minte strălucită, Odiseu! Mulți alții și-ar fi pierdut cumpătul din pricina furiei, s-ar fi lăsat conduși de instinctul orb. El nu, a fost înțelept și în acea împrejurare. Îl privesc fascinată. La fel și comesenii. De fiecare dată când ia o pauză să bea din cupă, îl rugăm domol:

— Mai povestește, Odiseu! Nu opri această muzică superbă pentru urechile noastre, miere pentru suflet!

— Primul lucru pe care l-a făcut ciclopul în dimineața următoare a fost să aprindă focul și să mulgă oile și caprele. Apoi le-a lăsat să alăpteze. Noi îi urmăream fiecare mișcare, temându-ne de inevitabil. Eu simțeam că urma să comită un alt gest inuman și, într-adevăr, așa a și fost: dintr-odată, s-a apropiat de noi, care stăteam ascunși în fundul grotei, a înșfăcat alți doi camarazi și i-a sfâșiat cu sălbăticie, apoi a băut dintr-o oală cu lapte proaspăt muls, râgâind de ziceai că tună. Și-a croit drum spre ieșire, a mutat bolovanul, a gonit afară turmele grase și imediat după aceea a pus la loc piatra imensă, închizându-ne înăuntru.

Aș vrea să mă apropii de el, să-l iau de mână și să-i spun: *Prin câte ai trecut, eroul meu, câte chinuri, câte pericole, dar acum ești în siguranță!* Dar el nici nu mă vede, eu sunt doar o copilă, iar el își dorește prea mult să-și povestească aventura: observase încă din ziua dinainte că lângă unul dintre țarcuri era un trunchi de măslin mare cât catargul unei corăbii. S-a apropiat ca să-l studieze, a pipăit cu buricele degetelor suprafața aspră, iar mintea lui deja urzea o stratagemă.

— Am tăiat din trunchi o bucată lungă cât două brațe, iar camarazii mei l-au șlefuit. Apoi i-am ascuțit vârful și l-am întărit în focul care încă ardea. Când a fost gata, am ascuns țeapa sub bălegarul adunat în peșteră în cantități

uriașe. I-am obligat pe camarazii mei deja timorați de ceea ce puneam la cale să tragă la sorți care dintre ei va ataca monstrul împreună cu mine. Norocul a fost de partea mea: au ieșit aceiași camarazi pe care i-aș fi ales și eu, cei mai viteji. Spurcata creatură s-a întors la lăsarea întunericului, a băgat în bârlogul său turmele lânoase și grase și, din nou, a repetat gesturile făcute de dimineață: le-a muls, le-a lăsat să alăpteze, le-a separat, în timp ce inima ne bătea mai să ne sară din piept și ne întrebam care dintre noi vor fi următoarea lui masă. A înșfăcat doi dintre noi, i-a ciopârțit și despicat, așa cum făcuse cu ceilalți patru – acei camarazi au fost cina lui. Atunci am prins curaj și m-am apropiat de el, întinzându-i un urcior plin cu vin negru: *Ține, îl adusesem de pe corăbii în speranța că tu, înduioșat de soarta noastră, ne vei trimite acasă cu un dar. Așa că bea, să vezi cât de bun e vinul de pe corabia noastră, devorator mizerabil de carne de om!* El a rânjit batjocoritor și, imediat după ce l-a băut, a mai cerut un urcior. Drept mulțumire, m-a asigurat că îmi va face un dar special. I-am turnat vin negru de trei ori, l-a băut cu nesaț de tot atâtea ori, apoi m-a fixat cu privirea ca și cum mi-ar fi săpat în suflet cu ochiul lui mare și sticlos: *Ieri ai zis că te chemă Nimeni, așa-i? Ei bine, Nimeni, pe tine te voi mânca ultimul și o să mă vezi mâncându-i pe toți camarazii tăi. Ăsta este darul meu. Ești mulțumit?* Și a izbucnit în hohote de râs care ne-au cutremurat. Era deja beat. S-a aruncat pe jos, întins pe spate, și s-a lăsat pradă somnului care îmblânzește pe oricine. Eu și camarazii mei ne holbam la el temători, vrând să fim siguri că într-adevăr doarme. Monstrul s-a răsturnat pe o parte: când râgâia, scotea sunete oribile din gâtlej. Priveliștea era înspăimântătoare, iar din când în când deschidea gura și regurgita vin amestecat cu rămășițe de carne umană. Era momentul potrivit. Am luat țeapa ascuțită, am băgat vârful în jar și, când am văzut că se înroșește, am tras-o înapoi cu o clipă înainte să ia foc. Apoi le-am vorbit camarazilor mei

îngroziți, dându-le curaj: nu era momentul să dăm dovadă de lașitate. Ne-am apropiat de Polifem tiptil-tiptil, simțind cum ne bubuie inima în piept. Monstrul dezgustător dormea dus, sforăind și bolborosind. Ne-am privit în ochi, iar eu am dat semnalul înclinând din cap. A durat o fracțiune de secundă: camarazii mei i-au înfipt țepușa fierbinte în ochi, iar eu am apăsat pe capătul de sus, învârtind-o și împingând-o adânc. Totul s-a întâmplat într-o clipită, vârful înroșit i-a ars genele și sprâncenele, iar bulbul ochiului sfârâia. Urletul monstrului a răsunat înfiorător în grotă, iar noi am fugit, lipindu-ne de pereți. Polifem și-a scos țeapa din ochi, iar sângele i-a țâșnit din abundență. Se învârtea urlând de colo colo, cu orbita însângerată, strigând după frații săi ciclopi, care locuiau în apropiere, pe dealuri bătute de vânt, urlând că cineva vrea să-l omoare. Dar, când ciclopii au sosit, întrebându-l de afară de ce zbiară ca un bezmetic în toiul nopții și cine încearcă să-l omoare, el a răspuns: *Nimeni mă omoară!* Atunci ei au răspuns că, dacă nimeni nu îi face niciun rău, trebuie doar să se roage ca Zeus să nu-l mai chinuiască și să-l cheme în ajutor pe tatăl său, Poseidon. Polifem a îndepărtat piatra care bloca ieșirea, dar ciclopii deja plecaseră, lăsându-l singur în noaptea înstelată. M-am bucurat din suflet pentru șiretlicul cu numele!

Străinul ajuns în ținuturile noastre este cel mai iscusit erou pe care l-au cunoscut vremurile noastre. Îl urmăresc vorbind și dând din mâini, în timp ce oboseala îi moaie brațele puternice, brațe care au stârpit atâția inamici, care au strâns coapsele altor femei. Aș da orice să fiu soția lui. Dar el nu știe asta și, cu toate privirile ațintite asupra lui, continuă să povestească cum a scăpat de Polifem.

— Când Aurora cea trandafirie s-a înălțat pe cer, ciclopul a îndepărtat imensul bolovan de la intrare, lăsând să intre lumina în peșteră. S-a proptit la intrare ca să se asigure că nu scapă nimeni, dar eu deja plănuisem fuga noastră. Pentru a ne împiedica să fugim, monstrul verifica meticulos spinările animalelor, să nu ne strecurăm printre

ele, așa că am legat trei berbeci între ei, legând apoi în centrul fiecărui grup câte un camarad: în felul ăsta, dacă Ciclopul ar fi pipăit deasupra sau pe laturi, nu l-ar fi atins. Astfel au ieșit cu toții, unul câte unul. Eu m-am agățat de un berbec gras, blănos, care a ieșit ultimul. Polifem s-a mirat, pentru că de obicei acesta era mereu primul. L-a mângâiat, apoi a pipăit pământul, căutându-ne. Ce i-ar mai fi plăcut să mă prindă și să mă trântească de stânci fără milă, să-mi zboare creierii și apoi să mă savureze pe îndelete! Dar nu a fost așa. Când am ajuns la o distanță suficient de mare, m-am desprins de berbec și mi-am eliberat camarazii din frânghii. Jubilam pentru că eram liberi, dar eram triști pentru confrații pierduți pentru totdeauna. Apoi am împins oile grase spre corăbii și ne-am îmbarcat în grabă. Camarazii stăteau unul în spatele celuilalt și vâsleau energic, chinuiți de spaima că cineva ne-ar putea urmări. Când corabia era destul de departe de țărm, dar încă destul de aproape pentru ca Polifem să mă poată auzi, am urlat: *Ciclop fără scrupule, infamule! Meritai pedeapsa asta, mizerabilule! Pentru că nu ai arătat respect față de Zeus, pentru care oaspeții sunt sacri, și ai căzut pradă* hybris*-ului, mândriei nemăsurate.* Atunci, înfuriat pentru că a fost batjocorit, a smuls vârful unui munte și l-a rostogolit în jos, pe creastă, iar stânca uriașă s-a scufundat în mare, nu departe de noi. Dacă ne-ar fi lovit, ne-ar fi distrus corabia cu proră turcoaz, dar ne-a ratat. Valul însă ne-a împins înapoi spre insula blestemată a căpcăunului. Așa că, împingând cu o prăjină foarte lungă în direcția opusă țărmului, mi-am încurajat camarazii să vâslească iute pentru a scăpa de pericol. Când am ajuns din nou în mijlocul mării, am urlat iar la Polifem, deșii camarazii încercau să mă descurajeze: se temeau de mânia lui și că va arunca asupra noastră o altă stâncă uriașă. Dar nu i-am ascultat și am strigat din toți rărunchii: *Chiar vrei să știi cine te-a orbit? Eu sunt Odiseu, regele Itacăi, fiul lui Laerte! Sunt Odiseu, distrugătorul de orașe, cel mai iscusit*

rege care a navigat vreodată pe mări! Monstrul și-a schimbat vocea și mi-a răspuns gemând, trăgându-se de părul zburlit: *Odiseu? Deci tu... deci tu... ai venit aici pentru a împlini profeția! Un clarvăzător m-a prevenit cu mult timp în urmă. Știam că asta se va întâmpla, dar mă așteptam la un bărbat chipeș, înalt și curajos, nu la tine, păduche nenorocit care m-ai orbit mișelește de singurul ochi, după ce m-ai tras pe sfoară cu vinul! Blestematule! Îl voi invoca pe tatăl meu, Poseidon, cel care cutremură pământul, și îi voi cere să-mi redea vederea și să te persecute zi și noapte!* Iar eu i-am răspuns: *Nici măcar atotputernicul tău tată nu-ți va putea da ochiul înapoi, dar n-ai decât să-l rogi!* Monstrul a ridicat în aer o altă bucată de munte și a aruncat-o în mare, dar de data asta valul ne-a împins spre cealaltă insulă, unde ne aștepta restul flotei. La sosire, camarazii, care citeau disperarea pe chipurile noastre, i-au numărat pe cei care lipseau și aproape că nu le venea să creadă când le-am spus ce s-a întâmplat cu ei. S-au consolat însă când au văzut turmele. A urmat o seară cu libații și multe povești, am mâncat și am băut vin dulce stând pe plajă: am adormit acolo, consolați de o fărâmă de seninătate, lăsând îngrijorarea să se topească în valurile impalpabile ale viselor.

A fost îngrozitoare aventura asta! Cu toții ne simțim ușurați că s-a terminat. Regele Itacăi ne povestește apoi despre stăpânul vânturilor, Eol, care locuiește pe insula plutitoare Eolia, înconjurată cu un zid de bronz care se ridică pe coasta stâncoasă. Eol are doisprezece copii, șase băieți și șase fete, căsătoriți între ei: locuiesc în aceeași casă cu părinții lor, mâncând numai carne friptă, a cărei pregătire umple curtea de fum. Acolo, Odiseu și oamenii lui au fost găzduiți o lună întreagă, cu condiția ca eroul să povestească în schimb despre înfrângerea de la Ilion[4] și despre întoarcerea chinuitoare a aheilor. Când a venit

[4] Vechiul nume al Troiei. *(N.t.)*

vremea să plece, Eol i-a dat o escortă și un burduf din piele de bou.

— Eol, continuă Odiseu, închisese în burduf vânturi puternice, al căror șuierat încă se putea auzi prin pielea de bou. A legat burduful de corabie cu o frânghie împletită cu fir de argint, strângând puternic, astfel încât să nu iasă din el nicio adiere. Apoi Zefirul ne-a suflat în pânze, împingând corăbiile pe mare. Am navigat nouă zile și nouă nopți, timp în care am stat mereu cu ochii pe burduf. Nu aveam încredere în camarazii mei. În a zecea zi, ne-a apărut la orizont țara de baștină. Mai aveam câteva ore până la ea, iar eu, îmbătat de bucurie, dar răpus de oboseală, am făcut greșeala să adorm. De n-aș fi făcut asta! Sceleraților ăia de camarazi ai mei, crezând că darul lui Eol ascundea cine știe cât aur și argint pe care eu îl țineam dosit, l-au desfăcut în timp ce eu ațipisem.

N-am întâlnit niciodată un bărbat cu care să-mi doresc să fiu. Am tratat cu dispreț prea mulți feaci, care mă acuză că sunt o prințesă mofturoasă. Iar acum apare acest erou, frumos ca un zeu, matur, înțelept, inteligent ca nimeni altul și îmi cucerește inima. Am cedat încă din prima clipă, chiar dacă l-am văzut gol pușcă, mânjit de sare și istovit de chinuri. Știam că era unul dintre acei bărbați pe care îi întâlnești doar o dată în viață. Vorbele lui meșteșugite îmi răvășesc sufletul.

— Atunci au izbucnit vânturile năprasnice, de neoprit, de necontrolat. Furtuna a tulburat marea, a azvârlit mulți camarazi în apă, a răsturnat corăbiile. Pentru o clipă, mi-am dorit să mor și m-am gândit să mă arunc în mare. Dar am îndurat și m-am retras la pupa corabiei, protejat, așteptând ca vânturile să se potolească. Furtuna ne-a împins mult înapoi, până la insula lui Eol, în timp ce camarazii care supraviețuiseră plângeau. Am coborât pe uscat și ne-am făcut provizii de apă, ne-am revigorat, iar eu am mers împreună cu un crainic și un camarad la palatul lui Eol, unde l-am găsit petrecând împreună cu

familia. I-am spus ce s-a întâmplat, l-am rugat să mă ajute încă o dată. Dar s-a lăsat o liniște de mormânt înainte ca el să mă izgonească: *Pleacă de aici numaidecât! N-o să ajut de două ori un om pe care zeii îl urăsc!*

Odiseu continuă să povestească, fără a da semne de oboseală: istorisirea îi insuflă vigoare. Începe să ne povestească despre lestrigoni, care locuiesc într-o cetate cocoțată pe stânci, întemeiată de Lamos – orașul turmelor, unde ciobanul care se întoarce de la pășune predă ștafeta altuia, unde păstoritul nu se întrerupe niciodată și unde un păstor insomniac ar fi plătit dublu: o dată pentru că păzește boii molatici și încă o dată pentru că supraveghează oile argintii.

— Camarazii mei au ancorat corăbiile în portul îngust, unde domnea calmul: doar eu mi-am lăsat corabia neagră în urmă, pe mare, ancorată de o stâncă. M-am uitat de jur-împrejur: nu se vedeau câmpuri arate și nici oameni muncind, doar trâmbe de fum ridicându-se din loc în loc. Așa că am ales doi oșteni și un crainic și am pornit să explorăm ținutul, ca să ne dăm seama unde ne aflăm. Am dat peste o copilă. Era fiica regelui lestrigon Antifate. Coborâse să ia apă de la izvorul Artachia. Oamenii mei au întrebat-o unde este stăpânul acelor meleaguri, iar ea a arătat spre nobilul palat al regelui. S-au apropiat cu băgare de seamă. Înăuntru au găsit-o pe soția lui, oribilă, înaltă cât un munte. Pe neașteptate a apărut și soțul ei, gigantic și el, care l-a înhățat pe un tovarăș al meu, înghițindu-l. În vremea asta, cei doi camarazi rămași au dat bir cu fugiții spre corăbii. Dar ceilalți lestrigoni, alertați de rege, alergau spre noi, străinii: simțeam că ni se moaie genunchii de frica acelor creaturi colosale. Un pas al lor era egal cu douăzeci de-ai noștri. În timp ce ne îmbarcam, grăbindu-ne să ieșim din acel port blestemat – era îngust, nu puteau fi înghesuite în doc prea multe corăbii –, ei aruncau cu bolovani, adresându-ne insulte. Multe lovituri și-au atins ținta și se auzeau țipete, trosnet de lemne sparte și gemetele celor care își dădeau ultima

suflare. Eu am urcat pe corabia mea și am tăiat funia care o ținea ancorată de stâncă.

Ar trebui să mă abțin, dar nu pot să-mi iau ochii de la el. La fel cum nu poate niciunul dintre cei de față. Minunate Odiseu, unde ne vei duce cu următoarea ta aventură?

Ne duce pe insula Aiaia, regatul lui Circe, zeița teribilă și încântătoare, cu bucle frumoase și voce suavă, sora periculosului Aietes – amândoi odrasle ale Zeului Soare și ale lui Perse, una dintre oceanide, fiice ale lui Tetis și Oceanos, nimfe ale râurilor și mărilor.

— După ce am dus corabia într-un port sigur, am debarcat și am rămas în acel loc două zile și două nopți, extenuați și agonizând. Eram lihniți de foame. A treia zi, am plecat să explorez împrejurimile, înarmat cu o suliță și o sabie ascuțită. Am urcat o pantă abruptă și de acolo am căutat cu privirea semne de viață: am văzut fum care se ridica dintr-o vastă poiană, ascunsă în mijlocul unei păduri. Așa că m-am întors și am decis să trimis câțiva camarazi să vadă ce-i acolo. Pe drum, un zeu căruia poate i s-a făcut milă de mine mi-a scos în cale un cerb însetat. Se îndrepta spre râu, chinuit de soarele nemilos. Foamea nu mi-a scăzut precizia, sulița de bronz a vibrat în aer și i s-a înfipt în șira spinării. Animalul a mugit căzând la pământ, în timp ce sufletul lui își lua zborul. Am alergat spre pradă, am scos sulița, am împletit o frânghie din coajă de copac, i-am legat picioarele și l-am ridicat pe umăr. Camarazii mei s-au bucurat, au pregătit o masă bogată și ne-am ospătat până când s-a înnoptat, iar noi, ghiftuiți cu băutură și carne friptă, am adormit pe malul mării. A doua zi, le-am explicat că situația noastră e foarte gravă, că nu știam unde e răsăritul și nici apusul, dar eram pe o insulă joasă, ușor de explorat, iar eu văzusem fum: poate că se gătea acolo ceva bun, trebuia să mergem să aflăm. Dar tovarășilor nu le dădea inima ghes să meargă, amintindu-și de spaima pe care o trăseseră cu ciclopul mâncător de oameni, apoi în țara lestrigonilor. Ce neplăcut e să fii

refuzat sau atacat atunci când ajungi pe un tărâm necunoscut și îi rogi pe localnici să te ajute! Camarazii mei plângeau cu amărăciune, erau înspăimântați, așa că m-am asigurat că sunt bine înarmați și i-am împărțit în două cete, fiecare cu un conducător: unul eram eu, celălalt, viteazul Euriloh. Așa că am decis prin tragere la sorți cine va merge mai întâi. Destinul a făcut să fie Euriloh. A plecat cu capul în jos, urmat de douăzeci și doi de camarazi necăjiți și plânși. Noi, cei rămași pe loc, îi priveam cum dispar în tufișuri, cu inima grea de îngrijorare.

Eroul spera să nu fi acostat pentru a nu știu câta oară pe pământ ostil, locuit de oameni nelegiuiți care nu țin cont de regulile sacre ale respectului, oameni loviți de *hybris* care îi urăsc pe cei diferiți de ei și nu se tem de zei.

Ne descrie valea unde sălășluia Circe – bârlogul spre care se îndreptau camarazii săi. Vrăjitoarea locuia într-un palat ridicat din pietre cioplite, într-un loc apărat de animale sălbatice: lupi și lei pe care ea însăși îi fermecase cu poțiunile ei magice. Când camarazii lui Odiseu au intrat acolo, nu au fost atacați, dimpotrivă: animalele montane și felinele mari veneau la ei dând din coadă.

— Așa că au mers mai departe, până au ajuns la porțile zeiței cu plete ondulate, pe care au găsit-o cântând. Se auzea de afară vocea ei melodioasă. Camarazii mei s-au apropiat cu grijă, iar Polit – oștean de frunte, foarte drag mie –, după ce a văzut-o pe Circe lucrând cu degetele ei destoinice la o broderie minunată și luminoasă, a zis că trebuie să fie o femeie foarte iscusită sau poate o zână.

Imaginea acelei zeițe vrăjitoare – sora lui Pasiphae, mama Minotaurului –, care țesea și cânta, urzind șiretlicuri, se dizolvă, alungată de sentimentul care a înflorit în inima mea din primul moment în care l-am văzut.

Pierdută în visare, mi-l imaginez pe tron. Și, la picioarele noastre, niște copii jucăuși. Apoi realitatea mă ia de braț și mă scutură, mustrându-mă în șoaptă că sunt o toantă: el are o soție care încă îl așteaptă – și îl așteaptă deja de aproape douăzeci de ani!

Odiseu ne povestește cum au fost ademeniți camarazii săi. Cum Circe, încântătoare și ipocrită, i-a invitat să pășească dincolo de ușile sale strălucitoare, unul câte unul. Pe toți, în afară de Euriloh, care, neavând încredere, a fugit tulburat înapoi la corăbii. Între timp, capricioasa îi primea pe ceilalți în vizuina ei, prefăcându-se că are grijă de oaspeți, tratându-i cu bucate gustoase: brânză, făină de orz înmuiată în miere și vin din Pramne.

Dar bieții de ei nu știau că ea amesteca în mâncare poțiuni fatale. Au mâncat și au băut ca hămesiții și, când ea i-a atins cu o vergea, ei au uitat brusc de îndepărtata Itaca: așa a început metamorfoza. În câteva clipe, s-au transformat în porci păroși, grohăind puternic, ca și cum ar fi sughițat. Ea i-a închis într-un țarc, aruncându-le jir și boabe de cătină.

În vremea asta, Euriloh ajunsese la corăbii și era atât de bulversat, încât nu reușea să povestească nimic. Odiseu și ceilalți au fost nevoiți să insiste îndelung pentru a-l face să spună puținul pe care îl știa: fugise înainte să intre în acea casă și nu-și văzuse camarazii ieșind, se temea că fuseseră masacrați.

Vocea asta.

Vocea lui Odiseu… Aș vrea să fie doar a mea. Aș vrea să-mi șoptească numele ca și cum ar dori să mă aibă. Aș vrea să șoptească în taină doar la urechea mea.

Dar asta nu e posibil.

Pentru că vocea lui Odiseu este un balsam pentru noi, reamintindu-ne de instinctele noastre ancestrale. Ne reamintește că suntem în viață, că trebuie să luptăm pentru a obține ceea ce ne dorim. Că a rămâne la umbra pridvorului fără niciun vis măreț ne va transforma în niște stane de piatră.

Odiseu, care știe mereu ce trebuie făcut, continuă.

— Mi-am luat imediat sabia de bronz cu nituri de argint și arcul cu săgeți, în timp ce Euriloh, îngrozit, agățat de genunchii mei, mă implora să nu-l fac să se întoarcă în acel

loc. Atunci am plecat singur și, fără să ezit, am traversat văile sacre, hotărât să dezleg enigma. Încă nu ajunsesem la palatul lui Circe când am văzut un băiat venind spre mine cu grație, asemeni unui zeu. Era Hermes, cel care l-a răpus pe Argus. Mi-a strâns mâna și a început să mă povățuiască. Mi-a spus inclusiv că suntem rude. M-a rugat să fiu atent, să nu am încredere în vrăjitoare. Mi-a destăinuit ce li s-a întâmplat camarazilor mei, care acum erau captivi, transformați în porci. Hermes, aliat de neprețuit, mi-a oferit un leac cu care să înfrunt zeița cu ale sale cântece înșelătoare, explicându-mi de-a fir a păr cum să mă comport. Era o plantă magică, numai zeilor fiindu-le permis s-o smulgă. A scos-o din pământ arătându-mi rădăcina ei neagră și floarea ei de culoarea laptelui. Nu-i voi uita niciodată numele: *moly.*

Am senzația că aud cântecul dezmierdător al lui Circe răspândindu-se în bezna nopții. Mă secătuiește visul de a trăi alături de Odiseu și mă gândesc că fiecare femeie are o sută de moduri de a fi fericită sau, dimpotrivă, nefericită. În al doilea caz, are trei posibilități: poate arăta lumii nefericirea ei, o poate împărtăși cu câțiva prieteni apropiați sau poate alege să nu o dezvăluie nimănui. Nu știu ce variantă voi alege, deși o viitoare regină ar trebui să-și mascheze sentimentele.

Am o certitudine care îmi strânge inima: el va pleca, simt asta, iar eu voi păstra închis în suflet singurul meu vis de dragoste. În fiecare bărbat care îmi va cere mâna, în fiecare glas viril care îmi va gâdila urechile, voi căuta vocea lui blândă, care povestește lucruri minunate, și înțelepciunea celor care știu că nu are niciun sens curajul, dacă nu este insuflat și altora.

Circe

Uită-te la ei, fraierii!

Bărbați.

Animale.

Porci.

Ce mare diferență?

Au ajuns aici extenuați de călătorii și furtuni, căutând ce caută toți bărbații. Mâncare. Adăpost. O femeie care să-i îngrijească. Care să-i dezmierde ca mamele lor. Ce enervanți, bărbații ăștia!

Lăsați-o mai moale, dragii mei marinari care vă dați războinici! Gândeam în timp ce-i hrăneam. Căpetenia acestei mici expediții, lingușitorul ăla de Polit, uitați-vă la el acum: este cel mai gras dintre porci!

Mă uit la ei satisfăcută, lovindu-mă ușor peste șold cu vergeaua subțire.

Mi-a luat atât de puțin să-i transform în animale! O poțiune și lăcomia lor de oameni creduli. Bagheta mea a fost doar tușa finală.

Simt că se mai apropie unul – un întârziat, poate? Fac un pas în spate, părul frumos împletit în cozi îmi saltă pe spate. Apoi dau fuga spre intrare. Deschid ușile impozante: de data asta, cel care stă în fața mea este mult peste așteptări.

Îmi dau seama imediat că este un bărbat diferit de ceilalți.

Pare obosit, dar e robust. Simt în el ceva teluric, pe care îl au doar zeii, titanii și centenarii. Dar el nu e nici vreun zeu, nici vreun moșneag.

Mă fixează cu ochi scrutători, pielea-i bronzată încă miroase a mare, iar pe mâinile-i greu încercate se văd urme de sare. Îi admir umerii viguroși, îl invit să intre și deja mi-l imaginez în patru labe, transformat în animal, ținându-le companie ultimilor sosiți – ce trofeu glorios ar

fi! Îl pun să stea pe un scaun cu știfturi de argint și îi așez în față taburetul ca să-și sprijine picioarele.

Repet gesturile obișnuite: pregătesc extractul malefic și îi dau să bea până la ultima picătură. Îi ofer hrană, apoi îl lovesc cu vergeaua, poruncindu-i să meargă și să se întindă în curte. Trebuie să știe cine e șeful!

Atunci survine sacrilegiul: magia mea nu funcționează.

Cum e posibil? Mă întreb cu ochii bulbucați.

— Cine ești, călătorule? De unde vii? Care ți-e obârșia? Cum poți rezista poțiunilor mele? Sau poate ai o minte mai ageră decât cea care a născocit elixirurile.

El mă privește înfuriat și brusc înțeleg totul.

De parcă l-aș cunoaște dintotdeauna.

Pentru că fusesem avertizată de mult. Îmi amintesc de profeția lui Hermes, care mi-a prezis venirea eroului din Troia. Hermes, escrocul ăla! Probabil că l-a luat sub protecția lui și pun pariu că i-a dat niscaiva *moly,* buruiana aia cu floare albă.

Vizitatorul scoate sabia din teaca ținută de-a lungul coapsei și se aruncă asupra mea ca și cum ar vrea să mă omoare, dar eu sunt isteață, știu că bărbaților le place să ne vadă supuse. Așa că mă prefac că mi-e frică de el și plâng și cad la picioarele lui, îmbrățișându-i genunchii și dezmierdându-l cu vorbe dulci:

— Acum știu, tu ești iscusitul Odiseu! Nu fi supărat pe mine, am să-ți ofer multe lucruri, pe care sigur le vei aprecia. Haide, pune sabia la loc și vino să ne întindem pe pat, iar corpurile noastre să se cunoască pe deplin și să învețe să aibă încredere unul în celălalt.

Odiseu mă scrutează, jignit de trucurile mele. Câte griji își fac bărbații ăștia! Veșnic timorați să nu piardă ceva.

— Circe, mai întâi îmi transformi oamenii în porci, după care încerci să mă păcălești și pe mine cu același șiretlic. Pe urmă îmi propui să facem dragoste în patul tău, ca să rămân gol și neputincios? Cum aș putea fi sigur că nu pui la cale alte stratageme mișelești împotriva mea?

— Nu-ți voi face nimic, ai cuvântul meu, Odiseu.

— Atunci jură-mi.

Rostesc un jurământ solemn, zâmbindu-i minții sale circumspecte și fabuloase.

Urcăm în camera mea, părăsind încăperile unde de obicei lucrează cele patru slujnice ale mele, fiice ale pădurii, ale izvoarelor și ale râurilor care se varsă în mare. Una vine să acopere jilțurile cu niște țesături groase și purpurii, peste care așterne pânze catifelate. Alta pune în fața scaunelor măsuțe de argint cu vase de aur, a treia aduce cupe, din aur și ele, umplându-le cu vin din crater, iar ultima încălzește apă la un trepied enorm.

Îl invit pe Odiseu să intre în cadă și poruncesc unei slujnice să aducă apă caldă, o ajut să i-o toarne cu blândețe pe cap și pe umeri, să-i alung oboseala. Mâinile îmi alunecă pe brațele lui, din când în când el închide ochii relaxat, iar eu îl admir ca o panteră care a renunțat la capriciul de a-l devora.

Sunt bărbați, marea majoritate, care nu valorează nimic sau aproape nimic și bărbați valoroși, extrem de puțini. Odiseu este un războinic foarte atrăgător – o știu și celelalte femei care, muritoare sau nu, s-au topit în brațele lui. Dar el are ceva mai mult, dincolo de atractivitate și corpul robust, dincolo de eroismul și răbdarea cu care a îndurat pericole ce depășesc puterea omenească. Are o minte care știe să țină piept valurilor de calamități și să prețuiască darurile sorții. Știe să-și imagineze lucrurile menite oamenilor de destinul lor, știe să intuiască probabilitățile, să prevină reacțiile sufletului uman. Știe să calculeze, să reinventeze, să elimine contratimpul. Și mai știe, la nevoie, să se lase dus de val, scoțând la lumină esența sa umană cea mai profundă. Aceste talente, toate la un loc, nu pot să scape unui bun observator, care, privind în ochii regelui din Itaca, va găsi înscrise în sufletul lui toate aceste însușiri demne de admirație.

Îl îmbrac într-o tunică și o mantie magnifice – bărbaților le place să fie răsfățați de mâini feminine, iar eu îi fac pe

plac –, îl invit să se așeze pe un scaun cu știfturi de argint și îi pun un taburet sub picioare. O slujnică așază lângă noi masa pentru bucate, iar alta aduce mâncare din belșug. Dar eroul nici nu se uită la ele.

— Odiseu, de ce nu te atingi nici de bucate, nici de vinul meu dulce? Încă ești înspăimântat? Ți-am făcut totuși un jurământ solemn. Știi, nici dacă aș vrea nu ți-aș mai putea face rău. Și oricum nu vreau. Tocmai ne-am împăcat, nu?

— Circe, ce bărbat, demn să fie numit astfel, s-ar putea înfrupta și bucura de toate astea, știind că afară, închiși într-un țarc, zac camarazii lui prefăcuți în porci? Dacă chiar vrei să mănânc și să nu mai fiu trist, eliberează-i și adu-i aici.

Mă întreb dacă mi-a surprins zâmbetul enigmatic când mă întorceam cu spatele la el ca să-i fac pe plac. Oare a observat că am luat vergeaua pentru a desface vraja? Îmi spun în sinea mea că nu am cum să fiu supărată pe el, în timp ce deschid poarta de la cocină și-i dibuiesc pe camarazii lui, grași ca niște porci de nouă ani.

Odiseu m-a urmat, este în spatele meu. La urma urmei, a trecut prin prea multe ca să mai îndure încă o povară pe suflet. A cutreierat mări zbuciumate, s-a scufundat și a naufragiat pe țărmuri ostile. Este doar un pribeag. Orice monarh rămas fără palat și fără pământ poate deveni un proscris atunci când pune piciorul în afara regatului său.

Dar Odiseu, în ciuda minții sale iscusite, încă nu știe ce îl așteaptă, pentru că nu are darul divinației. De exemplu, el crede că îi salvează pe acești camarazi pe care îi ating cu nuielușa ca să redevină oameni. E convins că îi va duce înapoi acasă, la soțiile și copiii lor. Nu știe că îi va pierde în mai puțin de un an. Nu știe că, după atâtea chinuri și osteneli, vor muri într-un naufragiu, scufundați în adâncurile mării de culoarea vinului.

Dar acum sunt aici, acești porci care își recapătă trăsăturile umane. I-am făcut chiar mai frumoși. Până și Odiseu a observat și a rămas uimit, văzând perii căzând de pe șorici.

Au din nou brațe și picioare, și bărbi lungi, și plâng precum vițeii în jurul vacii, acum că își revăd cârmaciul. Zeița îmi cere să dau fuga la corabia mea cea iute, să o trag pe uscat și să îngrămădesc în peșterile de la malul mării comorile și toate instrumentele de navigație, apoi să mă întorc aici cu ceilalți viteji ai mei. Dar camarazii care tocmai și-au recăpătat înfățișarea de oameni își imploră regele să-i ia de acolo.

El îi ascultă, dar apoi hotărăște să facă ce i-am spus – știe prea bine că hrana și odihna pot întrema trupul. Cu această ispită își convinge el camarazii.

Îl urmăresc cu privirea când pleacă împreună cu oamenii lui, îndreptându-se spre palatul meu, iar în timpul ăsta mângâi cu o mână perfidul leu care se freacă de piciorul meu. Și el avea cândva o cu totul altă înfățișare, desigur.

Polivalentul Odiseu este atât de înțelept, încât a înțeles că femeile ca mine nu se încurcă cu jumătăți de măsură: fie sunt dușmani, fie aliați.

Am încercat să-i fiu inamică. Pe bărbații care acostează aici mai întâi îi ademenesc, apoi îi pedepsesc: îmi ia foarte puțin să-i transform în animale. Este singurul mod de a-i împiedica să mă domine. Dacă nu mi-aș folosi talentele magice, ei ar profita de mine, așa cum se întâmplă de fapt cu femeile din orice colț al lumii, din orient până în occident, în ținuturi pustii, pe tărâmuri fertile, în orașele de munte sau în cele scăldate de mare: în epoca noastră, ce va fi în viitor numită „antică”, de la femei se așteaptă doar să procreeze, să se dedice familiei sau să satisfacă dorințele bărbaților.

Pentru mine, care nu accept aceste roluri, singura cale de a scăpa de astfel de îngrădiri este să pun stăpânire pe oricine se apropie de mine și să-l fac să devină inofensiv. De-ar fi fost după mine, aș fi preferat să fiu adversara lui Odiseu, dar Hermes nu mi-a permis asta.

Până la sfârșitul anului, fiul lui Laerte își petrece timpul în fiecare zi la fel, stând la adăpost sub acoperișul palatului meu. Nu cere nimic, doar uneori îl surprind îngândurat, însă camarazii lui cei jalnici sunt cei care, atunci când se schimbă anotimpul, iar zilele lungi și frumoase se duc, încep iar să se plângă, convingându-l pe erou să plece pe mare.

Într-o seară, după ce îmi oferă plăcere, Odiseu mă imploră:

— Circe, trebuie să plec de aici.

— Îți dorești asta cu adevărat sau așa vor cățelușii tăi?

— E adevărat, se plâng mereu la mine când nu ești tu de față, dar chiar îmi doresc asta.

— Atunci du-te! Nu te țin împotriva voinței tale.

Odiseu nu știe, dar eu abia așteptam s-aud una ca asta. Începusem să mă satur de ei. De ogarii lui care își dau aere de mari cuceritori, dar nu sunt în stare decât să-și dorească ceea ce nu au. Ducă-se! Departe. Uș!

Există multe feluri în care poți ajuta un om. Cel mai onest este să împărtășești cu el cunoștințele tale, iar eu vreau să fiu generoasă:

— Preacinstite fiu al lui Laertes, înainte să pleci de aici, trebuie să faci o călătorie. Trebuie să mergi în palatul lui Hades și al teribilei Persefona, regele și regina regatului subpământean, și să găsești sufletul profetului orb din cetatea Teba, Tiresias, ca să-ți dezvăluie destinul care te așteaptă.

Uită-te la el, iar plânge!

— Acuma ce mai e, Odiseu?

— Cum o să ajung acolo? Cine mă va călăuzi?

— Nu-ți face griji pentru asta: vei avea o călăuză pe corabia ta. Tu înalță catargul și desfă pânzele albe. Suflarea lui Boreas va împinge vasul pe apele adânci ale mării. Veți naviga către lumea de dincolo fără să trebuiască să vă orientați după stele. Și veți ajunge la râurile subpământene: veți da de estuarele Piriflegetonului și Cocitului, care se varsă în Aheront.

Odiseu se uită la mine nedumerit și văd în el groaza pe care o simt oamenii în fața morții. Aș vrea să-l liniștesc, să-i spun că muritorii se tem de moarte la fel de mult pe cât ne temem noi, nemuritorii, de eternitate. Dar e un lucru greu de înțeles pentru făpturile din carne și oase. Noi, zeii, simțim că moartea ni se strecoară pe sub nas și aproape că ne enervează că nu se sinchisește de noi. Tocmai de aceea cerem oamenilor jertfe de sânge, animale sacrificate pe altarele noastre sacre: ca să avem, pe timpul foarte scurt cât durează ceremonia, uluitoarea iluzie a efemerului.

— Când vei găsi locul cu pricina, sapă o groapă mare de-un cot și fă o jertfă pentru cei care nu mai sunt: lapte și miere, apoi vin, iar la sfârșit apă. Apoi toarnă peste ele făină albă de orz. Promite-le morților că, odată întors în Itaca, vei sacrifica cea mai frumoasă junincă, punând pe rug daruri prețioase. Promite și că vei sacrifica un berbec negru numai pentru Tiresias. După aceea va trebui să-i îmbunezi pe morții de neam ales, sacrificând un berbec și o oaie neagră. Le vei înclina capetele spre Erebus[5] și vei privi în depărtare, în lungul râului. Le vei porunci camarazilor tăi să jupoaie și să ardă animalele sacrificate, dar mai ales să se roage zeilor infernului, Hades și Persefona. Fiindcă va sosi momentul așteptat.

— Ce se va întâmpla? mă întreabă îngrozit.

— Vor veni sufletele morților.

Aș vrea să-i explic că nălucile celor răposați nu sunt ca ființele vii. Se comportă în mod diferit, mai instinctiv și irațional, se împing și se ciocnesc precum undele stârnite pe un iaz de o puzderie de pietre aruncate deodată. Și nu simt înțelegere una față de cealaltă, fiind cu totul diferite de cei vii.

— Să nu-ți fie frică, Odiseu! Vei apăra sângele vărsat de animalele sacrificate fluturându-ți sabia, ca să ții la distanță gurile nesătule ale morților. Acel sânge va fi în

[5] Personificarea întunericului. *(N.t)*

primul rând pentru Tiresias, singurul care îți poate spune cât vei mai rătăci, dacă și când te vei întoarce în Itaca.

Deodată se aude o bufnitură. Fugim să vedem ce se întâmplă, iar scena este înfiorătoare: un camarad al lui Odiseu, foarte tânărul Elpenor, a căzut de pe acoperiș, rupându-și gâtul. Tânărul, care nu s-a distins prin vitejie în bătălii, ațipise legănat de extazul vinului, apoi se trezise brusc de la zarva camarazilor zgomotoși și uitase de scară, prăbușindu-se în mod prostesc de pe acoperiș.

Și uite-i că iar îi năpădește plânsul! Neînfricații războinici care au ars Troia varsă lacrimi și-și smulg părul din cap. Cei mai mari eroi ai timpurilor lor! Cei care au asediat somptuosul oraș timp de zece ani, arzându-l din temelii fără milă.

Căpetenia lor îi îmbărbătează și le spune că trebuie să plece: îi așteaptă o misiune grea. Îi însoțesc până la corabie, dar niciunul nu mă observă. Cine ar putea să deosebească o zeiță care vine și pleacă, dacă ea nu vrea să fie văzută?

Nava se îndepărtează de țărm sub un cer presărat cu nori albi și inofensivi.

Când mă întorc cu spatele la prora turcoaz care trasează o dâră pe marea schimbătoare, mă gândesc că, decât cu un asemenea bărbat, mai bine lipsă – și totuși, îmi pare rău: nu-l voi mai revedea niciodată.

Intermezzo – Atena

Eu, Atena, zeița cu ochi azurii născută cu un urlet puternic din țeasta crăpată a tatălui meu, Zeus, îl escortez și de astă dată pe regele Itacăi: nu e înțelept ca un muritor să se apropie de hotarul dintre lumea viilor și lumea umbrelor fără să fie protejat.

Călătoria pe mare durează întreaga zi, pe ape ce ascund abisuri întunecate, până când corabia acostează pe tărâmurile cimerienilor: popor învăluit în ceață și nori. Acolo soarele strălucitor nu răzbește niciodată, ei nu văd decât negura și noaptea întunecată.

Odiseu este plin de zel: execută instrucțiunile vrăjitoarei Circe fără greșeală, identificând ușor locul indicat de ea. Sapă o groapă adâncă de un cot și la fel de lungă, toarnă în ea lapte și miere, apă și vin dulce, apoi presară făină albă de orz. Aduce oile coborâte de pe corabie, le sacrifică, făgăduind totodată jertfirea celei mai frumoase juninci și, doar pentru Tiresias, a unui berbec negru. Se roagă și invocă solemn zeii. Apoi sacrifică animalele, din care curge sânge de un roșu întunecat și strălucitor.

Odiseu își păstrează cumpătul chiar și atunci când vede sufletele morților ieșind în valuri din Erebus.

Sunt zece, o sută, o mie.

Suflete tinere și bătrâne, răpuse de durere. Neveste moarte prematur, războinici schilodiți de bătălii, răniți de armele de bronz. Fiul lui Laertes ordonă camarazilor lui să ardă – repede! – animalele ucise în cinstea suveranilor infernului, Hades și Persefona, ținând departe de sânge gurile morților cu sabia-i ascuțită.

Odiseu îl așteaptă pe prorocul Tiresias.

Dar mai întâi apare Elpenor, cel care a murit rupându-și gâtul în palatul lui Circe de la prea mult vin și prea mare imprudență. Imploră să nu-i fie lăsat corpul neîngropat în Aiaia, să i se ridice o movilă și pe ea să fie înfiptă o vâslă,

ca dovadă a îndelungatelor sale călătorii. Odiseu este un om milostiv: promite că îi va face pe plac.

Apare năluca răposatei lui mame, Anticlea, fiica lui Autolycus, soția lui Laerte. Odiseu simte un junghi în inimă – când, cu mulți ani în urmă, plecase din Itaca, ea încă era în viață. Dar eroul nu scoate niciun cuvânt: vrea mai întâi să-l asculte pe Tiresias.

În sfârșit, sosește prezicătorul! Pe mine, Atena, nu mă observă nici măcar el. Mai bine! Cel puțin nu-și amintește de clipa când și-a pierdut vederea din cauza unui sacrilegiu, pe vremea când picioarele lui încă mergeau pe tărâmul celor vii. L-a costat scump că m-a spionat în timp ce mă scăldam goală. Bărbații ăștia nu știu niciodată să-și vadă de treaba lor. I-am întunecat vederea, dar i-am dat harul divinației. Tiresias a apreciat rafinamentul compensației mele.

Se apropie de Odiseu și îl întreabă de ce a renunțat la lumina soarelui ca să vină în acest loc tenebros. Dar nu este nevoie de un răspuns, Tiresias tebanul știe tot deja. Așteaptă ca Odiseu să pună sabia în teacă, apoi bea cu nesaț sângele jertfelor și rostește cuvinte care se vor adeveri:

— Eu știu că tot ce ți-ai dori ar fi o întoarcere liniștită acasă, dar din păcate nu va fi așa. Un zeu e foarte mânios pe tine pentru că i-ai orbit fiul. Zeul e Poseidon, cel care cutremură pământul, tatăl insolentului Polifem. Dar dacă faci așa cum îți spun eu, o să poți ajunge în curând acolo unde dorești. Ascultă-mă cu atenție! Când tu și camarazii tăi veți acosta în Trinacria, nu trebuie să vă lăsați ispitiți de vacile sacre ale Zeului Soare. Vai și amar de cel care le atinge!

Odiseu ascultă și înclină capul, în semn că îi va urma sfaturile întocmai. Dar știe că nu totul depinde de el, căci de multe alte ori i-a fost imposibil să-și strunească tovarășii. Ca atunci când au deschis burduful vânturilor, mizerabilii! Tiresias își continuă avertismentul:

— Dacă nu vă veți atinge de turmele grase și pășunile Zeului Soare, vi se va permite să vă întoarceți în Itaca doar cu câteva bătăi de cap. Dar dacă veți face cel mai mic rău chiar și unuia dintre animalele sacre, întrevăd catastrofe pentru voi. Poate că tu te vei salva, doar tu – dar câtă pierzanie în jurul tău! Te vei întoarce în patrie pe o corabie străină și vei găsi acolo prinți încrezuți, care vor să te detroneze, dar în cele din urmă îi vei stârpi unul câte unul, fie cu inteligența, fie cu armele. Dar asta nu e totul. Când îți vei recâștiga puterea, vei pleca din nou, pentru că destinul tău e să călătorești. Ești simbolul celor care au cutreierat întreaga lume, al celor care au descoperit munți și au străbătut arhipelaguri, simțind pe buze sarea mării, al celor care s-au rătăcit pe mare ori au fugit de pe uscat. Nu poți avea pace în Itaca, pentru că ești cetățeanul neostenitelor valuri. Nu-ți vei putea ține rădăcinile înfipte, nu vei putea să te împotrivești naturii tale. Astfel, vei pleca din nou, și vei ajunge până la oameni care nu știu să condimenteze mâncarea cu sare și nici nu au auzit de corăbii cu prore vopsite în roșu. Acolo, un trecător îți va spune că ții pe umăr o lopată pentru vânturat grâul: acesta va fi semnul! Atunci te vei putea întoarce acasă. Dar mai întâi, să nu uiți: înfige o vâslă în pământ și îmbunează-l pe Poseidon, sacrificând pentru el un berbec, un taur și un vier. Apoi întoarce-te în Itaca și ține minte de îndată ce ajungi să faci sfintele jertfe pentru toți zeii. Niciunul dintre ei nu trebuie uitat. Ultima parte a vieții tale va fi armonioasă, iar tu vei muri de bătrânețe, departe de mare, înconjurat de un popor bogat – va fi o moarte de invidiat.

— Tiresias, îmi accept soarta: așa au decis zeii. Dar lămurește-mi un lucru: am văzut-o pe mama mea moartă. Nu vorbea, nu se uita la mine. M-a recunoscut?

— Te va putea recunoaște și îți va putea vorbi dacă îi vei da voie să se apropie de sânge. Oricare dintre noi se va adăpa din el îți va putea vorbi. Cei pe care nu-i lași să se adape vor pleca.

Nu știu ce-i iubirea de mamă, pentru că eu am fost înglobată în corpul tatălui meu, Zeus, când a înghițit-o pe Metis, care deja mă purta în pântece. Nici nu știu ce înseamnă să ai parte de grija unei mame, pentru că am fost crescută de Triton și am copilărit luptându-mă cu Pallas, fiica lui și prietena mea cea mai bună.

Dar îmi dau seama că Odiseu este foarte abătut atunci când mama sa, Anticlea, apare din nou. Îi dă voie să bea din sângele întunecat, iar ea îl recunoaște imediat și, consternată, îi adresează cuvinte îndurerate, în timp ce fiul ei o privește cu ochii umezi:

— Dragul meu fiu, de ce ești aici? Nu ți-e teamă de râurile infernale? Vii de la Troia sau din Itaca, unde Penelopa te-a așteptat atât de mult?

— Mi-aș dori să fi ajuns acasă, dragă mamă. De când am decis să-l urmez pe Agamemnon la Troia, am tot pribegit și încă n-am reușit să mă întorc la Penelopa. M-a trimis aici, pe tărâmul morților, o vrăjitoare, ca să-mi aflu soarta: Tiresias mi-a spus că mă voi întoarce în Itaca și asta îmi e de ajuns. Dar tu, scumpă mamă… tu de ce ești aici? Când am plecat, acum aproape douăzeci de ani, erai în viață și sănătoasă. Cum ai murit? Te-a măcinat poate o boală lungă? Ori te-a străpuns Artemis cu săgeata ei mortală? Iar cu nobilul meu tată ce s-a întâmplat? Și cu băiețelul meu, Telemah? Dar soția mea? Încă mă așteaptă ori s-a căsătorit cu vreun nobil uzurpator?

— În nopțile singuratice, Penelopa se gândește la tine necontenit și își petrece zilele sumbre vărsând lacrimi. Telemah a crescut, are grijă de pământuri și participă la ospețe. Laerte, tatăl tău, nu participă la viața orașului, se ocupă de treburile câmpului și doarme pe un pat sărăcăcios împreună cu sclavii. Stă deseori lângă foc, pe cenușă, și se îmbracă în haine mizerabile. Te jelește adesea, petrecându-și bătrânețea dureroasă copleșit de melancolie. Eu însămi am murit din cauza asta. Nu am fost străpunsă de Artemis, zeița pădurilor, și nu m-am stins nici

din cauza vreunei boli, ci pentru că îmi lipseai tu, fiul meu iubit.

Noi, zeii, nu suntem obișnuiți să ne emoționăm la efuziunile muritorilor. Dar să-l vezi pe acest fiu, un bărbat în toată firea, care încearcă în zadar să-și îmbrățișeze mama, îmi provoacă un sentiment foarte asemănător cu ceea ce muritorii numesc suferință. De trei ori se trezește îmbrățișând neantul, pentru că imaginea ei este impalpabilă, asemeni unui vis. Simt în vocea lui Odiseu marea lui suferință:

— Mamă, de ce nu te pot îmbrățișa? Poate e un tertip al Persefonei?

— Nu e niciun tertip, fiul meu. Asta este legea vieții de apoi: imediat ce omul moare și sufletul își ia zborul, furia focului distruge nervii, carnea și oasele.

În timp ce fantoma Anticleei pronunță aceste cuvinte, dă buzna un grup de femei care fuseseră neveste și fiice ale unor bărbați iluștri. Toate se înghesuie în jurul sângelui, o atracție irezistibilă. Odiseu le potolește setea pe rând, astfel încât fiecare să aibă posibilitatea să spună cine este.

Prima este Tiro, fiica nobilului Salmoneu, nevasta lui Creteu, fiul lui Eol. Copila se îndrăgostise de cel mai frumos dintre râurile care străbat pământul, divinul Enipeus. Ca să se culce cu ea, Poseidon s-a transformat într-un râu foarte asemănător lui Enipeus, și a posedat-o în amonte, ascunzând împreunarea în spatele unui val imens. Apoi sosește Antiope, fiica lui Asopos. Eu nu le înțeleg pe muritoarele astea care se laudă că au fost penetrate de un zeu: fraiera se dă mare că i-a născut doi copii tatălui meu, Zeus – Amfion și Zetos –, fondatorii Tebei cea cu șapte porți. Antiope nu a înțeles că, după ce își fac poftele cu o muritoare, zeii uită imediat de ea. Iată că apare și Alemena, soția lui Amfitrion, și ea tot amanta lui Zeus, căruia i l-a născut pe Heracle.

Își potolește setea la balta de sânge și Iocasta, mama lui Oedip, femeia din care s-au născut toate îndoielile despre

iubirea maternă. Când a descoperit că se culcase în fiecare noapte cu propriul fiu, uniți prin sfânta taină a cununiei, crezând că este un străin venit din Corint, nu a putut suporta șocul. Acoperită de rușine, a prins un șireang de tavanul înalt și s-a spânzurat, lăsându-l pe Oedip să domnească peste cadmei la Teba, îndurerat, orbit și înlăcrimat.

Apare și Leda, consoarta lui Tyndareus, mama Elenei și a Clitemnestrei, dar și a dioscurilor, Castor și Pollux, protectorii navigatorilor în furtunile maritime. Zeus le-a oferit privilegiul de-a nu fi năluci decât pe jumătate: o zi umblă în lumea celor vii și o zi în cea a morților.

Și apoi vine Ariadna, care s-a îndrăgostit atât de tare de Tezeu, încât l-a ajutat să-l învingă pe Minotaur, fratele său vitreg. Vin pe rând și alte femei, fiecare spunându-i câte ceva regelui Itacăi.

Inima lui Odiseu iarăși o ia razna când vede apropiindu-se umbra lui Agamemnon.

Cel care a fost mândrul suveran al cetății Micene merge acum cu chipul întunecat, în jurul lui adunându-se sufletele celor care și-au găsit moartea sub același acoperiș, în aceeași zi: concubine și soldați. Și-a pierdut vigoarea de odinioară, plânge și geme amarnic, ar vrea să-și îmbrățișeze tovarășul de arme, dar nu reușește.

Ce tristețe să vezi ce-a mai rămas dintr-un erou!

Odiseu plânge împreună cu el:

— O, preamărite fiu al lui Atreu, mare comandant de oști, ce s-a întâmplat cu tine? Ai murit pe mare, lovit de furtună ori te-a ucis careva pentru că ai vrut să-i răpești femeile ori turmele? Sau încercat să jefuiești vreun alt oraș bogat?

— O, Odiseu, viteaz fără pereche, cel mai iscusit dintre muritori, am pierit de o moarte sumbră, de o mână trădătoare. Egist și nevasta mea, Clitemnestra, au pus la cale uciderea mea. Am fost ucis ca un bou cu capul vârât în iesle: Egist m-a invitat la masă și, după ce m-a răpus pe mine, i-a omorât și pe toți cei care veniseră acolo

împreună cu mine. Te-ai fi îngrozit, dragă Odiseu, credemă. Ai văzut multe vărsări de sânge pe tărâmurile Troiei și nu numai. Totuși, acel trist spectacol al morții te-ar fi îngrozit chiar și pe tine: noi toți, zăcând neputincioși în acel salon imens, lângă mese și cratere cu vin, învăluiți în miros de sânge. Clitemnestra a atacat-o pe fiica lui Priam, prințesa Cassandra, concubina mea, care a căzut peste mine, în timp ce eu, străpuns de sabie și căzut la podea, îmi dădeam ultima suflare. Nenorocita aia de nevastă-mea a plecat fără să-mi închidă ochii și gura, în timp ce sufletul meu cobora în Erebus.

— De ce te ura Clitemnestra atât de mult? Era geloasă pe Cassandra?

— Nu mi-a iertat niciodată sacrificarea Ifigeniei. O iubea foarte mult pe fiica noastră. Și în afară de asta, nu uita că asupra mea atârna blestemul neamului lui Atreu. În fine, Clitemnestra era o femeie foarte șireată. Să nu te-ncrezi în femei, Odiseu! Cel puțin soția ta, înțeleaptă Penelopa, este diferită. Îmi amintesc că încă îl alăpta pe micuțul Telemah când noi am plecat pe mare. Acum cred că fiul tău e deja bărbat – și ce bucurie va fi când te va îmbrățișa din nou! Mie până și bucuria asta mi-a fost luată: să-l revăd, după ani buni petrecuți departe de casă, pe mult iubitul meu Oreste. Asta pentru că soția mea m-a ucis… Ce poți să-mi spui despre Oreste?

— Îmi pare rău, scumpe Agamemnon, dar nu știu nimic despre el și de aceea tac: nu e bine să arunci cu vorbe în vânt.

Astfel, cei doi bărbați care au hotărât soarta oștilor strânse în jurul Troiei, unul cu puterea sa, celălalt cu mintea lui cum nu se poate mai iscusită, discută acum despre trecutul mizerabil, se compătimesc, până când sosesc Ahile Peleianul, Patrocle, Antiloh și Aiax, fiul lui Telamon.

— Ce faci aici, Odiseu? începe Ahile cel iute de picior. Mi te amintesc temerar și foarte mintos. Cum de-ai ajuns

pe tărâmul morților fără de corp, prin care se plimbă doar nălucile celor care s-au stins din viață?

— Am venit să-i cer lui Tiresias să-mi spună dacă mă voi întoarce vreodată în Itaca mea dragă. Ahile, tu care erai cel mai viteaz dintre eroii adunați în jurul Troiei… a fost o onoare să lupt alături de tine. Când ai murit, ne-am tăiat părul și am vărsat multe lacrimi. Mama ta, Thetis, urmată de nimfe, a venit de pe mare, urlând din toți rărunchii. Încă îmi amintesc onorurile funerare pe care ți le-am adus. Te-am jelit timp de șaptesprezece zile, împreună cu nimfele și scumpa ta mamă, în timp ce muzele cântau. Apoi, în cele din urmă, ți-am înălțat rugul și te-am ars cu multe jertfe. Erai magnific în hainele tale divine, uns cu miere și uleiuri parfumate. Ți-am păstrat osemintele într-o amforă de aur – opera lui Hefaistos, darul lui Dionis –, cufundate în balsam și vin. Dar tu, Ahile, tu care erai cel mai frumos și cel mai curajos, cred că și aici ai o mare putere.

— Asta nu-mi face moartea mai dulce, dragul meu Odiseu. Nu am ce face cu faima printre umbre, aș prefera de o mie de ori să fiu în viață, slugă la vreun țăran, decât fruntaș printre morți. Dar spune-mi despre fiul meu, Neoptolem: ce face? Dar tatăl meu, Peleu? Mai domnește peste mirmidoni ori bătrânețea a pus stăpânire pe mâinile și picioarele lui? Poate vei reuși să-i fii aproape, să-l aperi dacă e umilit de careva și să-i nimicești dușmanii, cum nimiceam eu dușmanii pe vasta câmpie a Troiei.

— Nu am nicio veste despre nobilul tău tată, dar îți pot spune câte ceva despre ilustrul tău fiu. Neoptolem a luptat alături de aheii cei bine înarmați. Chiar eu l-am condus din insula Skyros la Troia. În consiliile de război, după mine și după zeiescul Nestor, lua și el cuvântul, vorbind mereu cumpătat. Și apoi, dacă trebuia să lupte, se arunca cu capul înainte și ucidea zeci de inamici. După Memnon, era, fără îndoială, cel mai frumos dintre ahei. Să-ți povestesc o întâmplare: când noi, cei mai buni războinici greci ne-am ascuns în *Hippos*-ul construit de Epeus, mulți dintre noi

tremuram, pentru că ne temeam de ce avea să se întâmple. Închiși acolo, nu știam ce se va întâmpla cu noi, dacă troienii ne vor primi dincolo de porțile Troiei sau dacă ne vor da foc. Dar nu l-am văzut nicio clipă pe Neoptolem să ezite, nici să-și șteargă vreo lacrimă și nici să facă pe el de frică. Dimpotrivă, voia să știe când va începe atacul, se gândea cum să îi masacreze pe troieni cu sabia strălucitoare și sulița de bronz. Când în sfârșit războiul s-a încheiat, s-a întors acasă nevătămat, adunând pe corăbiile sale o pradă bogată, așa cum merita inima lui neînfricată.

După ce primește asemenea vești bune, Ahile pleacă bucuros pe pajiștile de asfodel. Apoi vin și alte suflete să-și spună durerile. Singura umbră care se ține încruntată deoparte este cea a lui Aiax, fiul lui Telamon. E posibil să nu-i ierte lui Odiseu dezonoarea suferită din pricina armelor lui Ahile, pe care ar fi vrut să le primească el atunci când a murit eroul, dar care i-au fost date lui Odiseu – iar asta i-a provocat lui Aiax din Salamina o asemenea furie, încât s-a sinucis. Odiseu încă este consternat de acel sfârșit trist. Nu ar vrea să-l lase să plece:

— Aiax, mărețe Aiax, de ce mă ignori? Până și mort îmi porți pică? De n-aș fi câștigat disputa noastră! Cât am regretat! Am suferit mult, noi, danaii, pentru că ai murit, nu mai puțin decât pentru moartea lui Ahile Peleianul. Te rog, apropie-te, vorbește cu mine! Hai să trecem împreună peste amărăciunea asta și lasă disprețul deoparte!

Dar ranchiunosul Aiax pleacă, întorcându-se în Erebus cu chipul întunecat, așa cum venise.

Atenția lui Odiseu e imediat atrasă în altă parte, căci îl vede pe fratele meu, Minos, și el fiu al lui Zeus. Apoi vine uriașul Orion, care vânează lipsit de griji pe pajiștile de asfodel, ținându-și în mână bâta din bronz masiv.

Odiseu este uluit, dar privește fascinat în jurul lui, însetat să vadă cât mai multe.

Iată-l pe uriașul Titios, fiul Elarei, țintuit la pământ pe toată lungimea sa de o sută cincizeci de brațe. Doi vulturi îi mănâncă ficatul și vor face asta întru eternitate. Astfel este pedepsit pentru că a violat-o pe Leto, iubita lui Zeus, mama lui Apollo și a lui Artemis.

Apoi îl vede pe bătrânul Tantal, legat de un copac, într-un lac cu apă dulce care îi ajunge până la bărbie. De fiecare dată când încearcă să bea, apa se retrage, iar lacul seacă, pentru că un demon îl golește. De câte ori întinde mâna ca să apuce fructele cărnoase din copac – pere, rodii și mere, măsline și smochine dulci –, o rafală de vânt subită îndepărtează ramurile. De multe păcate e mânjit Tantal. Cel mai grav este că a gătit carne umană, servind-o zeilor pe care i-a invitat la masa sa, convins că nu își vor da seama. Ei în schimb au înțeles imediat sacrilegiul, iar Zeus, înfuriat, l-a fulgerat și l-a aruncat în Hades, readucând la viață victimele nebuniei sale. Dar păcatul lui cel mai mare este că a furat de la zei nectar și ambrozie.

Eroul din Itaca îl recunoaște și pe Sisif, cel mai abil dintre muritori, diabolic în născocirea de șiretlicuri și capcane, dacă a reușit chiar să încătușeze Moartea și, pentru o perioadă neobișnuit de lungă, nu a mai murit nimeni în lume. Împinge în sus, pe creasta unui deal un bolovan uriaș. Răbdătorul Odiseu se uită la mâinile și picioarele lui încordate și îi simte oboseala. Dar toate eforturile sunt în zadar. Imediat ce ajunge în vârf, bolovanul se rostogolește din nou la vale, iar Sisif trebuie să coboare și să o ia de la capăt. Întru eternitate.

Dar iată plutind până la Odiseu umbra lui Heracle, care acum se veselește la petrecerile zeilor nepieritori, de vreme ce e fiul lui Zeus și s-a căsătorit cu Hebe cea cu glezne frumoase, și ea tot o fiică a lui Zeus, dar având altă mamă, pe Hera cea cu sandale de aur, în timp ce mama lui Heracle este muritoarea Alemena. Eroul celor douăsprezece munci are arcul în mână și o săgeată întinsă pe coardă, iar pe piept, o țesătură cu imagini uluitoare: urși, mistreți și lei cu ochi în flăcări prinși în lupte

sângeroase. Și Heracle plânge când îl recunoaște pe muritor:

— Odiseu, prin câte ai trecut! Cât am trăit, și eu am avut un destin mizerabil. E adevărat, eram fiul lui Zeus, copilul lui Cronos, dar eram în slujba unui om neisprăvit precum Euristeu, care mi-a mâncat zilele. Odată m-a trimis până aici jos, în Infern, mizerabilul, ca să-l prind pe Cerber. Credea că asta îmi va aduce moartea. Dar m-am descurcat, ajutat de Hermes și de Atena cea cu ochi de azur.

Distinsul Heracle se întoarce în palatul lui Hades, iar Odiseu se hotărăște să plece, temându-se că înfiorătoarea Persefona va trimite după el gorgona a cărei privire te transformă în stană de piatră. Ceea ce voia să știe deja a aflat. Așa că se grăbește spre corabie și dă ordin să fie dezlegate parâmele de la pupă și, după ce se așază la cârmă, poruncește ca oamenii lui să înceapă să vâslească energic.

Sunt împinși de un vânt bun, iar eu, zeița cu ochi azurii, fiică a lui Zeus, veghez invizibilă asupra lor.

Se întorc la Circe fără să întâmpine probleme, iar Odiseu își ține promisiunea când Aurora apare cu degetele ei trandafirii: își trimite camarazii la palatul lui Circe, să li se dea trupul lui Elpenor, care zace încă neîngropat.

Adună multe crengi și acoperă corpul fără viață, apoi îl ard și, când devine cenușă, ridică o movilă, înfigând în ea o vâslă, așa cum ceruse spectrul lui Elpenor. Apoi vine Circe, care, împreună cu slujnicele, le urează bun-venit. Odiseu își numără camarazii să vadă dacă lipsește cineva. Nu lipsește niciunul. Circe îmi simte prezența, simte o intrusă pe insulă, dar știe că nu se poate împotrivi puternicei Atena. Înțelege că am rămas invizibilă printre copaci, așteptându-mi protejatul, și se întreabă de ce noi două nu vorbim. De ce nu am devenit niciodată prietene? Pentru că prietenia este dureroasă pentru una ca mine. Am învățat asta atunci când mi-am rănit mortal cea mai bună prietenă, pe Pallas. S-a întâmplat în Africa, unde mi-

am petrecut copilăria. Acolo eram sub tutela lui Triton, care mă lăsa să mă joc cu fiica lui, Pallas. Stăteam în fiecare zi închise într-un țarc, ascunse parcă de restul lumii, și ne petreceam timpul prefăcându-ne că suntem războinice. Jucăriile noastre erau niște sulițe identice și nu rareori ni s-a întâmplat să ne atacăm cu aceleași mișcări: poate pentru că eram una oglinda celeilalte. Până când, fără să vreau, am străpuns-o mortal cu sulița mea. Am suferit îngrozitor că am pierdut-o pentru totdeauna – o simt și astăzi parte din mine. Până la urmă, poate că noi, zeii, nu suntem chiar așa de insensibili, nu?

Astfel, Circe îi ospătează pe Odiseu și oamenii lui cu fripturi și vin dulce, până când stelele se aprind pe cer.

La căderea nopții, camarazii lui se întind lângă nava trasă pe nisip. Vrăjitoarea îl ia de mână pe fiul lui Laertes și îl conduce într-un loc retras, dându-i o mulțime de sfaturi pentru a evita viitoarele pericole care îl așteaptă pe marea înspumată: Sirenele și alți monștri marini, dintre care doi inspiră groază oricărui corabier, Scila și Caribda.

Dominatoarea Circe îi dă un ultim sfat:

— Când ajungeți în Trinacria[6], să nu vă atingeți de boii Zeului Soare. Dacă faceți asta, asupra fiecăruia dintre voi se va abate o soartă cruntă.

Odiseu o privește recunoscător, dar și deznădăjduit: va face tot posibilul să-i urmeze sfaturile providențiale, dar nu va depinde totul de el, uneori intervin zeii, trimițându-i poate un somn adânc sau cine știe ce calamități. Plus că uneori camarazii lui sunt ca animalele, imposibil de strunit. De unul singur nu-i poate controla în permanență, oricât ar încerca.

Cei doi își iau rămas-bun fără nicio apăsare. Eroul care a atins cu muzica vâslelor sale atât ținuturile de la răsărit, cât și pe cele de la apus nu varsă lacrimi. Circe îl vede dispărând pe marea ce se unduiește în dansul său etern și

[6] Numele străvechi al Siciliei. *(N.t.)*

se întreabă peste câte secole va mai avea șansa să întâlnească un astfel de bărbat.

Sirenele

A trecut mult timp de când eu și surorile mele așteptăm să vină cineva ca să-i înfulecăm carnea și să-i scoatem măduva, iar apoi să-i lăsăm oasele să lucească în soare pe coastele insulei noastre, ca miriade de trofee sculptate de moarte. Noi, Sirenele, ne hrănim cu marinari și cu oricine se apropie suficient de mult cât să ne audă cântecele, dar n-o facem din răutate, nu! Am fost nevoite să devenim prădătoare ale mării, pentru că altminteri am fi flămânzit și, în cele din urmă, am fi murit de foame, căci niciodată nu am primit nimic, un zâmbet, un urcior cu apă să ne ostoim setea, o ofrandă din mâini prietenoase.

Lenevim cocoțate pe stânci sau pe plajă, cu trupurile noastre ciudate – jumătate femeie, jumătate păsări –, cu părul lung și creț, cu picioare de păsări de pradă. În jurul nostru, duhnește a pește uscat. Natura noastră de păsări ne ajută să prezicem capriciile vremii și simțim mirosul de oameni chiar și de foarte, foarte departe.

Numele meu este Parthenope[7], pentru că, la fel ca surorile mele, sunt fecioară. Fanteziile pe care și le fac marinarii cu noi, auzindu-ne cântecele, rămân simple fantezii. În schimb, ce vrem noi să facem cu carnea lor musculoasă și hrănitoare reușim adeseori, după cum o vădește cimitirul de oase care dă plajelor sălbatice o culoare lăptoasă. Uneori, lăsăm câte un cadavru să se usuce la soare, pielea lui ca pergamentul fiind un semn al naturii noastre vorace. Nu, nu e dovadă de cruzime, asta ne cere legea naturii, iar marea, se știe, amplifică orice instinct.

Suntem muziciene desăvârșite. Cântăm la liră sau la flaut dublu, cântăm despre toate câte se întâmplă pe pământ, pe ape și în cer, cu voci capabile să hipnotizeze pe oricine. Avem puține talente, cel mai valoros fiind că știm să avem răbdare, comprimând orele în secunde

[7] De la grecescul *parthenos*, care înseamnă „fată”, „fecioară”. *(N.t.)*

evanescente și în felul ăsta nu ne pierdem răbdarea niciodată: așteptăm zile, săptămâni și luni, convinse că mai devreme sau mai târziu va trece o corabie ai cărei marinari îi vom ademeni cu voci fermecătoare.

Ne pricepem de minune să așteptăm, privind firele de nisip care se scurg pe plajă, purtate de valuri, ca într-o clepsidră imaginară așternută pe țărmul împestrițat de tufișuri și arbuști încâlciți. Când o corabie se apropie, ne revigorăm și ne ațintim privirea asupra siluetei sale negre la orizont. Știm exact ce vrem și suntem încununate de succes aproape de fiecare dată.

Iată o nouă victimă.

Nava lui Odiseu înaintează cu viteză pe valurile înspumate lovite de vâsle, împinsă totodată de vântul prielnic ce umflă pânzele. Se apropie din ce în ce mai mult cu prora ei turcoaz și o urmărim cu încordare, ca o leoaică ce-și pironește privirea asupra unei gazele cu picioare firave. Urmează clipe de liniște, dar nu va dura mult până când se va auzi fâlfâitul aripilor noastre. Până atunci, ne desfătăm cu gândul la prada pe care o vom captura, la mestecarea cărnii sfâșiate, la sângele cald care se va scurge din ea, în urletele disperate ale celor care înțeleg că sunt pe cale să fie devorați.

Saliva ne inundă gura, ne e de ajuns un bărbat, oricare ar fi el.

Nu facem diferență între sclavi, țărani și suverani.

De data asta însă victima e de soi. Profităm de ocazie și îl țintim pe Odiseu: dacă îl ademenim pe el, va debarca aici cu un prânz consistent – toată escorta lui de viteji. Știm deja cum să-l seducem, îi vom promite lucrul care-i este cel mai scump pe lume. Fiecare are o dorință ascunsă căreia nu-i poate rezista: unii își doresc puterea, alții, cea mai frumoasă femeie. Odiseu, nu: el e însetat doar de cunoaștere.

Cea mai puternică armă pentru a-ți ademeni victima e să știi care e dorința fiecăruia – iar noi suntem bine înarmate.

Deja marinarii se apropie, îi vedem pe corabie încercând să se protejeze de capcana noastră.

Dar ce se întâmplă?

Marinarii coboară pânzele și le împăturesc, continuând să înainteze pe mare doar cu vâslele făcute din brazi. Între timp, comandantul lor taie o bucată de ceară de albine încălzită de razele soarelui și modelează câteva dopuri cu mâinile sale puternice. Ceara se mulează pe urechile marinarilor, făcându-i surzi la cântul nostru.

Odiseu se lasă legat de catarg cu frânghii groase, camarazii săi le răsucesc de mai multe ori și le leagă cu noduri strânse. El le poruncește să nu-l dezlege sub niciun chip, dimpotrivă, dacă îi imploră sau le ordonă să fie eliberat, ei să strângă nodurile și mai tare.

Eroul ăsta știe mai multe decât zeii cei temuți.

Și, în vremea asta, corabia se apropie de noi din ce în ce mai mult, iar noi ne întețim cântul ademenitor:

— Odiseu, ilustre Odiseu, vino aici la noi, ancorează corabia și ascultă vocea dulce ca mierea a celor două surori, fiicele lui Ahelou. Îți vom spune tot ce dorești, secretele regilor și tot ceea ce norii văd și aud înainte să se transforme în apă de ploaie. Știm ce poate conține mintea unei creaturi și multe altele, așa că oprește-te, erou cu multe chipuri. Aici vei găsi ceea ce cauți și vei pleca încărcat cu darul sacru al cunoașterii.

Corabia atinge ușor coasta noastră, este atât de aproape, încât îmi e suficient un zbor scurt ca să mă apropii de prora care despică valurile. În ochii lui Odiseu văd pofta de cunoaștere: se agită, se zbate, urlă nebunește că vrea să debarce – să fie eliberat, imediat! –, pentru că el trebuie să știe tot ce se poate ști, să soarbă cunoștințele ca dintr-o cupă cu vin amețitor, dar camarazii săi îl ignoră. Credincioși ordinelor sale, ei continuă să vâslească imperturbabili.

Așa că Odiseu îi strigă pe Perimede și Euriloh, care nu-l aud. Când, pur întâmplător, își întorc privirea spre el –

după ce le-a atras atenția zborul meu energic –, îi ignoră poruncile de a-l dezlega, strângând frânghiile și mai tare.

N-avem ce face. De data asta, bărbatul cu mintea sclipitoare ne-a păcălit cu iscusința lui.

Vom aștepta următorii marinari creduli, nu ne pasă dacă sunt eroi sau niște mizerabili, noi Sirenele putem lua carnea de pe oricine.

Dar nu de pe Odiseu, se pare.

Îi vedem îndepărtându-se, în timp ce vâslele rapide lasă dâre înspumate pe apa strălucitoare. Nerăbdători să scape, nu aud cuvintele noului nostru cântec ce se înalță peste ecoul mării. Cântecul spune o poveste ce va fi repetată de-a lungul secolelor: interminabila peregrinare a unui erou victorios, învins în repetate rânduri, care s-a ridicat în tot atâtea rânduri, încăpățânat, dar umil, cu un suflet bun. Un erou a cărui inteligență poate să urzească planuri ingenioase, faimosul rege care a reușit să ne păcălească chiar și pe noi.

Intermezzo – Atena

Odiseu și ce a mai rămas din flota lui s-au salvat de Sirenele devoratoare de oameni. Eu, Atena, zeița care patronează artele frumoase, războiul și înțelepciunea, nu îl voi abandona. Marinarii încă mai vorbesc despre femeile-păsări. Cea mai frumoasă, spun ei, era Parthenope: un chip superb, ochi adânci, gene foarte lungi, sâni fermi și un ombilic ce părea desenat de mâna unui artist. Frumoase însă până la un punct. Pentru că de acolo, de jos, chiar de sub centură, unde femeile simt plăcere atunci când se joacă de-a dragostea și durere atunci când dau naștere, pornesc penele aspre ale unei păsări de pradă. Pe spate, aripi amenințătoare susțin zborul lor greoi.

Dar iată că ai scăpat și de asta, dragul meu călător obosit de atâtea debarcări.

Acum te așteaptă un nou pericol, prezis deja de Circe.

Corabia alunecă în unul dintre cele mai periculoase locuri din marea noastră, o strâmtoare unde, de o parte, se profilează niște stânci abrupte pe care zeii le numesc Stâncile Izbite, iar de cealaltă parte, bubuie valurile albastre ale Amfitritei, soția lui Poseidon, cea care iubește delfinii și monștrii marini. Este o zonă sumbră, dominată de moarte, în care până și porumbeii pier, așa că păsările o evită. De aici nu a scăpat nicio corabie. Singura a fost nava *Argo,* când se întorcea de la Aietes, salvată fiind de Hera, care avea o slăbiciune pentru Iason, conducătorul argonauților.

Pe laturi se ridică două stânci. Una e înaltă până la cer, iar creștetul ei este mereu umbrit de nori. Pereții săi sunt atât de netezi, încât un om nu ar putea s-o escaladeze, nici dacă ar avea douăzeci de mâini și douăzeci de picioare. În mijlocul acestei stânci se află o peșteră tenebroasă, cu fața către apus, iar Odiseu se îndreaptă într-acolo, amintindu-și de poveștele lui Circe. Nu ar vrea, dar n-are încotro. Știe că acolo, înăuntru, îl așteaptă Scila, care scoate lătraturi

oribile. Cândva, era o nimfă cu ochi albaștri. De ea s-a îndrăgostit monstrul marin, Glaucus, care, doar ca să nu trădeze acea dragoste neîmpărtășită, a refuzat să se culce cu Circe. Ofensată, vrăjitoarea s-a răzbunat, așa cum fac multe femei în mod absurd, uneltind împotriva Scilei, care nu-i făcuse nimic, și nu împotriva celui care o respinsese: a turnat în marea în care nimfa obișnuia să se scalde o poțiune malefică ce a transformat-o într-un monstru.

Acum, Scila are douăsprezece labe diforme, șase gâturi enorme, care se termină cu țeste hâde, fiecare cu câte trei șiruri de dinți – și câtă carne poate devora cu ei! Vocea sa de cățeluș înduioșează și contrastează cu aspectul monstruos. Corpul ei enorm este ascuns aproape în întregime în grota sinistră, dar gâturile i se lungesc în afara peșterii, prinzând delfini, câini de mare și alți monștri ai apelor: dacă trece un om, cu atât mai bine!

Pe cealaltă stâncă, un smochin bogat îi face umbră hrăpăreței Caribda. La fel ca Scila, nici ea n-a fost dintotdeauna o iazmă. Cândva era o naiadă, o nimfă a apelor dulci, renumită pentru voracitatea ei. A fost osândită de Zeus pentru că i-a devorat un bou lui Geryon, după ce l-a furat de la Heracle. Regele zeilor a transformat-o într-o creatură asemănătoare unei anghile, cu o gură imensă, cu multe șiruri de dinți necruțători. De trei ori pe zi, soarbe apa neagră și tot de trei ori o varsă la loc, dar nimeni nu poate prezice în ce moment. Iată de ce Circe i-a recomandat lui Odiseu răul cel mai mic, spunându-i:

— Ferește-te de Caribda și ține în schimb corabia aproape de Scila!

El a răspuns contrariat:

— De ce aș face asta? Dacă o înfrâng pe Caribda, m-aș putea apăra de Scila cu arma de bronz, în caz că ar încerca să-mi mănânce camarazii.

— Ție chiar îți place să te războiești, nu? Ascultă-mă și nu mai riposta inutil, căposule! Un muritor nu se poate

lupta nici cu Caribda, nici cu Scila. În plus, cea din urmă, e mult prea perfidă și feroce. Când vei trece pe lângă ea, iar ea va înșfăca de pe corabie câțiva camarazi, tu invocă urlând numele mamei ei, Crateida, ca ea s-o împiedice să se năpustească din nou asupra voastră. Traversează rapid strâmtoarea, departe de Caribda, de care nu ai putea scăpa dacă ai fi prea aproape de vârtej: mai bine să-ți vezi câțiva camarazi sfârtecați decât să pierzi întreaga flotă.

Asta îi recomandase vrăjitoarea căreia îi plăcea să transforme oamenii în animale. Odiseu nu le spune planul tovarășilor săi care navighează pe partea Scilei, nu cumva să se sperie și să abandoneze vâslele. Poartă armele asupra sa, pregătit să lupte împotriva monstrului, dar monstrul nu se arată. Lui Odiseu îi obosesc ochii tot uitându-se după el. Traversează strâmtoarea: de o parte Scila, de cealaltă parte Caribda, care soarbe apele și le scuipă spumegând și bolborosind cu furie, ca o oală pe foc.

Până când, în cele din urmă, apare teribila Scila.

Odiseu și camarazii săi încremenesc de frică. Dar nu e timp de spaimă. Scila înhață șase bărbați, iar Odiseu vede mâini și picioare zbătându-se frenetic, urlând cu disperare. Regele Itacăi se simte neputincios, nu are cum să-i salveze, iar ei îl strigă pentru ultima dată, întinzând mâinile spre el. Scila dă cu ei de stânci, apoi îi înghite, sufocându-le urletele.

Pe corabie, supraviețuitorii rămân năuciți de tragedie, iar la scurt timp după ajung pe vasta insulă unde pasc grasele turme și cirezi ale Zeului Soare. Odiseu își avertizează camarazii să nu se oprească acolo, amintindu-și îndemnurile lui Tiresias și ale lui Circe. Îi încurajează să vâslească mai repede și să meargă mai departe. E o insulă interzisă, acolo pasc animale sacre, iar fiul lui Laertes nu vrea să riște. Dar camarazii – idioți – se încăpățânează. Dintre ei, iese în față Euriloh, din nou potrivnic ordinelor regelui său:

— Tu chiar ești de fier, Odiseu, de nu ai nevoie de mâncare și de odihnă pe țărm? Mai ești și egoist dacă nu

te gândești la tovarășii tăi epuizați de atâta efort și de necontenitele primejdii. Acum, că va cădea noaptea, vrei să ne aventurăm ca proștii pe marea întunecată, sfidând vânturile furioase?

Odiseu este nehotărât, ar vrea să le facă pe plac, dar se teme că îngăduința lui s-ar putea dovedi nefastă. În timpul ăsta, Euriloh forțează:

— Haide, suntem extenuați! Lasă-ne să tragem la mal doar cât e întuneric: în seara asta pregătim un mic festin, dormim pe pământ, iar când va apărea Aurora cu suflarea ei aurie, ne îmbarcăm la loc.

Odiseu nu i se poate împotrivi lui Euriloh, toți sunt de partea lui. Înclină capul resemnat:

— Bine, hai să ne oprim! Dar mai întâi trebuie să îmi faceți un jurământ: nu trebuie să vă atingeți nici măcar de o vacă sau de o oaie de pe insulă. Vom mânca doar merindele pe care ni le-a oferit Circe.

Noi, zeii, nu ne mai mirăm când auzim oamenii făcând promisiuni deșarte: de câte ori au aruncat cu vorbe-n vânt! De câte ori au jurat sus și tare, crezând cu adevărat în ceea ce spun, însă doar pentru o clipă trecătoare. Odiseu nu are încredere oarbă în ei, iar eu știu deja că nu-și vor ține acele promisiuni. Sunt prea impulsivi și incapabili să se controleze, sunt animăluțe înfometate.

Adevărul e că ei încearcă. Poposesc și mănâncă pe săturate din proviziile aduse cu ei, după care îi copleșește tristețea și varsă lacrimi pentru prietenii care au pierit. Reușesc să doarmă numai vreo două treimi din noapte, până când Zeus coboară pe insulă un vânt năvalnic, o dezlănțuire de fulgere și tunete: furtuna face ravagii pe mare și pe țărm. Nenorocirea e că vijelia nu se domolește nici a doua zi, ci continuă neabătut timp de o lună, Austrul și Munteanul suflând necontenit și, încetul cu încetul, proviziile se isprăvesc.

Între timp, eu o vizitez pe Lampetia, fiica Zeului Soare și a nimfei Neera, și pe sora ei, Faetusa, care păzesc cirezile.

Le spun să fie cu ochii-n patru. Odiseu nu are nici cea mai vagă intenție să se atingă de animalele sacre, amenințându-și camarazii că, de vor răpune vreuna, se vor abate asupra lor mari necazuri. Fără provizii și chinuiți de foame, vitejii greu încercați pleacă în căutare de hrană; se mulțumesc cu orice: pește, păsări, fructe de pădure, rădăcini, în timp ce regele lor îi urmărește la tot pasul, sărind peste somn numai ca să-i poată supraveghea. Dar într-o bună zi fiul lui Laertes își caută un loc ferit pe insulă, ascunzându-se de camarazii lui, pentru a se ruga zeilor, implorându-i să-i salveze de acea calamitate. Semenii mei, în schimb, fac să-i cadă pe pleoape un somn irezistibil. Cum știu zeii să-ți întoarcă spatele brusc, precum vânturile nărăvașe.

Euriloh, mereu el, mereu rebel, profitând de absența căpeteniei, începe să-i instige pe înfometați:

— Camarazi, de ce vă este teamă să mâncați vaci sacre? Nu cumva e mai rău să murim osândiți aici, în mijlocul mării pe care am navigat de atâtea ori, sau să putrezim lâncezind și visând la hrana care ne lipsește? Haideți! Să cerem zeilor sacrificarea animalelor și să le mâncăm bine rumenite! Apoi, ca să ne ierte, când vom ajunge în Itaca, pământul iubit al strămoșilor noștri, îi vom ridica Zeului Soare un templu somptuos.

Războinicii atât așteptau. Se năpustesc asupra cirezii, încercuind-o și punând ochii pe cele mai frumoase vaci, cu coarne răsucite și fruntea lată. Le înjunghie, le jupoaie, le taie în bucăți, deasupra cărnii presară grăsimea în două straturi și o stropesc cu apă, căci vinul l-au terminat. Gătesc pulpele grase și măruntaiele, fără să lase deoparte nici bucățile mai mici, din care fac frigărui, înfulecă pe nemestecate, ferindu-se de Odiseu, fără să știe că Lampetia fugise deja la tatăl său, Zeul Soare, ca să-i dea de știre despre sacrilegiu.

Încerc să o rețin pe Lampetia cu tunica-i vaporoasă, dar în zadar. Ea fuge de mine și zboară să-i povestească tatălui Soare, care la rându-i se duce la Zeus să ceară sfat.

Șase zile durează ospățul războinicilor. În a șaptea zi, vântul se domolește, iar Odiseu se trezește. Simte imediat sacrilegiul și aleargă spre corabie. Pe drum, mirosul pătrunzător de grăsime arsă îi inundă nările, o sumbră anticipare a nenorocirii care va urma:

— Zeus, nemuritorule, și voi, toți ceilalți zei, de ce m-ați învăluit într-un somn adânc, permițându-le camarazilor mei să săvârșească acest sacrilegiu?

Ajuns la corabie, Odiseu se înfurie pe oamenii lui și îi insultă pe fiecare în parte. E dezamăgit, obosit, indignat, furios.

Ei încasează ocările cu capul plecat. Poate se căiesc, dar orice remușcare este de prisos, oricum nu se mai poate îndrepta nimic, iar în timpul ăsta încep să se petreacă lucruri înfiorătoare. Pieile jupuite ale animalelor se târăsc de-a lungul țărmului, carnea înfiptă în frigări începe să mugească, iar în jur se aude tropotul vacilor. Fiul lui Laertes și ai lui trebuie să fugă cât mai iute.

De îndată ce corabia se îndepărtează de țărm cât să nu se mai vadă nici plaje, nici munți, ci doar întinderi de apă, Zeus trimite un nor negru care întunecă marea.

Nu e înțelept să te pui cu fiul lui Cronos, așa că stau deoparte să privesc, sperând că furia lui se va domoli curând.

Dar nu-i așa.

Șuierătorul Zefir șfichiuiește corabia fără milă, rupând pânzele și parâmele. Catargul se prăbușește peste cârmaci, zdrobindu-i țeasta.

Tatăl zeilor aruncă un fulger distrugător, corabia începe să se învârtă, iar camarazii plonjează neputincioși în apă, precum corbii de mare, fiind înghițiți unul după altul de vârtejurile întunecate.

Rămân invizibilă alături de Odiseu, poate va avea nevoie de ajutorul meu. Dar el reușește să se agațe de ce a mai rămas din carenă, chiar dacă valurile puternice au smuls flancurile corabiei.

Înhață din apă o curea din piele de bou, leagă un grindei de catargul rupt și se urcă pe el. Se lasă împins de rafalele violente, răbdător, fără să cedeze, și îl ia cu groază când vede, odată trezită Aurora cea cu degete trandafirii, că furtuna îl duce înapoi spre Caribda. Ca să scape de creatura vorace, Odiseu se agață de smochinul crescut deasupra ei, exact când Caribda înghite ce a mai rămas din corabie.

Odiseu stă ghemuit în copac precum un liliac, păstrându-și cu greu echilibrul. Și totuși, rezistă, iar mie îmi tresaltă inima de bucurie pentru curajul lui. Când Caribda scuipă catargul și grindeiul, Odiseu sare din smochin în mare, înoată până la pluta încropită de el și se cațără pe ea, sperând că nu-l va ajunge Scila.

Odată scăpat de primejdie, fiul lui Laertes plutește izbit de valuri vreme de nouă zile. În a zecea zi, ajunge pe Ogygia, unde îl întâmpină Calypso cea cu bucle frumoase. Aici, fascinată de chipeșul erou și ispitită de ideea că el i-ar putea alina singurătatea, îl ține prizonier timp de șapte ani.

Până când, obligată de zei, nimfa este nevoită să-l lase să plece: îi permite să-și construiască o plută, îi oferă mâncare și vin din belșug. Cu toate astea, Poseidon, care încă nu și-a scos pârleala după ofensa adusă fiului său, Polifem, îl lovește cu o altă furtună nemiloasă, făcându-i zob fragila ambarcațiune. Nu pot decât să asist la dezastru, să-l urmăresc pe Odiseu naufragiind pe Scheria, unde îl găsește Nausicaa cea cu brațe albe, care îi sugerează cum să se comporte cu tatăl său, Alcinou, regele feacilor, pentru a avea parte de o primire impecabilă și de o escortă de încredere, care să-l ducă înapoi în Itaca.

În sfârșit, puțină pace! Dar odată cu pacea, revine și nostalgia.

Seară de seară, Odiseu povestește despre aventurile lui și toți îl ascultă uluiți. Suveranul și nobilii din Scheria îl

copleșesc cu daruri ce întrec chiar și prăzile de război cu care a plecat din Troia. Prințesa Nausicaa se uită la oaspete de pe margine, fermecată de isprăvile lui, știind că îi va duce dorul, dar își dă seama că eroul aparține altcuiva. Odiseu arde de nerăbdare, mai e puțin până la plecare, mintea lui deja străbate marea – spre Itaca.

În ultima seară, Alcinou sacrifică un bou în cinstea lui Zeus, pentru ca Odiseu să nu întâmpine nicio primejdie. El ia parte la festin alături de ceilalți și, în timp ce rapsodul Demodoc le dezmiardă auzul, regele promite că îi va da o escortă, iar regina poruncește slujnicelor să-i fie date o cuvertură, o pânză, o tunică, o pelerină, un cufăr prețios, merinde și vin roșu.

Îi îndeasă în cufăr numeroase daruri și merinde, iar corabia poate ridica pânzele. Odiseu mulțumește din suflet, marinarii feaci desfac parâmele ce țin corabia legată de țărm și se așază la vâsle. Corabia ușoară străbate marea albastră, lăsând în urmă dâre de spumă albă. Eroul se lasă pradă unui somn adânc și, uitând de toate suferințele, hălăduiește prin lumea deșartă a viselor.

Când nu mai e mult până să apără la orizont coama aurie a Aurorei, iată că se vede insula.

Marinarii zăresc portul lui Proteu, bătrânul mării. E mărginit de două coaste abrupte ce îmblânzesc furia mării pe timp de furtună. La capătul portului crește un măslin. În apropierea lui se află o peșteră sacră închinată Naiadelor, plină de cratere și amfore, în care albinele își aduc mierea. Acolo curg izvoare susurătoare și se înalță magnifice războaie de țesut din piatră, folosite de nimfe pentru a țese pânze încântătoare, stofe ce strălucesc precum luciul mării. Grota are două intrări, una pentru muritori și una pentru zei. Feacii intră pe prima, împingându-și corabia pe jumătate pe plaja întunecată. Odată debarcați, îl întind pe Odiseu pe pământ, purtându-l pe sus cu minunata cuvertură și cu pânza dăruite de Arete.

Fiul lui Laertes continuă să doarmă, nedându-și seama de nimic.

Marinarii lasă la poalele măslinului numeroasele lucruri de preț primite în dar, ca nu cumva cineva să i le fure, apoi pleacă mai departe în liniște, fără să întrerupă somnul liniștit al eroului.

Pornesc pe apele liniștite înapoi spre casă, dar Poseidon, furios, se duce la Zeus să se plângă de fapta lor:

— Feacii, tună zeul, nu numai că l-au copleșit cu daruri pe odiosul muritor, dar l-au și escortat în patria sa.

Cel care cutremură pământul pretinde răzbunare împotriva temerarilor: vrea să le distrugă corabia. Fratele său nu-i poate refuza această plăcere. Ba mai mult, Zeus sugerează să transforme corabia în stană de piatră și să îngroape orașul feacilor sub un munte uriaș.

Corabia se apropie de țărmurile înfloritoare ale insulei Scheria, când Poseidon desăvârșește voința lui Zeus și, cu mâna sa puternică, o transformă în stană de piatră ce coboară iute pe fundul mării întunecate.

De pe țărm, Alcinou urmărește scena înspăimântat, deslușind o profeție străveche:

— Din câte îmi amintesc, tata m-a avertizat că Poseidon ne va pedepsi într-o zi, acuzându-ne că suntem călăuze pentru toți, fără deosebire. Din păcate, acum se împlinește profeția. Haide, să sacrificăm numaidecât doisprezece tauri minunați în cinstea zeului care zguduie pământul și mările, în speranța că va avea milă de noi și nu ne va strivi cu un munte!

În timp ce fac sacrificiul, Odiseu se trezește și vede locurile din jurul său cu ochii celui care tocmai s-a trezit. E plecat de prea mult timp ca să-și mai recunoască insula. Și apoi, fără să-și dea seama, eu, Atena cea cu ochi de azur, îl învălui într-o ceață groasă, pentru ca nimeni să nu-l recunoască. Trebuie să aibă timp să descopere ce pericole îl pândesc aici.

Fiecare colțișor i se pare străin. Potecile șerpuite, porturile, stâncile abrupte, copacii roditori. Odiseu plânge.

Plânge deznădăjduit căci e îngrijorat pentru el și pentru darurile care i-au fost lăsate, se teme că a ajuns pe alt tărâm neprimitor, locuit de sălbatici neîndurători.

Acum e momentul.

Merg spre el.

Îi apar întruchipată într-un păstor, tânăr și delicat ca un prinț care poartă o mantie dublă din material scump, încălțat în sandale și ținând în mână o suliță. E atât de ușor pentru noi, zeii, să ne transformăm în ce vrem! Să-i facem pe muritori să creadă că suntem răspunsul pe care îl așteptau. Odiseu se apropie de mine și mă întreabă cu o voce imploratoare:

— Prietene – îți spun așa, căci ești primul pe care-l întâlnesc pe aste meleaguri –, nu mă dușmăni, rogu-te, ci ajută-mă să mă salvez pe mine și lucrurile mele de preț. Dar în primul rând, spune-mi, pe ce tărâm călcăm?

— Pesemne că vii de foarte departe dacă nu ai auzit niciodată de acest tărâm. Îl cunosc de la răsărit la apus, e renumit pentru abundența grâului și a vinului, deși povârnișurile sale sunt inaccesibile cailor. Este grozav pentru pășuni și păduri dese, iar apele nu seacă niciodată. Suntem în Itaca, paradisul ploilor și al râurilor.

Eroul nu arată nici urmă de emoție și încearcă să mă păcălească, mintea lui fiind veșnic asaltată de roiuri de tertipuri. Nu-mi dezvăluie faptul că este Odiseu.

— Eu vin din vasta insulă Creta. Am fost exilat pentru că l-am ucis pe Orsiloh cel iute, fiul lui Idomeneu, care voia să-mi fure comoara asta, agonisită cu sânge și trudă în timpul războiului împotriva Troiei. După ce am străbătut nenumărate ținuturi și am înfruntat mări zbuciumate, m-am trezit că-mi trântește în obraz minciunile lui nebunești: cum că la Troia nu l-aș fi onorat pe tatăl său așa cum s-ar fi cuvenit. L-am ucis pe Orsiloh cu o suliță de bronz, când se întorcea de pe câmp, apoi am alergat în port și i-am implorat pe iluștrii fenicieni să mă ia pe corăbiile lor concave, ca să mă lase în Pilos sau în Elida, țara unde

domnesc epeii. Ei s-au învoit, tentați și de o recompensă grasă, dar pe drum am fost asaltați de vânturi turbate, obligându-ne să ne oprim aici. Eu am adormit răpus de oboseală, iar ei au plecat fără să mă trezească, dar au lăsat comoara lângă mine.

Zâmbesc și îl mângâi pe mână.

Uluitoarea minte care a păcălit ciclopi și monarhi încearcă acum să mă fraierească și pe mine, Atena cea cu ochi de azur. Nu mai sunt un tânăr cioban cu barba abia mijită, ci mă transform într-o femeie superbă, înaltă, și rostesc cuvinte înaripate:

— Tu ai putea înșela până și un zeu cu șiretlicurile tale. Ești foarte isteț, tenace și mare meșter la minciuni, dar acum lasă deoparte scornelile, că nu-ți merge cu mine. Am fost lângă tine și te-am protejat în această călătorie, le-am impus feacilor să fie de partea ta. Acum vreau să urzim împreună un plan care să-ți protejeze neprețuitele daruri și să te previn asupra a ceea ce vei găsi în regatul tău: vei îndura multă suferință. Îndură și nu mărturisi nimănui cât ai pribegit, ci suferă în tăcere, înghițind insultele.

Iscusitul Odiseu mă privește cu o mină uluită și plină de admirație:

— Oh, zeiță, îți mulțumesc pentru tot timpul în care mi-ai fost alături, când noi, aheii, am luptat pentru a cuceri măreața Troie. Dar mă gândeam că, odată ce ne-am îmbarcat spre casă, m-ai abandonat. Nu mă mai necăji, rogu-te, și spune-mi: chiar suntem în Itaca cea plină de ape?

— Muritor isteț și precaut, înțelegi că nu puteam să-l înfrunt pe fratele lui Zeus, pe Poseidon, stăpânul mărilor. Nu mă puteam opune voinței lui și tu știi bine de ce e furios pe tine. Dar am fost mereu lângă tine. Iar acum nu te îndoi de spusele mele: acesta este portul lui Forchis, bătrânul mării. Vezi muntele acela cu creste împădurite? Este Neritul, atât de drag ție.

Când îi pronunț numele, risipesc ceața, iar Odiseu își vede limpede patria iubită. Îngenunchează și sărută

pământul. Promite ofrande, este nespus de fericit, așa cum trebuie să fie cineva care se întoarce după o lungă absență. Insist să ascundă în adâncul grotei darurile prețioase, pentru ca nimeni să nu i le fure. După ce le îndeasă cu grijă în cel mai întunecat loc din peșteră, astup intrarea cu o piatră. Apoi ne așezăm la poalele măslinului sacru și îi explic situația dificilă în care se află insula.

— Ești un om norocos, Odiseu! Te-ai căsătorit cu o femeie foarte înțeleaptă. E un bun strateg și știe că nu-i poate respinge fățiș pe pețitori, așa că le dă speranțe în mod egal, îi lasă să aștepte, făcându-le promisiuni în van, însă inima-i suspină, sperând că te vei întoarce, iar mintea ei dibace născocește strategii ca să amâne nunta.

— Ce bine că îmi spui lucrurile astea, preamărită Atena! Ajută-mă să găsesc o stratagemă ca să-i înfrâng și să redevin regele regatului meu, ca atunci când m-ai ajutat să îngenunchez Troia. Cu tine alături, sunt gata să lupt chiar împotriva a trei sute de soldați vânjoși.

— Bineînțeles că voi fi alături de tine, iar unii dintre acei tirani care vor să-ți ia tronul vor mânji curtea palatului tău cu sângele și creierul lor! Acum însă vei deveni un cerșetor, îți voi îmbătrâni pielea, părul tău decolorat de soare va dispărea, te voi îmbrăca în zdrențe, ca pe un milog, iar ochii tăi superbi, cu privirea pătrunzătoare, nu vor mai străluci, vor fi ca ai unui bătrân. Mai întâi vei merge la porcarul Eumeu, care încă păstrează intactă în suflet afecțiunea față de tine. El păzește scroafele care pasc între Stana Corbului și izvorul Aretusa, hrănindu-se cu ghindă și bând apă tulbure. Voi rămâne o vreme cu tine, te voi veghea, apoi voi zbura în Sparta să-l găsesc pe Telemah ca să-l aduc înapoi. S-a dus la Menelau ca să afle vești despre tine. Chiar eu l-am însoțit.

Îl ating cu toiagul meu și îl transform într-un cerșetor chel, îmbrăcat în haine zdrențuite și murdare, impregnate cu miros de fum. Îl acopăr cu o piele de căprioară tocită, îi dau un toiag și o desagă legată cu o sfoară roasă. Îi

reamintesc cele din urmă sfaturi și dispar la fel de repede cum am apărut. Cu toate astea, grație acelui har inexplicabil muritorilor, căruia ei îi spun omniprezență, rămân și alături de el.

Odiseu pornește pe poteca abruptă care traversează versanții împăduriți, îndreptându-se spre credinciosul porcar Eumeu. Îl găsește așezat în fața unui țarc rotund, solid, pe care el însuși l-a ridicat pe vremea când avea în grijă porcii lui Laerte, tatăl lui Odiseu, protejându-l pe dinafară cu mărăcini și căpriori de stejar.

Este mare și încăpător, fiind alcătuit din douăsprezece cocini pentru scroafe. În fiecare sunt câte cincizeci, gestante sau lungite pe jos ca să alăpteze.

Masculi sunt mai puțini – în total, trei sute șaizeci, dar numărul lor scade pe zi ce trece, pentru că porcarul este silit să trimită câte unul peților de fiecare dată când ei cer să se ghiftuiască cu carnea grasă. Și asta se întâmplă des.

Alături stau de pază patru câini, veșnic ghemuiți. Odiseu îl găsește pe Eumeu stând la intrare, tăind niște piele de bou argăsită, ca să-și facă o pereche de sandale. Dintre cele patru ajutoare ale sale, trei sunt la câmp, iar unul duce un porc în oraș, ca să încânte gâtlejurile lacome ale peților.

Câinii îl văd pe Odiseu și se năpustesc asupra lui; el se chircește, scăpând toiagul. Din fericire, porcarul intervine imediat și îi împiedică să-l muște pe noul sosit, aruncând cu pietre, lăsând pielea să-i cadă din mâini. Îi gonește, adresându-i-se eroului, fără să știe încă cine este:

— Bătrâne, nu știi ce ai riscat, era cât pe ce să te sfâșie câinii. Am deja destule probleme de când zeii m-au lăsat fără înțeleptul stăpân care domnea pe insulă. Acum am ajuns să cresc porci pentru prinții care vor să-i ia tronul. Risipesc averea regatului în timp ce poate că Odiseu e obosit și are nevoie de hrană, hoinărind dintr-o țară în alta. Dar hai cu mine în colibă! Te voi omeni ca pe un

oaspete. Iar când vei fi sătul de mâncare și vin, îmi vei povesti cine ești, de unde vii și prin ce ai trecut.

Astfel, Eumeu îl conduce în coliba lui pe Odiseu deghizat în sărăntoc. Îl pune să se așeze pe un pat improvizat din arbuști tineri și crengi acoperite cu piele aspră de capră sălbatică. Odiseu este recunoscător:

— Mulțumesc pentru această primire! Fie ca Zeus, fiul lui Cronos, și ceilalți zei să-ți dea ce-ți dorești!

— Oaspeții sunt sacri, îi trimite tatăl zeilor. Puținul pe care îl am îl voi împărți cu tine. Nu este ușor să slujești un stăpân tânăr, diferit de al tău, mai ales dacă ești bătrân și ești devotat regelui tău. Al meu m-ar fi tratat bine dacă ar fi rămas să îmbătrânească aici. Dar a plecat să lupte în marele război troian.

Își strânge tunica cu o cingătoare și se duce spre cocină ca să ia doi porci, pe care îi sacrifică degrabă. Îi pârlește, îi taie bucăți și le înfige carnea în frigări, presărând peste ea o mână de făină albă, apoi o pune la fript, umplând aerul cu miros îmbietor.

Când e gata, fierbinte încă, i-o servește oaspetelui, turnându-i și vin dulce dintr-un urcior.

— Mănâncă, străine! Porcii cei mari sunt pentru peținori, care mănâncă fără nicio înfrânare, nerușinare pentru care sper că zeii îi vor pedepsi într-o bună zi.

Odiseu ascultă și mănâncă în tăcere, bea vinul cu plăcere și în vremea asta se gândește la răzbunare. Când termină de mâncat, îi spune păstorului:

— Prietene, oare cine e stăpânul tău, omul ăsta despre care vorbești, ale cărui averi sunt irosite, cel care nu s-a mai întors după ce s-a alăturat expediției lui Agamemnon?

— Oh, bătrâne, atâția pierde-vară au venit în Itaca, povestind reginei și prințului numai prostii, amăgindu-i cu minciuni, iar ea, care are inima plină de speranță că-și va vedea din nou soțul, plânge întruna de durere. Stăpânul meu e mort de-acum, pesemne trupul lui a fost sfâșiat de păsări, care i-au scos până și măduva oaselor și ochii, iar

osemintele îi zac neîngropate. Ori l-au ciugulit peștii, iar oasele lui sunt cufundate în abisuri, acoperite cu nisip. Ne-a lăsat triști și neputincioși, iar eu sufăr nespus, pentru că – oriunde m-aș duce – nu voi mai găsi un stăpân atât de grijuliu și înțelept ca el, de care sunt mai atașat decât de tatăl și de mama mea. Pe stăpânul meu îl chema Odiseu și mă trata cu mult respect.

— Prietene, susții că Odiseu a murit, dar eu te contrazic și îți promit că se va întoarce. Se va întoarce în palatul lui, îmi va da o tunică, o mantie și haine frumoase. Îți spun cuvinte pline de adevăr, o să-l revezi pe stăpânul tău, crede-mă, el se va întoarce. Se va întâmpla curând, foarte curând, când luna se va stinge pe cer și va apărea din nou.

— Dacă te aștepți să-ți plătesc pentru această veste bună, te înșeli amarnic. Acum bea, bătrâne, și hai să schimbăm discuția, nu mă mai face să sufăr! Povestește-mi despre tine. Cine ești? Cine sunt strămoșii tăi? De unde vii și cum ai ajuns aici?

Atunci vicleanul Odiseu îi spune, ca un bun orator, povestea pe care a născocit-o: susține că este cretan, fiul unui bogătaș, conceput cu o concubină, dar care nu a făcut nicio distincție între el și copiii săi legitimi. Susține că a participat la războiul troian și, înainte de asta, la alte războaie, din care s-a ales cu o comoară imensă. Iar după ce Troia a fost incendiată, s-a întors acasă, dar a rămas acolo doar o lună, pentru că a fost obligat să plece iar în Egipt. Acolo, camarazii săi au sădit peste tot moarte și distrugere, făcând jaf după jaf, așa încât o armată întreagă s-a ridicat împotriva lor. Mulți au fost uciși, numai el s-a salvat, iar acolo, în țara Nilului, a stat timp de șapte ani. Dar calvarul nu se terminase, îl așteptau alte peripeții: era pe punctul de-a fi dus împotriva voinței sale în Libia, atunci când corabia a fost lovită de o furtună care a zdrobit-o, iar el a ajuns în Thesprotia, în Epir, unde regele Fidon l-a primit, l-a hrănit și l-a îmbrăcat. Fidon i-a povestit că l-a găzduit pe Odiseu, ba mai mult, i-a protejat comorile atunci când eroul a plecat la Dodona pentru a

afla vrerea lui Zeus de la un stejar sacru. Ce minte fenomenală are polivalentul Odiseu! Falsul cerșetor povestește că, atunci când s-a îmbarcat spre Dulichium, pământul bogat în grâu, marinarii l-au dezbrăcat de tunică și de pelerină ca să-l vândă ca sclav. Când au debarcat în Itaca, l-au lăsat pe corabie, legat cu o funie, în timp ce ei au coborât să mănânce pe uscat. Însă falsul cretan a reușit să se elibereze cu ajutorul zeilor și să se ascundă într-o pădure. S-a ascuns atât de bine, încât ceilalți, negăsindu-l, au fost nevoiți să plece.

Eumeu sparge lemne cu un topor din bronz și le cere porcarilor să-i aducă cel mai bun mascul, unul dintre aceia foarte grași care de obicei sunt puși deoparte pentru pețitori. Îi trebuie pentru ofranda în cinstea zeilor nemuritori, nu e bine să-i neglijezi. Ritualul este același dintotdeauna: porcarul smulge perii din capul porcului cu colți albi și îi aruncă în foc, în timp ce invocă numele zeilor, unul câte unul, cu intenția de a-i îmbuna pentru bărbatul de lângă el. Ucide animalul lovindu-l zdravăn cu o bâtă de stejar. Sosesc și oamenii lui, tranșează împreună porcul, apoi unele bucăți, unse cu grăsime, le aruncă direct în foc și presară peste ele făină de orz, iar pe altele le înfig în frigări, răspândind în jur miros ademenitor. Porcarul face șapte porții: una pentru nimfe și pentru Hermes, fiul Maiei, celelalte pentru fiecare dintre cei de față. Lui Odiseu îi revine toată spinarea și îi mulțumește porcarului pentru asemenea cinste, în ciuda faptului că e un cerșetor.

Cele dintâi jertfe le sunt oferite zeilor, iar vinul este băut din cupe strălucitoare. Pâinea le-o împarte Mesaulios, pe care porcarul îl cumpărase de la tafieni fără ajutor sau bani de la Peneiopa ori Laerte. Noaptea cade rece și ploioasă, tulburată de Zefir, dar eu trebuie să-mi părăsesc protejatul. Mă apasă prea tare grija pentru soarta tânărului fiu, care zăbovește pe vastele meleaguri ale Spartei.

Îl găsesc împreună cu fiul lui Nestor, lungiți în atriul impozant. Telemah nu poate să doarmă, celălalt e pe tărâmul viselor. Mă apropii fără să-mi ascund ochii albaștri și îi spun că trebuie să se întoarcă în Itaca. Menelau îl va lăsa să plece, oferindu-i, împreună cu soția lui, Elena, multe daruri. După ce vor fi făcute libații, chiar înainte să plece, un vultur îl va atinge din zbor pe Menelau, un vultur care ține în gheare o gâscă albă. Frumoasa Elena va fi cea care va interpreta prevestirea: așa cum pasărea de pradă a înhățat gâscă, tot așa Odiseu, după interminabile călătorii și infinite suferințe, se va întoarce la palatul lui. Sau poate s-a întors deja.

— Fugi, repede!

Îi spun că Eurimah aproape a convins-o pe Penelopa să se căsătorească cu el, copleșind-o cu daruri și lingușeli. Dar mai ales, îl avertizez asupra marelui pericol care planează asupra lui:

— Trebuie să fii foarte atent! Cei mai temerari pețitori îți pregătesc o ambuscadă între Itaca și Samos, insula stâncoasă. Vor să te ia prin surprindere, să te ucidă. Dă-le planurile peste cap! Navighează în întunericul nopții, iar când vei debarca în Itaca, nu te duce direct în oraș. Mai degrabă petrece-ți noaptea la porcar și trimite-l să o anunțe pe regină că te-ai întors viu și nevătămat. Pregătește corăbiile, hai!

Înainte de plecare, Telemah își ia rămas bun de la iubitul fiu al lui Nestor, care în timpul expediției i-a fost alături ca un frate. Odată ajunși la bord, Telemah împarte sarcinile: unii dezleagă parâmele de la pupă, alții înalță catargul din lemn de brad, legând pânzele azurii cu șnururi de piele. Și astfel pleacă tânărul fiu al lui Odiseu, iar eu îi trimit un vânt prielnic.

Corabia trece de Cruni și Chalkis, unde curenții sunt prielnici, iar între timp se lasă noaptea. Telemah se îndreaptă spre Fea și Elida, unde domnesc epeii. Când se apropie de insulele unde se pregătesc să-l atace pețitorii,

Telemah scapă de ei ascunzându-se în întunericul nopții, reușind să traverseze strâmtoarea nevătămat.

Acostează și debarcă în Itaca imediat după ce Aurora se așază pe tronul ei luminos.

Eurycleia

Sunt o sclavă, doar o sclavă. Stăpânul meu m-a vândut lui Laerte pe douăzeci de boi pe vremea când abia îmbobocisem. Atât valoram pentru el. Cu toate astea, am fost destul de norocoasă: nu m-a maltratat nimeni mai mult decât este maltratată o sclavă de rând. Am primit mâncare și adăpost decente, ba chiar au încuviințat să mă retrag în patul meu de câteva ori, atunci când eram bolnavă. Când mi-am dat seama că a crește copii îmi oferea o viață mai confortabilă, m-am dedicat cu drag acestei îndeletniciri, atâta vreme cât energia și vârsta mi-au permis. Dar tot o sclavă eram. Ca orice om care aparține unui stăpân, primul lucru pe care l-am învățat este că trebuie să spui întotdeauna da. Da, la porunci, da, la poftele stăpânului, da, la capriciile prietenilor lui, da la șicanele servitorilor săi. Noi suntem ultimele din coadă și avem dreptul la supunere sau la violență. Eu am ales-o pe prima.

L-am crescut mai întâi pe Odiseu, apoi pe Telemah. Cunosc fiecare pietricică a palatului regal și fiecare centimetru al Itacăi. Știu vârsta fiecărui arbust care desparte vestibulul palatului de casa lui Eumeu, care e aproape la fel de bătrân ca mine. Într-acolo mă îndrept acum să rezolv niște treburi și să mai cer să fie sacrificate niște animale pentru gâtlejurile hrăpăreților peținori. Deși mă sprijin în baston, fiecare pas e un chin.

E o vreme pentru toate. E o vreme pentru descoperiri, una pentru atașamentul disperat de viață și una pentru frica de moarte. Dar vine o vârstă în care obosești, iar gândul că această existență se încheie te mângâie ca un balsam dulceag. Acum, eu doar aștept, iar așteptarea începe să fie insuportabilă, fără dinți și cu oasele îndurerate.

Intru în coliba lui Eumeu, el vorbește cu un cerșetor, dar nu se sinchisesc de mine. Nimeni nu ar saluta o bătrână cu

mersul nesigur și, pe deasupra, o sclavă. Aud totuși ce vorbesc. Eumeu îi povestește cerșetorului despre calamitățile peților. Ar trebui să-i spun despre porci, dar nu îndrăznesc să-l întrerup. Cerșetorul ascultă absorbit. Aspectul lui are ceva solemn.

Deodată se aude zgomot de pași, iar câinii încep să dea din coadă.

În ușă apare Telemah, frumos ca un zeu. Eumeu se ridică uimit, iar craterul plin cu vin negru, pe care tocmai îl amesteca cu apă, îi cade din mână. Îl îmbrățișează, îl sărută pe cap și pe ochi, îi sărută și mâinile, apoi îi vorbește emoționat:

— Telemah, lumina ochilor mei, te-ai întors! Mi-a fost teamă că nu o te mai văd niciodată. Dar hai, intră!

Când Telemah îi încredințează sulița lui Eumeu și intră în casă, cerșetorul dă să se ridice, dar băiatul îl liniștește:

— Nu te deranja, străine, pot să mă așez și altundeva.

Telemah mă ignoră. Eu nu exist decât atunci când vrea să-mi ceară ceva. Dar i le iert pe toate, asta e menirea mea.

Prințul i se adresează doar porcarului:

— Am trecut să te salut, bătrâne drag, să te văd și să aud din gura ta care e situația la palat, dacă mama încă mai așteaptă sau dacă s-a căsătorit cu vreunul dintre peți și pângărește patul lui Odiseu.

— Ea își petrece zilele și nopțile așteptând, tristă, dar hotărâtă.

Văcarul le pune alături bucăți de carne friptă cu o zi înainte și coșuri pline cu pâine, apoi amestecă vinul și le toarnă tuturor. Mă așez într-un colț cu ceva de mâncare, gata să mă dedic activității mele preferate: trasul cu urechea. Neputând să-mi trăiesc viața în libertate, încerc să trăiesc emoții intense prin poveștile altora.

Bărbații se pun pe mâncat, iar Telemah întreabă cine este oaspetele. Eumeu îi povestește, îi spune că a venit din Creta și că a îndurat nenumărate pericole; deci nu e chiar

un cerșetor – marea dă pe afară de surprize. I-l încredințează lui Telemah să-l ducă la palat. Cerșetorul răspunde, dar ce ciudat, vocea lui pare copleșită de emoție:

— Prietene, mi se rupe inima să aud ce abuzuri săvârșesc peținitorii la palat. Cum jignesc oaspeții, cum târăsc în camerele somptuoase slujnice care nu îndrăznesc să refuze ceea ce li se cere – deși unele o fac de bunăvoie. Dar poporul… e de partea ta? Pentru că, dacă aș fi în locul tău, aș vrea să mă lupt cu ei, cu blestemații ăia, aș prefera să mor de o mie de ori, apărându-mi onoarea, mai ales dacă s-ar întoarce tatăl meu, Odiseu.

— O parte din popor ține cu mine, cealaltă mi-e potrivnică. Cum aș putea eu să lupt împotriva atâtor peținitori? Nu am nici măcar un frate… Ei sunt foarte mulți, toți sunt nobilii din Itaca și din insulele învecinate: Dulichium, Samos, Zakynthos cea împădurită. Sunt hotărâți să se căsătorească cu Penelopa și o curtează cu nerușinare. Ea nici nu refuză fățiș, nici nu acceptă, și în vremea asta ei chefuiesc în casa mea.

Cerșetorul îi insuflă prințului dorința de-a face ceva:

— Trebuie să intervii numaidecât! Dar cu multă chibzuință.

Telemah îl roagă pe Eumeu să fugă la Penelopa să-i dea vestea întoarcerii sale. Apoi o slujnică îi va spune în mare taină și lui Laerte. Se lasă noaptea și toți așteaptă cu nerăbdare ca Aurora să-și reverse petalele roz.

Însă vreau să-i dau eu vestea Penelopei, pe care am văzut-o sluțindu-și chipul de prea multe lacrimi. Intru în palat strigând. Anii cât am slujit la palat m-au învățat să-i citesc sentimentele în voce. Ea înțelege că numele fiului ei, zbierat astfel, poate însemna un singur lucru.

Sare din pat, aleargă pe scări plângând și îl vede… În sfârșit, iubitul ei Telemah este aici! Se apropie de el, timp în care slujnicele se adună în jurul lui, sărutându-i capul și umerii cu tandrețe.

Mama repetă numele fiului său, îl îmbrățișează, îl sărută pe cap și pe frumoșii lui ochi:

— Te-ai întors, dragul meu! Îmi era teamă că nu te voi mai vedea niciodată…

— Mamă scumpă, nu mai plânge, mai bine mergi să te speli, aranjează-te și îmbracă o rochie curată, apoi oferă-le zeilor jertfe desăvârșite, astfel încât Zeus să ne răzbune. În curând va veni un străin, hai să-l tratăm cu respect, mă duc să-l iau din piață.

Bărbații dau ordine femeilor, așa spun regulile nescrise ale străbunilor. Trebuie să arate că sunt puternici și să ne îndrume, chiar și atunci când știu foarte bine că noi suntem steaua lor polară.

Astfel, mama cea înțeleaptă își ascultă fiul ezitant.

Urcă în camerele sale și, încă o dată, se lasă pradă așteptării.

În acest timp, Telemah pășește asemeni unui zeu, câinii iuți alergând alături de el, iar poporul îl salută cu admirație. Telemah mărește pasul, vrea să ajungă la Mentes, Antif și Aliters, vechi prieteni ai tatălui său, alături de care se așază și așteaptă. Sosește în cele din urmă și Pireos, apoi cu toții vin încoace, către palat. Arunc o privire în atrium, văd că își pun mantiile pe scaune, slujnicele îi întâmpină, îi conduc să se spele în căzile argintii, turnând apă din urcioarele de aur și, după ce îi ung, îi îmbracă.

Eu merg să-mi chem stăpâna.

Ea apare îmbrăcată într-o tunică curată și își întreabă fiul de călătorie și ce a aflat de Odiseu.

— Scumpă mamă, Nestor m-a tratat ca pe un fiu, dar nu știa nimic despre regele Itacăi, așa că m-a trimis la Menelau. Acolo am văzut-o pe verișoara ta, Elena, cea pentru care mulți soldați ahei au pierit. Era și gloriosul Menelau, care s-a indignat de insolența peților și mi-a spus că Odiseu se va întoarce și îi va masacra fără milă. I-a spus asta bătrânul Proteu, sunt cuvinte sacre scrise cu

focul divin. Asta mi-a dezvăluit: că tata e pe insula Ogygia, ținut captiv de nimfa Calypso care nu-l lasă să se întoarcă acasă.

Încep discursurile altor camarazi. Theoclymenus, profet pe care Telemah l-a luat din Pilo, vestește după cum urmează:

— Odiseu este deja printre noi și se gândește să trimită la pierzanie pe cei care îi vor răul. Am primit această prevestire din zborul unei păsări, în timp ce navigam.

Între timp, în curtea palatului pețitorii se distrează, jucându-se cu aruncarea discului și a suliței, așteptând ora cinei, iar când sosește, se mută cu toții în salon.

Începe ospățul, pe care stăpâna mea îl detestă – i se citește pe față. Nu-i mai suportă pe pețitori, vorbele lor goale și vulgare. Felul necioplit și sălbatic în care mănâncă, smulgând carnea de pe oase cu îmbucături de bestie.

Îl văd pe porcarul Eumeu în atrium, însoțit de un străin, un bătrân îmbrăcat în zdrențe, care înaintează sprijinit într-un toiag. Cu puțin timp înainte, aproape de oraș, lângă fântâna de unde beau oamenii din popor, îl întâlniseră pe Melantiu, fiul lui Dolius. Am văzut cu ochii mei. Păstor de oi, Melantiu le alesese pe cele mai frumoase pentru pețitori și le ducea spre palat. Prostul îl insultase pe cerșetor cu vorbe de ocară:

— Ce pereche frumoasă! Un sărăntoc cu un alt sărăntoc! Porcar ce trăiești ca un cerșetor, unde îl duci pe mizerabilul tău prieten? A întrebat el, lovindu-l cu un șut în șold și plecând, urându-i moartea lui Telemah, să piară de mâna lui Apollo, cel cu arc de argint, sau ucis de pețitori.

Bătrânul l-a privit cu ură, părea că se abține să nu-l omoare cu mâinile sale.

Câte lucruri ciudate se petrec!

Stăpâna mea îi privește tăcută pe nou-veniți, ea pe tron, ei pe pragul de frasin – îi scapă o grimasă de nemulțumire.

Cât de bine o cunosc! Nu îi place să aibă de-a face cu necunoscuți. Câți șarlatani s-au perindat pe aici în căutare de pradă! Mă întreabă despre fiecare dacă mi se pare de încredere, iar eu îi spun să-și asculte inima, ea știe ce cuvinte să considere adevărate.

Pare că Eumeu și bătrânul oaspete ezită. Oare nu vor să intre în salon și să audă urletele agresive ale peților? În acel moment, ramolitul Argos, câinele curajosului Odiseu, ridică botul și urechile, ceea ce nu se întâmplă aproape niciodată. De obicei stă în curte, ghemuit pe bălegar de catâri și boi, singur, năpădit de căpușe și purici, departe de hărmălaie. Pe vremuri era agil și iute, alerga cu stăpânul său și cu tinerii la vânătoare de capre sălbatice, căprioare și iepuri. Nu i-a scăpat niciodată vreun animal. Acum nu are putere nici măcar să se miște. Dar când îl vede pe bătrânul oaspete, se ridică și, clătinându-se, se îndreaptă spre el cu pas nesigur, gudurându-se. Văd emoție în ochii bărbatului, care întinde o mână tremurândă spre câine. Animalul se apropie, schelălăie ușor, apoi se prăbușește la pământ, ca și cum și-ar fi dat ultima suflare. Trimit o slujnică să verifice, iar ea îmi confirmă imediat: Argos e mort.

Intră porcarul. Telemah îl invită să stea lângă el. Heraldul îi oferă numaidecât un codru de pâine. Trece pragul și bătrânul, luând loc lângă ceilalți. Telemah alege cu mâinile sale bucăți mari de carne și o pâine întreagă. E ceva între ei, nu reușesc să înțeleg ce. Ca și cum ar fi încheiat un pact secret.

Bătrânul mănâncă în tăcere. Plutește ceva impalpabil în jurul nostru. Regina îl privește pieziș. El se preface că o ignoră, dar din când în când o fixează cu privirea. Ce se petrece?

Când termină ce are în farfurie, cerșetorul cere de mâncare fiecărui pețitor. Unora le stârnește milă, alții îl privesc siderați. Melantiu, păstorul de capre, îl

apostrofează pe Eumeu, furios că a adus acolo acea ființă dezagreabilă, iar Antinou spune:

— Porcar infam, nu avem deja destui cerșetori aici la curte? Nu avem nevoie de vagabonzi, ci mai degrabă de clarvăzători, de doctori, tâmplari sau cântăreți pricepuți.

Telemah îi ține partea porcarului:

— Eumeu, ignoră provocările lui Antinou, știm că lui îi place să irite oamenii cu vorbele lui. Iar tu, Antinou, nu cinstești cum se cuvine această casă dacă vrei să izgonești un oaspete, care e sacru în ochii zeilor!

— Oh, Telemah, uitasem ce orator bun ești! Vom face așa cum spui tu, îl vom onora așa cum se cuvine: orice oaspete este sacru pentru Zeus. Haideți, camarazi, haideți să umplem această desagă, și astfel amărâtul o să stea departe timp de trei luni.

Printre râsete, desaga trece din mână în mână, este umplută și înmânată bătrânului cerșetor, care se apropie de Antinou:

— Prietene, vorbești de parcă tu ai fi regele. Așadar, trebuie să-mi dai mai multă mâncare decât ceilalți, pentru că ești cel mai important de aici: mai pune-mi mâncare! A fost o vreme în care și eu aveam o casă înstărită și adesea am potolit foamea vagabonzilor. Dar Zeus m-a făcut să plec în Egipt împreună cu niște pirați, iar acolo, din cauza camarazilor mei care s-au dedat jafurilor, am pierdut inclusiv libertatea. Am fost târât în Cipru ca sclav, iar acum sunt aici.

Pretendentul îl privește încruntat și explodează:

— Insolentule, vrei să-mi strici pofta de mâncare? Îți dau eu un Egipt de nu-l poți duce! Dacă mai vrei mâncare, cere-le celorlalți, nu mă scoate din minți! Toți cei de aici dispun de averi mari.

Penelopa își duce mâna la ochi, simțind că urmează să se întâmple ceva. Între timp, cerșetorul bate în retragere:

— M-am înșelat crezând că ești un rege. Mintea ta nu este pe măsura înfățișării. Nu ai da de la tine unui sărac nici măcar o firimitură, de vreme ce ți-e atât de greu să

oferi ceva ce nu-ți aparține. Cu toate că ai destulă mâncare.

Antinou se ridică brusc, apucă scaunul și i-l aruncă în spate bătrânului. Penelopa este indignată, ar vrea să oprească acea dispută absurdă, dar e călită, știe să se abțină, deja face asta de douăzeci de ani. Îi văd furia doar în ușoara mișcare a nărilor.

Cerșetorul rămâne neclintit ca o stâncă, doar dă din cap contrariat. Se așază, pune jos desaga plină și se adresează celor prezenți:

— Acest om m-a lovit, împins de stomacul lui lacom. Sper că Eriniile care răzbună cerșetorii dezonorați îi vor aduce moartea pe care o merită.

Pentru că i-a atins o coardă sensibilă, Antinou răspunde:

— Mănâncă degrabă și pleacă de aici, bătrâne! Sau careva ar putea să te târască de un picior prin casă și să te jupoaie de viu, așa cum ai merita.

Se aud vociferări. Nu sunt cu toții de acord cu el. Din fericire, chiar și printre pretendenți există câteva minți sănătoase. Unul dintre tineri îi reproșează că a lovit un biet vagabond care ar putea fi un zeu deghizat în cerșetor. Există de fapt, divinități care umblă prin orașe și se dau drept străini, doar pentru a vedea dacă muritorii sunt drepți sau nu.

Penelopa se ridică brusc, își înghite vorbele de ocară pe care i le-ar adresa lui Antinou și îl cheamă pe Eumeu. Vrea să vorbească personal cu străinul, poate are vreo veste despre Odiseu. Drept răsplată, îi va dărui o tunică și o mantie frumoasă.

Eumeu îi spune că bărbatul este din Creta și nu doar că l-a găzduit pe Odiseu, dar se jură că soțul ei este în viață și că se va întoarce cu multe daruri. Penelopa poruncește ca bătrânul să fie adus în taină în camerele ei, iar Eumeu se supune, dar în scurtă vreme se întoarce cu un mesaj neașteptat:

— Preaiubită regină, cerșetorul spune că nu este prudent să urce acum în camerele tale, nu are încredere în ființele meschine care îți bântuie casa.

Are dreptate străinul. Citesc admirație pe fața reginei mele. Cu mintea absentă, se retrage să aștepte. Eu și slujnicele o urmăm.

Ce mai contează un pic de așteptare în plus pentru o femeie care și-a măcinat viața așteptând?

Liniștea e întreruptă de țipete. Pesemne a sosit cineva. Cobor pe furiș, atât de repede pe cât mi-o permit mușchii sleiți.

Este Arneos, un cerșetor care vine să-și revendice teritoriul. Îl amenință pe bătrân să plece, pentru că acolo își face el veacul. Un război între săraci pentru resturile peștitorilor, care se amuză copios văzând această ceartă. Cerșetorul venit cu Eumeu îi răspunde că nu face rău nimănui: la palat e mâncare de pomană pentru amândoi. Arneos îl provoacă, vrea să-și măsoare puterile cu el în luptă. Disproporția este prea mare, oaspetele este foarte bătrân și bolnav… n-are nicio șansă. În timpul ăsta, peștitorii agită spiritele și fac gălăgie, râzând zgomotos. Îi promit câștigătorului un cârnat fript. Și totuși, sărmanul bătrân acceptă provocarea – cât curaj! – cerând doar celor prezenți să jure ca nimeni să nu îndrăznească să-l lovească pe la spate pentru a-l favoriza pe Arneos. Toată lumea jură, iar cei doi se pregătesc de luptă.

Bătrânul oaspete își ridică tunica așa cum fac cretanii. Are coapsele solide și zvelte. Cine ar fi zis? Se aud comentarii. Arneos este puțin intimidat, dar deja nu mai poate da înapoi, ceilalți îi îndeamnă la luptă. Arneos dă tonul, lovindu-și adversarul în umărul drept. Bătrânul cerșetor îi răspunde fulgerător cu o lovitură în gât, chiar sub ureche, și se aude un trosnet de oase rupte. Arneos cade la pământ, prăbușit în praf, cu sângele prelingându-i-se printre buze. Bătrânul îl ia de un picior și îl târăște afară din palat.

Când se întoarce, pretendenții îl întâmpină cu chiuituri. Antinou îi dă un cârnat gros, împănat cu grăsime, iar Amfinom adaugă două pâini și o cupă de aur plină cu vin îndoit. Bătrânul îi vorbește de parcă l-ar cunoaște:

— Îmi pari serios, Amfinom. Niciun om nu trebuie să fie nedrept, ci fiecare trebuie să țină cu dinții de darurile pe care i le oferă zeii. Peținitorii comit o fărădelege, risipind bunuri care nu le aparțin și insultând progenitura și nevasta unui bărbat care nu va mai fi plecat mult timp, dimpotrivă. Pun pariu că este aproape.

Atingând acest punct sensibil, bătrânul oaspete face libații și bea vinul. Iar Amfinom se retrage cu chipul posomorât. Oare presimte necazurile ce se apropie?

Penelopa își face apariția în sală. Și-a spălat corpul și și-a uns obrajii cu ulei parfumat, să nu i se vadă chipul distrus de lacrimi. Așa a sfătuit-o intendenta Eurynome, care o îndeamnă tot timpul pe regină să aibă grijă de frumusețea sa, iar ea i-a răspuns:

— Eurynome, nu mă sili să am grijă de aspectul meu: frumusețea mi s-a ofilit când omul meu a plecat pe corabia-i arcuită, cu prora turcoaz.

De îndată ce o văd lângă un stâlp masiv, cu un șal strălucitor care îi coboară pe lângă obraji, peținitorii o devorează din ochi: nu contează că mulți dintre ei sunt mult mai tineri, dorința nu tine cont de vârstă și le dă tuturor o poftă nebună să se culce cu ea. Poate că o zeiță a făcut-o să fie mai atrăgătoare? Știu fiecare semn de pe chipul stăpânei mele, i-am văzut an de an ridurile marcându-i chipul frumos, fără să-i pese, întrucât știe că nu-și va pierde niciodată grația princiară. Dar astăzi pare că o mână divină a făcut-o să arate ca acum douăzeci de ani, când chipul ei radia de tinerețe, iar eu îi pieptănam ore-n șir părul lung și lucios.

Penelopa îi ignoră și se întoarce către fiul ei, reproșându-i aspru modul în care a permis să fie tratat cerșetorul:

— Este un oaspete protejat de Zeus! Dacă este batjocorit, nenorocirea se va abate peste întregul palat.

— Mamă, sunt de acord cu tine, dar crede-mă, nu e ușor să te lupți de unul singur cu turma asta de scelerați. În plus, Arneos, care este tot un cerșetor, a fost bătut măr de oaspetele nostru. Măcar de s-ar întâmpla la fel și cu peținorii!

În timp ce discută așa, Eurimah își exprimă admirația pentru corpul ei:

— Penelopa, ești irezistibilă în această seară! Mulți s-ar bate să te aibă.

— Eurimah, frumusețea mi-a luat-o Odiseu când a plecat spre Troia. Acum, în locul frumuseții este doar tristețe. El știa că putea să nu se mai întoarcă și mi-a spus că mă pot recăsători când Telemah va crește. Din păcate, momentul se apropie, dar, deși la început erați aici ca să curtați o femeie nobilă, pe care o copleșeați cu daruri, acum huzuriți în palat, irosindu-mi averea.

Și astfel începe mascarada atențiilor. Un crainic i le așază dinainte. Antinou îi oferă o tunică lungă cu douăsprezece broșe din aur, Eurimah – un colier din aur, strălucitor ca soarele, cu mărgele de chihlimbar, Eurydamante – cercei împodobiți cu perle mari ca murele, Pisandru – un guler somptuos. Și astfel parada plocoanelor pune capăt acuzațiilor. Iritată și frustrată, Penelopa urcă la etaj, urmată de câteva slujnice care se chinuie să târască pe scări numeroasele daruri.

Cerșetorul se adresează celorlalte slujnice, care stau deoparte – trădătoare impertinente:

— Duceți-vă cu regina voastră, domnițelor! Ușurați-i povara și ajutați-o lucrând la fus sau scărmănând lâna!

Ele îi râd în nas. Melanho, fiica lui Dolius, este cea mai sigură pe ea. Știe cât este de frumoasă și se crede

privilegiată, pentru că în fiecare noapte se culcă în grădină cu Eurimah, bucurându-se de desfătările dragostei:

— Ești neghiob, sărăntocule, dacă îți dă mâna să vorbești fără nicio șovăială! Poate e din cauza vinului? Sau ți s-a urcat la cap că l-ai bătut pe amărâtul ăla de Arneos? Fii atent cum vorbești, să nu te snopească careva în bătaie și să te surghiunească însângerat!

Cerșetorul o privește chiorâș și în cuvintele lui simt un dispreț îngrijorător:

— Taci din gură, depravato! Dacă mă duc să-i spun lui Telemah, te spintecă!

Speriate, slujnicele se fac nevăzute. Străinul se apropie de jăratic și stă acolo, tăcut și rezervat. Eurimah îl observă și nu pierde ocazia să-l persifleze.

— Pesemne că cerșetorul a fost adus aici de un zeu. E chel și strălucitor ca o făclie! Oaspete, nu ai vrea să lucrezi pentru mine pe un câmp, departe de aici? Te-aș pune să aduni pietre și să plantezi copaci. Te-aș plăti pe măsură, te-aș îmbrăca și te-aș încălța. Dar tu ai spirit de cerșetor, preferi să mănânci până îți crapă burta!

— Eurimah, mi-ar plăcea să te provoc la o întrecere. Dacă ambilor ni s-ar da o coasă cu lama arcuită, mă întreb cine ar cosi mai mult până în zori. Sau dacă am ara fiecare cu un plug cu boi, oare a cui brazdă ar fi mai dreaptă și mai adâncă. Dacă m-ai urma în luptă, unde sunt întotdeauna în prima linie, n-ai mai vorbi aiurea despre burta mea. Ești necioplit și plin de trufie și ți s-a urcat la cap. E ușor să te simți grozav și important aici, printre câțiva oameni fără nicio valoare, dar dacă s-ar întoarce Odiseu, nu ai avea timp nici măcar să fugi. Ușile atriumului s-ar închide înainte ca tu să poți scăpa.

— Cum îndrăznești, mizerabilule? Vinul ți-a dezlegat limba? Sau ți-ai luat-o în cap pentru că mai devreme l-ai bătut pe zdrențărosul ăla de Arneos? O cam cauți cu lumânarea. O să primești ce cauți!

Numaidecât apucă un scaun și îl aruncă în el. Însă cerșetorul se ferește cu măiestrie și în locul său e lovit peste mână paharnicul. Într-o clipită cad și servitorul, și urciorul. Telemah explodează:

— Ați înnebunit? Ori vă întărâtă vreun zeu să fiți atât de nedrepți? Nu credeți că ar cam trebui să mergeți la culcare?

Amfinom încearcă să calmeze spiritele, invitându-i pe ceilalți să facă libațiii și să plece.

Când în sfârșit se golește megaronul – sala centrală a palatului, unde noi grecii obișnuim să chefuim și să ascultăm cântece –, oaspetele îi vorbește cu ardoare lui Telemah, după care scot împreună armele din lunga lor letargie, ducând în săli coifuri, scuturi bombate și sulițe din lemn de fag.

Apoi Telemah se retrage și el să doarmă. Abia atunci o văd pe Penelopa. Coboară și se așază lângă foc, pe tronul cu încrustații de fildeș și argint, punându-și picioarele pe taburet. Ea și cerșetorul se află în aceeași cameră, privirile li se încrucișează o lungă clipă. Habar n-am ce-și spun în acel limbaj necunoscut mie, dar știu că-și spun ceva profund. Sosesc slujnicele cu brațe albe, ca să deretice după petitorii cei nelegiuiți, apoi întețesc focul. Melantho îl atacă pe noul venit, făcându-l porc și profitor, apoi nerecunoscător, încercând să-l alunge într-un mod grosolan. Dar el nu se lasă călcat în picioare:

— Îmi vorbești astfel crezând că sunt mai nevolnic decât tine. Să știi că am fost și eu cândva bogat. Ai mare grijă să nu-ți pierzi privilegiile, că pășești pe marginea prăpastiei!

Regina o mustră aspru pe Melantho. Îi reproșează că a crescut-o ca pe o fiică, iar acum ea a devenit o viperă. Foarte bine îi face! Nici eu nu o mai pot suporta, a devenit prea arogantă de când e favorita lui Eurimah. Se crede prințesă doar pentru că, aproape în fiecare noapte, el o dezbracă în grădină și o călărește. Penelopa o ceartă fără

menajamente: e dezgustată de atâtea matrapazlâcuri, a fost trădată de prea multe ori.

Cere apoi să fie adus un scaun căptușit cu blană de oaie și îl invită pe străin să se așeze lângă ea, ca să afle cine este și de unde vine. Îl întreabă, dar el evită întrebarea. Spune că amintirea i-ar provoca prea multă suferință și îi aduce elogii:

— Preacinstită regină, reputația ta neștirbită a străbătut tot uscatul și toate mările.

Ea îl întreabă despre Odiseu și, din vorbele ei, din tonul cu care le pronunță, înțeleg că își deschide inima în fața acestui necunoscut, îndrăznește să i se confeseze, îi dezvăluie viclesugul lințoliului pentru iubitul său socru Laerte: ce țese la el ziua desface noaptea, doar pentru a amâna nunta. Stratagema a durat patru ani, apoi slujnicele au trădat-o, au povestit tot amanților lor, iar prinții au prins-o în flagrant, începând să o amenințe.

— Mi i-am făcut pe toți dușmani, ca să-l pot aștepta pe Odiseu. Acum pețitorii mă presează, părinții mei mă îndeamnă să mă mărit din nou, iar Telemah e mânios pentru că averea este risipită. Dar tu… chiar nu vrei să-mi spui nimic despre tine?

El începe să povestească despre Creta, un ținut retras în marea întunecată ca vinul, cu nouăzeci de orașe în care fiecare vorbește o altă limbă. Susține că este nepotul lui Minos și fratele lui Idomeneu, care a fost soldat în războiul împotriva Troiei. Când se îndrepta spre Troia, vestitul Odiseu s-a oprit câteva zile în Creta, iar străinul i-a oferit găzduire.

Reginei îi curg lacrimile în tăcere. Oamenii habar nu au cât de mult poate plânge o femeie. Eu știu, o înțeleg. I-am șters obrajii de prea multe ori. Nu doar așteptarea a sleit-o. Ci și umilințele repetate ale pețitorilor, de care nu a putut scăpa. Și fragilitatea rolului ei la palat – tradițiile seculare nu sunt favorabile femeilor. Și timpul ce pare că se dilată tot mai mult. Și incertitudinea zilei de mâine. Și

crunta singurătate. Și neputința de a avea încredere în cineva. Nici măcar în acest om nu are încredere, chiar dacă o atrage ceva la el. O cunosc pe Penelopa și știu când își folosește ingeniozitatea. Acum, de exemplu, e decisă să-l pună la încercare pe străin:

— Păi, dacă l-ai văzut pe Odiseu, spune-mi cu ce era îmbrăcat.

— Îmi ceri prea mult, au trecut aproape douăzeci de ani! Însă îmi amintesc ceva foarte limpede. Odiseu purta o pelerină peste o tunică de culoarea cepei uscate. Era din lână purpurie și despicată pe ambele laturi, iar cheutorile îi erau din aur. Pe ea era țesut un câine ce ținea cu labele din față un pui de cerb proaspăt prins.

Într-adevăr, el era. Purta straiele pe care i le dăduse chiar ea. Regina mea izbucnește într-un plânset de nestăvilit. Oaspetele încearcă să o consoleze, vrea să o convingă că soțul ei se va întoarce – pare că îi împărtășește durerea sfâșietoare.

— O, nobilă soție a lui Odiseu, am auzit vorbindu-se despre întoarcerea lui de la Fidon, regele tesproților. Mi-a spus că soțul tău se îndreaptă încoace, aducând cu el multe comori. Atât de multe, încât poate să întrețină tot neamul până la a zecea generație. Nu mai ai mult de așteptat, regină, Odiseu al tău va veni când luna se încheie și începe următoarea.

Penelopa îi mulțumește oaspetelui și vrea să-l încredințeze slujnicelor ca să-l spele și să-l ungă cu uleiuri. Ar trebui să stea la masă lângă Telemah. El refuză, cere să nu fie spălat de tinerele servitoare, ci de o bătrână care știe ce înseamnă suferința la fel de bine ca el.

Astfel că regina cu chipul încă scăldat de lacrimi ridică ochii spre mine, bătrâna doică ce protejează secretele și poveștile celor de pe insulă. Sunt atât de obișnuită cu poruncile ei, încât mi-e de ajuns o privire. Mă apropii numaidecât și îl conduc într-o altă încăpere, unde vasul este pregătit și unde, pentru prima dată, după ce slujnicele pleacă, îi vorbesc cerșetorului:

— Nu ai vrut să te spele pe picioare o tânără servitoare, te înțeleg: am auzit cum te-au ocărât depravatele alea. Eu ți le voi spăla pentru că așa mi-a poruncit regina, dar și din compasiune pentru tine. Mai vreau să-ți spun ceva. Am văzut mulți străini trecând pe la palat, dar niciunul nu seamănă cu regele meu așa cum îi semeni tu la chip, la voce, la picioare.

El nu răspunde, ci doar îi scapără ochii.

Poate am vorbit prea mult? N-ar trebui ca o femeie să depășească anumite limite.

Tac și îmi fac datoria. Execut gesturile ca și cum ar fi o liturghie străveche: în vasul din bronz strălucitor vărs mai întâi apă rece, apoi apă caldă. Bărbatului îi place, se vede după cum închide ochii. Îți dai seama din suspinul său prelung că de mult n-a mai fost răsfățat în felul acesta.

Atunci se întâmplă ceva neașteptat.

Trecând cu mâinile peste picioarele cerșetorului, simt ceva ciudat pe coapsa lui, ceva care mă face să tresar, pentru că recunosc acea rană veche. Dau drumul piciorului, care cade în vasul de bronz, făcându-l să răsune, și mă dau înapoi tulburată.

— Odiseu! Tu ești Odiseu!

Simt că-mi pierd… Trebuie să mă țin de un stâlp ca să nu cad.

Inima mi-o ia la galop și vărs lacrimi de bucurie.

E rana provocată de mistreț, n-am cum să mă înșel. Odiseu era un copil când a plecat la țară, la bunicul Autolicos, același bunic care i-a ales numele.

— Eu sunt detestat de mulți oameni, fie ca pe copil să-l cheme Odiseu, care înseamnă „cel pizmuit”. Vreau ca, atunci când va fi mare, să vină la mine pe muntele Parnas, unde palatul meu abundă în bogății. Multe i le voi da lui, când se va întoarce în Itaca.

Toți îl știau pe Autolicos ca pe un șarlatan și mincinos, probabil fiul lui Hermes nemuritorul: zeul i-a transmis arta de a fura fără să fie prins. Bunicii și unchii l-au primit pe

Odiseu cu sărutări și îmbrățișări, au fost momente emoționante. Apoi a venit ziua de vânătoare, cea de-a douăsprezecea de la sosirea lui: proba de foc. Bărbații au plecat într-o dimineață, urcând pe versanții împăduriți ai Parnasului. Tânărul Odiseu se ținea după câinii cei iuți, dornic să iasă în evidență, strângând în mână sulița ascuțită.

Printre tufișuri stătea pitulat un mistreț vânjos care, atunci când a simțit forfota vânătorilor, s-a năpustit nebunește asupra lor, iar cel care a avut de suferit a fost tocmai Odiseu. Fiara l-a împuns deasupra genunchiului, colțul i-a intrat în carne, sfâșiind-o, fără să-i rupă totuși osul. Dar băiatul nu s-a lăsat intimidat. L-a străpuns cu sulița, culcându-l la pământ. Imediat i-au venit în ajutor Autolicos și fiii săi. Sângele îi țâșnea înfiorător din coapsă, dar până la urmă au reușit să-i închidă rana, legându-l strâns cu fețe și făcând o incantație pentru a opri șuvoiul. Acea rană a însemnat intrarea lui în vârsta adultă și a rămas un avertisment că, în orice împrejurare, fiul lui Laertes trebuie să se uite peste umăr.

Eu și Odiseu ne privim în ochi. Ai mei, tulburați și înroșiți de lacrimi, sunt șovăielnici. Ai lui rămân implacabili. Acum nu e vreme pentru emoțiile războinicului. Odiseu îmi poruncește să nu spun nimic nimănui, amenințând că altminteri nu va avea îndurare nici măcar față de mine. Las deoparte amenințarea – ce prostii spune! Cum aș putea să-l trădez? El ar trebui să mă cunoască, ar trebui să știe că loialitatea mea este solidă ca o stâncă.

Îmi spune că Telemah știe deja. Regele i-a spus adevărul în această dimineață și s-au îmbrățișat, uniți într-un plâns răvășitor, ca atunci când țăranii iau mieii și iezii de la sânul mamei. Odiseu i-a povestit că a fost călăuzit acolo de către feaci, iar Telemah s-a declarat mândru – întotdeauna a fost așa – de tatăl lui, a cărui faimă străbate mările și ținuturile întregii lumi. Dar a stăruit asupra miezului problemei:

— Preacinstite tată, trebuie să fim atenți, noi suntem doar doi, ei sunt mulți. Cincizeci și doi sunt pretendenții din Dulichium, cu tot cu slujitorii lor, douăzeci și patru cei din Same, douăzeci cei din Zakynthos și doisprezece cei din Itaca. De partea lor este și crainicul Medon, divinul rapsod și doi servitori voinici. Cum o să facem față tuturor? Nu poți căuta aliați?

— Atena și Zeus sunt suficienți pentru tine ca aliați? l-a întrebat gloriosul meu stăpân, privindu-l drept în ochi, pentru a-i arăta că vorbește serios.

Apoi a continuat:

— Ai încredere în ei! La ivirea zorilor, întoarce-te acasă și nu te pierde cu firea dacă va trebui să suporți insultele petitorilor. Rezistă! Mai târziu voi veni și eu la palat cu Eumeu, dar tu, te rog, orice s-ar întâmpla, nu interveni, nici de mă vor lovi sau mă vor târî de picioare afară din palat. Când înțeleapta Atena îmi va da de înțeles că a sosit momentul, eu voi face un semn din cap, și atunci tu va trebui să strângi armele împrăștiate prin casă. Roag-o pe Eurycleia să te ajute, îngrămădește-le la capul patului din camera cu tavan înalt, iar dacă cineva te întreabă ceva, spune că le-ai scos pentru a le curăța și că oricum sunt uzate. Pretinde că ești îngrijorat, pentru că petitorii, amețiți de vin, le-ar putea folosi necugetat, rănindu-se. Lasă numai pentru mine și pentru tine două săbii, două sulițe și două scuturi căptușite cu piele de bou. Și nu uita: să nu afle nimeni că m-am întors, nici măcar mama ta!

Astfel, inepuizabilul Odiseu își gândește răzbunarea în secret, așa cum o leoaică își așteaptă încremenită victima, urmărind-o din spatele unui tufiș, știind foarte bine că prada are bătăile inimii numărate.

Penelopa

Crainicul Medon mi-a dezvăluit ceea ce bănuiam deja: sceleraţii au vrut să-mi omoare fiul. Le-am îndurat răbdătoare prezenţa, pentru că nu e înţelept ca o femeie să înfrunte atâţia bărbaţi – m-ar fi luat cu forţa. Am jucat abil ani la rând, amânând, ţesând, destrămând, uneori zâmbind, alteori făgăduind cu vorbe înaripate, pe care le atenuam câteva clipe mai târziu. Am făcut-o ca să nu pierd tronul bărbatului pe care îl iubesc de mai bine de douăzeci de ani. Am făcut-o pentru ca fiul meu să se bucure de succesiunea legitimă. M-am luptat cu unghiile şi cu dinţii – cei ai minţii. M-am prefăcut că ţes un linţoliu. Un linţoliu care nu se mai termina. Cel de care ar fi avut nevoie socrul meu Laerte în ziua morţii sale. Ţesut ziua, destrămat noaptea. Am făcut-o cu hotărârea celei care ştie că în joc este puterea, domnia unei insule, visul unei iubiri, soliditatea unei familii.

Cât priveşte soliditatea, am construit-o în mare parte singură, aşa cum, nouă, femeilor, ni se întâmplă adesea. L-am crescut pe fiul meu, am încercat să guvernez cu înţelepciune, să ţin cont de părerile bătrânilor. M-am luptat singură cu fervoarea nobililor impetuoşi, care mă cereau de nevastă şi mă sfredeleau cu privirea, râvnind de fapt la averile regatului. Am căutat un echilibru între compromisul înţelept şi furia acumulată în pântec din pricina numeroasele concesii pe care am fost obligată să le fac.

Dar acum îmi e din ce în ce mai greu să îndur. Eu, care am făcut din absenţă măsura iubirii, acum mi-aş dori mult să am pe cineva lângă mine. Nu pe oricine, nu. Dar poate e o iluzie deşartă că soţul meu s-ar putea întoarce într-o bună zi. Chiar dacă Telemah uneori se îndoieşte de mine, împăcat cu ideea că femeile sunt influenţabile şi nestatornice, eu îmi cunosc fermitatea. Chiar dacă nu l-aş iubi pe Odiseu, aş prefera să aştept o veşnicie decât să

ajung în ghearele unuia dintre acești tirani. Dar adevărul e că îl iubesc din prima zi în care l-am văzut. Ca să mă căsătoresc cu el, am nesocotit voința tatălui meu, urmașul lui Perseu. Telemah este rodul iubirii noastre. De asta sunt acum furioasă și mă las călăuzită de instinctul irațional de mamă, atunci când sunt în fața pretendenților, biciuindu-i cu furia mea – pentru că știu că au atentat la viața fiului meu și, chiar dacă el s-a salvat, clocotesc de furie.

— Mizerabili ce sunteți! Iar dintre toți, cel mai rău ești tu, Antinou! De ce ați complotat să-mi ucideți fiul? Nu știți că este un sacrilegiu să faceți un asemenea rău? Sau poate ai uitat ce i s-a întâmplat tatălui tău? El a debarcat în Itaca urmărit de pirații din Tafo, care voiau să-l pedepsească pentru că i-a nimicit pe tesproți, aliații noștri. Noi am rupt alianța pentru a-l proteja. Odiseu i-a împiedicat să-i smulgă inima tatălui tău și, odată cu ea, toate averile. Și tu cum îl răsplătești? Mănânci aici pe degeaba, încerci să-i seduci nevasta, ba chiar vrei să-i omori fiul!

Când sosește oaspetele, ceva se moaie în sufletul meu. Percep o asemănare cu Odiseu, dar e foarte, foarte vagă. Ceva ce probabil au în comun toți marinarii cu pielea arsă de soare, dar și culoarea chihlimbarie a ochilor lui în unele momente. Sau poate mă chinuiește doar dorința de a-l vedea pe iubitul meu soț? Bărbatul ăsta bătrân și zdrențăros ia loc pe scaunul de lângă foc, netezindu-și hainele de cerșetor cu demnitatea unui rege. Mă încearcă un sentiment nou și mă străduiesc în zadar să-l alung. Eu, care știu atât de bine să păstrez distanța, acum aș vrea să-mi arunc brațele în jurul gâtului său și să-mi las bucuria să explodeze. Prezența lui îmi oferă siguranță, dar mă limitez doar să-i vorbesc ca și cum în fața mea s-ar afla un frate. Îi descriu în șoaptă greutățile mele, rănile mele: aș vrea să rămân doar cu Telemah, să păstrăm împreună averea lui Odiseu, dar mă tem că ceva mă va constrânge să mă căsătoresc cu unul dintre pretendenți. Îi povestesc despre

un vis a cărui explicație o știu deja: i-o spun doar pentru că sper ca după aceea să-mi dea un semn.

— În curte, lângă apă, douăzeci de gâște ciugulesc grâu. Îmi place să mă uit la ele. De sus, de pe munte, coboară un vultur cu ciocul încovoiat și le rupe gâtul fiecăreia dintre ele, până le omoară pe toate. Gâștele zac îngrămădite în casă. Eu gem și vărs lacrimi, înconjurată de slujnicele mele credincioase. Apoi vulturul se întoarce spre mine și îmi dezleagă sensul visului: „Asta este o profeție. Eu sunt Odiseu, iar gâștele sunt pețitorii pe care îi voi masacra mai repede decât crezi”.

Necunoscutul încearcă să-mi citească în suflet:

— Femeie, visul se explică de la sine și nu-i poți căuta sensul în altă parte. Pețitorii sunt pe cale de a fi uciși, unul după altul, nu va scăpa niciunul de soarta sa.

— Străine, știi că există două tipuri de vise: cele care ies prin poarta de corn și cele care ies prin poarta de fildeș. Primele sunt periculoase sau inutile, cele din urmă sunt veridice. Ar fi minunat dacă viziunea mea ar fi ieșit pe a doua poartă, dar nu cred. De-acum mi-a sosit ceasul: deja Aurora cea cu degete trandafirii atinge o nouă zi, în care voi anunța o întrecere. Cine va reuși să facă precum gloriosul Odiseu – să străpungă cu săgeata găurile a douăsprezece topoare aliniate, trăgând cu arcul de foarte departe – va deveni soțul meu și mă va putea conduce în palatul său, departe de acest loc pe care îl voi păstra pentru totdeauna în inima și în visele mele.

Salut oaspetele și mă retrag în camerele mele, unde mă lovește un somn atât de dulce, atât de irezistibil, încât trebuie să-mi fi fost trimis de o zeiță.

Când noua zi se înalță ca o ușoară ceață trandafirie, mă trezesc și cobor cu băgare de seamă pentru a-l privi din nou pe oaspete. A strâns deja pelerina și pieile de animale cu care s-a acoperit peste noapte, iar acum se roagă lui Zeus cu mâinile ridicate și cere să fie îmbărbătat, vrea un

semn. Brusc, un tunet străbate cerul, deși nu se vede nici măcar un nor: semnul este foarte clar.

Între timp, s-a trezit și Telemah, frumos și radios. Se îmbracă și își leagă sandalele de piele, își pune sabia în bandulieră și ia sulița cu vârf de bronz. Îi reproșează lui Eurycleia că i-a permis străinului să doarmă în vestibul, fără un pat demn, pe o piele de bou netăbăcită și pe una de oaie, dar ea răspunde că el însuși a dorit așa.

Telemah iese din cameră însoțit de câini, asemeni unui zeu, după ce și-a pus frumoasele lui jambiere de bronz. Se îndreaptă spre sfatul aheilor. Între timp, Eurycleia le spune slujnicelor ce au de făcut: trebuie să arunce apă pe podele, pe scaune, pe draperiile roșii, apoi să spele tăbliile, craterele și tot ce e necesar la masă. Unele dintre ele sunt trimise la izvor să aducă prețioasa apă.

Eumeu aduce trei porci grași, pe care îi bagă într-un țarc. Sosește și Melantiu, păstorul care se crede binecuvântat cu noroc doar pentru că este protejat de pețitori, și îi aruncă străinului cuvinte jignitoare. Dar străinul se abține. Sosește și Filetios, căpetenia păstorilor, cu o vacă stearpă și capre grase, pentru ospătarea pretendenților. Filetios i se adresează oaspetelui cu vorbe prietenoase, deplângându-și regele. Îi este foarte dor de el:

— Acești profitori îi irosesc vasta avere cu fiecare zi, iar eu trebuie să aduc aici animalele pentru sacrificiu. Aș fi fugit deja la un alt stăpân, dacă n-ar fi fost vorba de Odiseu. O parte din mine speră totuși că el se va întoarce și ar vrea să-i fiu alături, dacă el ar lupta împotriva pețitorilor. Tu semeni cu el, știi?

Și chiar așa e, străinul îi seamănă lui Odiseu.

Vocile pețitorilor, care încă plănuiesc să-l elimine pe fiul meu, îmi distrag atenția spre altceva și îi mulțumesc zeului care le trimite semn de sus: un vultur zboară semeț, strângând în cioc un porumbel. Amfinom interpretează

semnul pentru tovarășii săi: ar fi bine să lase deoparte planurile de asasinare. După care îi îndeamnă pe mizerabili să-și vadă de mâncare.

Începe agitația pregătirilor: peţitorii își așază mantiile pe jilțuri, sacrifică porcii, îi tranșează și îi pun la fript, iar între timp, porcarul împarte cupele, Filetios aduce pâinea în coșuri și Melantiu toarnă vinul.

Începe prânzul. Telemah îl așază pe oaspete pe prag, ușor deoparte, îi toarnă vin și poruncește să i se servească măruntaie, apoi vorbește astfel încât ceilalți să audă bine ce are de spus:

— Mănâncă aici liniștit, bătrâne. Eu însumi mă voi asigura că nimeni nu te va jigni, pentru că această casă nu este a oricui intră în ea, ci este a tatălui meu, Odiseu. Și vai de acela dintre pretendenți care îmi sâcâie sau lovește oaspetele.

Antinou, fiul lui Eupites, vorbește grabnic cu un zâmbet disprețuitor:

— Spun de ceva vreme că ești un mare orator, Telemah. Ai grijă totuși că e suficient ca noi, peţitorii, să vrem și îți închidem gura aia slobodă pentru totdeauna.

Fiul meu ignoră amenințarea. Între timp, aud zvonul că în oraș crainicii aduc jertfe pentru a îmbuna divinitățile.

Maleficul Ctesip, nobil din Samos, începe cu o voce sarcastică:

— Prieteni, Telemah are dreptate. Oaspetele său trebuie tratat cu respect. Vreau să-i dau și eu un cadou.

Și apucă dintr-un coș o copită de bou, pe care o aruncă brusc în el, în timp ce toți ceilalți râd. Străinul care seamănă cu Odiseu se ferește la timp.

Atunci fiul meu se înfurie pe nelegiuitul Ctesip:

— Mare noroc ai avut, lașule! Dacă l-ai fi lovit, nu ai fi scăpat de sulița mea, iar tatăl tău, în loc să sărbătorească nunta, s-ar fi ocupat de înmormântare. Ajunge cu aceste fapte oribile în casa mea! Vreți să mă omorâți? Dați-i drumul, haide! Mai bine să mor decât să îndur nelegiuirile

săvârșite de voi, cei care nesocotiți oaspeții și siliți slujnicele să se culce cu voi!

Câteva momente, șacalii amuțesc. Apoi Agelaos, fiul lui Damastor, rupe tăcerea:

— Haide, prieteni, faceți cum spune Telemah, are dreptate. Lăsați oaspetele în pace. Dar tu, fiul lui Odiseu, admite că tatăl tău este mort, nu te pune în calea noastră și cere-i mamei tale să se căsătorească cu cel mai bun dintre noi. Cel care îi oferă cel mai mult să o ia cu el, iar tu să rămâi aici și să administrezi averile părinților tăi.

— Te înșeli amarnic, Agelaos. Eu nu i-am interzis niciodată mamei mele să se recăsătorească, ba dimpotrivă, aș copleși-o cu cadouri de nuntă. Dar n-aș îndrăzni niciodată să o alung de acasă dacă ea nu-și dorește asta. Nu este vina mea că dorințele voastre nu se împlinesc. Poate tocmai Zeus vă împiedică să duceți la îndeplinire planurile voastre mârșave.

Pețitorii izbucnesc în hohote grotești. Fețele le sunt schimonosite de la mestecat, în gurile larg deschise li se vede friptura îmbibată în sânge, iar ochii lor au ceva ciudat, aproape lugubru. Mă aplec ca să văd mai bine. Pețitorii plâng! Cum se poate așa ceva? Pare că o zeiță a sădit în ei o sămânță de rău augur.

Cineva pronunță vorbe înfricoșate:

— Ce-ați pățit, prieteni? Ce nenorocire v-a lovit de plângeți ca muierile?

Altul răspunde:

— Văd sânge pe pereți, pe arhitravele înalte, văd fantome în pridvor și în sala mare. Iar afară un întuneric sinistru a învăluit soarele.

Pretendenții continuă să discute despre ce ar trebui să facă. Observ că Telemah se uită prea insistent la oaspetele nostru. Aiurez sau mi-a luminat vreun zeu mintea? Pare că Atena cea cu ochi de azur îmi dictează gesturile. Îi ascult vocea, mă las condusă sus, pe scări, slujnicele mă urmează, iau frumoasa cheie încovoiată și merg să aduc

arcul ce a aparținut mult-iubitului meu soț. Este cheia din bronz, cu mâner de fildeș, care deschide ușa unei încăperi tainice, un loc inaccesibil celor mai mulți. Acolo păstrez comorile familiei, lucrurile de preț, dar și arcul și tolba, care are înăuntru multe săgeți ce poartă doliu.

Bag cheia în încuietoarea ușii de stejar, făurită de un tâmplar iscusit, apoi dau drugii deoparte și – când ușa se deschide – se aude un scârțâit ca mugetul sumbru al unui taur. Văd arcul imediat, îl scot și mângâi coarda încă încordată. Mă cuprinde nostalgia după vremurile de altădată și iar încep să plâng.

Îmi șterg obrajii și plec, ținând strâns arcul mlădios și tolba plină care zăngăne la fiecare pas. Slujnicele mă urmează, cărând un coș plin cu topoare. Traversez sala, în timp ce ochii peților nu se dezlipesc de mine. Ca de fiecare dată, nemernicii!

Mă opresc lângă un stâlp și mă întorc spre ei, acoperindu-mi obrajii cu șalul. Le arăt topoarele din fier și bronz, încercând să-mi păstrez fermitatea vocii:

— A sosit momentul mult așteptat. Astăzi se hotărăște cine mă va lua de aici. În această casă, se va termina cu risipirea turmelor și a vinului. Mă va lua de nevastă cine va reuși să facă ceea ce soțul reușea de minune: să treacă cu o singură săgeată prin cele douăsprezece găuri ale topoarelor.

Porcarul și văcarul plâng la văzul acelor arme dragi lui Odiseu. Telemah aliniază cele douăsprezece topoare, fixându-le într-un șanț proaspăt săpat, și spune cu glas tare:

— Sufăr la gândul că mama va pleca de aici, dar așa trebuie să fie. Unul dintre voi va pleca acasă cu o femeie cum nu există nici în Arcadia, nici în Pilosul cel sfânt, nici în Argos, nici în bogatul Micene. Dar nu e nevoie să o slăvesc pe mama, voi înșivă o cunoașteți. Haide, să înceapă întrecerea! Eu voi fi primul, doar de dragul de a încerca.

Și astfel fiul meu dă jos de pe umeri pelerina purpurie, pune deoparte sabia și ia arcul în mână. Dar oricât încearcă să-l întindă – încearcă în zadar de trei, chiar patru ori –, arcul e prea tare și în cele din urmă renunță. Lasă brațele jos și, fără deznădejde, îi provoacă:

— Hai, e rândul vostru! Demonstrați că sunteți mai buni decât mine!

Antinou îi îndeamnă pe ceilalți, mai întâi pe Leodes, fiul lui Enop, ghicitorul în măruntaie de animal care stă în spatele încăperii, lângă crater. Unul după altul, își încearcă norocul aproape toți pretendenții, fără niciun rezultat. Ce impresie jalnică fac acești tineri care nu au știut niciodată ce înseamnă sacrificiul! Acești derbedei obișnuiți cu răsfățul și cu plăceri imediate, care nu știu ce înseamnă să transpiri pe câmp și să navighezi pe ape tulburi. Nu cunosc gustul amar al înfometării și nici abstinența. Cum poate trăi cu adevărat cineva care nu a suferit niciodată?

A mai rămas doar Antinou și propune să amâne competiția pentru a doua zi. Dă vina pe zeu, ziua de azi fiind închinată zeului arcaș Apollo – deci cine ar putea pretinde că va excela cu arcul? Antinou ar vrea să facă iar libații în onoarea zeului, pentru a-i intra în grații. Alte capre grase de jertfit, luate din averea soțului meu. Din câte văd, i-a cam pierit aplombul lui Antinou. În acel moment, oaspetele surprinde pe toată lumea. Se ridică, cerând să fie lăsat să încerce și el. Eumeu îi dă arcul bine șlefuit și e cât pe ce să se iște o încăierare cu căpeteniile peților, care ar vrea să-l oprească.

Trebuie să intervin.

— De ce nu vreți să încerce și el? De ce vă îngrijorează acest cerșetor? Că mă poate duce ca nevastă în palatele lui? Nu mai fiți așa proști! Dacă ar câștiga, singurul lucru pe care l-aș putea face ar fi să-i ofer o pelerină, o tunică, ceva de încălțat, o sabie și o suliță pentru a se apăra de câini. Sau poate să se apere de bărbați ca voi.

Nu știu de ce Telemah, care până de curând alerga ca un copilaș să stea pe genunchii mei, tot vrea să demonstreze că e bărbat, uneori în dauna mea. Însă așa e datina aici la noi: urmașul de sex bărbătesc, chiar dacă abia i-a mijit barba, are dreptul și datoria să comande asupra mamei și surorilor lui. Poate că Telemah vrea doar să mă protejeze – în aer se simte apropierea masacrului. Face totul din grijă față de mine. Nu vrea să mă atingă nicio săgeată cu vârful ei șuierător de bronz. Așa că mă trimite în camerele mele, să mă așez la războiul de țesut. Nu pot să nu mă supun. Nu vreau ca ceilalți să vadă vreo fisură în familia mea. Deci urc și mă dedic singurului lucru pe care pot să-l fac într-o asemenea împrejurare: spionatul de sus, din spatele unei perdele.

Între timp, Telemah îi poruncește lui Filetios să aibă grijă de ieșiri: amândoi îi cer lui Eurycleia să baricadeze ușile, pentru ca nimeni să nu scape. Ușile de la sală, precum și ușile de la intrare sunt încuiate. Filetios iese și înțepenește porțile curții cu o frânghie marinărească rezistentă, împletită din fibre de papirus.

După o altă ciorovăială între Telemah și pețitori, cerșetorul reușește să pună mâna pe arc, iar cei prezenți îl privesc în timp ce studiază arma, atingând-o cu mâinile sale viguroase, întorcând-o pe toate părțile ca să vadă dacă au deteriorat-o carii, cercetând la mațul de oaie răsucit ce-i servește de coardă. O atinge ușor cu degetele și se aude un sunet ca ciripitul rândunicii.

Apoi trece la gestul familiar și, cu puțin efort, întinde arcul, îndreptând săgeata spre topoare. În timpul ăsta, se aude un semn prevestitor trimis de Zeus: bubuitul puternic al unui tunet.

Bărbatul în haine de cerșetor trage cu săgeata care, într-o clipă, trece prin toate găurile topoarelor. Iar eu înțeleg ceea ce în adâncul sufletului deja presimțeam – vaga asemănare nu m-a înșelat: nu este un străin, este cel pe care îl așteptam.

Acum nu mai am nicio îndoială: numai Odiseu ar fi putut să facă asta.

Îmi explodează inima de bucurie, în timp ce peţitorii, umiliți și fără să bănuiască nimic, asistă derutați la triumful oaspetelui.

Soțul meu se întoarce către fiul meu. Se privesc cu subînțeles: a sosit momentul. Cu o mișcare rapidă, Odiseu își dă zdrențele jos și sare pe prag, răsturnând tolba ca să aibă săgețile la îndemână. Apoi, în timp ce unul dintre peţitori deja își dă seama cine e, strigă din răunchi:

— Am trecut de prima probă, acum am nevoie de o altă țintă!

Imediat își îndreaptă privirea spre Antinou, care ține în mână o cupă cu vin și nu bănuiește că moartea poate surveni astfel, neanunțată, tocmai în ziua în care plănuia să se căsătorească cu femeia altuia. Vârful săgeții îi străpunge gâtul. Cade pe spate, făcând să se rostogolească masa și scăpând cupa din mână, în timp ce o dâră de sânge i se scurge din nas. Ceilalți, alarmați, se ridică brusc căutând să se apere și privesc în jur dar – dezamăgire! – nici urmă de arme. Așa că fac ceea ce știu cel mai bine: aruncă vorbe în vânt, insultând oaspetele.

— Criminalule, ce-ai făcut? O să te sfârtece vulturii!

Un zumzet de voci umile le trădează spaima. Proștii încă nu înțeleg că sunt prinși în lanțurile morții, în mod necruțător.

Odiseu îi amenință încruntat:

— Câinilor, sunt eu, Odiseu. Nu voi avea îndurare pentru niciunul dintre voi. Nu v-ați fi imaginat că mă voi întoarce când mâncați în voie din turmele mele, nu?

Mișeii pălesc îngroziți și privesc care încotro, căutând să fugă. Dar orice cale de ieșire e blocată. Eurimah încearcă să găsească o învoială:

— Odiseu, ai dreptate să fii supărat pe noi. Am fost prea insolenți în casa ta. Dar deja l-ai ucis pe cel mai mare vinovat, Antinou, care chiar a pus la cale uciderea fiului

tău. Te-ai răzbunat pe el, așa că te implor, cruță-ne și îți vom restitui bunurile pe care ți le-am irosit, de la primul până la ultimul. Fiecare îți va aduce în loc echivalentul în bronz și aur a douăzeci de boi.

Din privirea lui Odiseu, cu toții înțeleg că nu pot plăti pentru insulta ce i-au adus-o altfel decât cu moartea lor.

— Eurimah, spune fiul lui Laertes, setea mea de răzbunare nu ar fi satisfăcută nici dacă mi-ați da toate bunurile irosite și ați mai adăuga și altele. Nimic nu va opri masacrul!

Eurimah își scoate sabia, invitându-i pe ceilalți să lupte împotriva suveranului Itacăi, dar nu apucă să strige, pentru că Odiseu îl străpunge cu o săgeată care îi sfârtecă ficatul. Mișelul scapă sabia din mână, se lovește de masă, făcând să-i cadă mâncarea și o cupă cu două mânere. Pe ochi i se lasă ceața, în timp ce picioarele încă i se zbat.

Amfinom se aruncă peste Odiseu, smulgându-i sabia tăioasă, dar Telemah îi înfige în spate sulița cu vârf de bronz. Amfinom cade la pământ și capul lui scoate o bufnitură surdă.

În confuzia atacurilor și a morții, insidiosul Melantiu, păstor de capre, vrea să facă rost de arme pentru șacali. Îl văd pe punctul de a urca în camera lui Odiseu și mă ascund în spatele unei coloane. E prea preocupat ca să poată auzi foșnetul șalurilor mele, cu atât mai puțin îmi poate simți inima bubuind în piept. Trădătorul revine îndată, ducând pretendenților armele dosite sub pat: douăsprezece topoare, douăsprezece coifuri cu penaj stufos, douăsprezece sulițe. Urcă și coboară de două-trei ori, până când Telemah își dă seama, șoptindu-i tatălui său să facă ceva.

Eumeu, instigat de Odiseu, pleacă împreună cu văcarul pe urmele lui Melantiu. Îl surprind chiar lângă pat, ținând într-o mână un coif, iar în cealaltă un scut vechi și prăfuit, care i-a aparținut lui Laerte când era copil. Cei doi servitori credincioși se năpustesc asupra lui și îl imobilizează, îl leagă de mâini și de picioare, apoi petrec o

frânghie peste o coloană înaltă, ridicându-l până la grinzi, ca să îndure chinuri groaznice.

Cei doi se întorc jos și se aruncă în lupta în care probabil un zeu zădărnicește traiectoriile adversarilor: o suliță lovește peretele, una tocul ușii, alta șuieră în gol. Amfimedon îi atinge ușor mâna lui Telemah cu săgeata, provocându-i doar o zgârietură. Ctesip nimerește din lateral umărul lui Eumenus, dar nu-l rănește. Euridamente cade înjunghiat de Odiseu cel furios și atotputernic, aliații lui răzbunându-se pentru batjocurile suportate. Adversarii cad la pământ, răpuși fără milă. Cei rămași în viață devin prizonierii unei consternări fără margini, alergând zăbăuci prin încăpere, precum vacile împunse de tăuni primăvara. Ghicitorul în măruntaie se apleacă și îi îmbrățișează genunchii îndrăgitului meu soț, cerând îndurare. Capătă în schimb o sabie înfiptă în gât. Și Femiu, rapsodul, cere clemență. El obișnuia să cânte printre pețitori, obligat fiind, și nu de bunăvoie. Odiseu se îndură de el și de crainicul Medon doar pentru că i-a cerut asta Telemah și pentru că cei doi, supraviețuind, vor putea să povestească cum binele a învins răul.

Se înfăptuiește marele măcel, iar eu stau acolo, în capătul scărilor, urmărind nevăzută, până când încăperea se umple de cadavre. Peste tot domnește miros de sânge și moarte. Odiseu trimite după Eurycleia, care sosește imediat și, în fața spectacolului sumbru, ar vrea să jubileze, dar Odiseu o oprește. Este un sacrilegiu să-ți arăți bucuria în fața atâtor oameni morți. Tot ceea ce poți face este să ai sufletul împăcat și să ții minte că, de fapt, într-un război nimeni nu iese învingător.

— Eurycleia, spune-mi, dintre slujnice, câte ne-au trădat și câte nu?

Ea îl privește cu ochii înlăcrimați ai unei bătrâne care credea că le-a văzut deja pe toate:

— Tu ai cincizeci de sclave, pe care le-am învățat să facă treburile casei și să scarmene lâna. Dintre ele, douăsprezece ne-au înjunghiat pe la spate, lipsind-o de respect inclusiv pe Penelopa.

— Cheamă-le încoace!

Soțul meu vorbește cu fiul meu, cu porcarul și cu văcarul. Poate că se consultă asupra sorții pe care o vor avea infamele. Când sosesc, proastele plâng precum mieii duși la tăiere. Li se poruncește să mute cadavrele sub pridvorul acoperit și bine îngrădit, unul deasupra celuilalt, îndeplinesc porunca smiorcăindu-se. După ce au lenevit luni la rând protejate de amanții lor, s-au dezobișnuit să muncească. Sunt puse să curețe cu apă și bureți poroși încăperea, mesele și jilțurile minunate. Între timp, Telemah, porcarul și văcarul, curăță cu lopeți podeaua de lut întărit a trainicului palat, iar domnițele scot țărâna afară.

După ce încăperea devine frumoasă și strălucitoare, ele înțeleg că se apropie momentul fatidic, iar groaza le face să caște ochii. Conduse într-un loc strâmt, zbiară înspăimântate pentru că înțeleg că sunt captive ca porumbeii într-o plasă. Telemah vrea pentru ele o moarte exemplară și astfel sunt spânzurate, una după alta. Și una după alta își bălăngăne picioarele. Nu mi-e milă nici măcar de Melantho, sora lui Melantiu, pe care am crescut-o ca pe o fiică. M-a trădat de prea multe ori, culcându-se cu Eurimah și permițându-i să comploteze pe la spatele meu.

Apoi vine rândul lui Melantiu, păstorul de capre. Pedeapsa lui este feroce. Este condus prin vestibul și prin curte, mai întâi i se taie nasul și urechile, îi sunt smulse organele genitale și aruncate la câini. În cele din urmă, i se taie mâinile și picioarele.

Eurycleia aduce pucioasă și îi dă foc, ca să purifice încăperile cu fumul ei, așa cum i-a cerut Odiseu – mâine va fi o nouă zi. Slujnicele vin în grabă după ea, fiecare ținând în mână o torță. Îl împresoară pe soțul meu, îl recunosc, îi

sărută capul, umerii, mâinile, copleșindu-l cu afecțiune și, în același timp, plângând recunoscătoare.

— Îți mulțumim că te-ai întors, regele nostru! geme o voce.

A sosit momentul să merg la el.

Cobor scările, ca și cum aș veni din camera mea, abia trezită dintr-un vis prelung.

Trec peste pragul de piatră și mă așez în fața lui, ca să-l analizez cu atenție de aproape. Se sprijină de o coloană înaltă. De data asta, el este cel care așteaptă.

Urmăresc cu privirea conturul umerilor săi uriași, al mâinilor sale care au condus corăbii departe, atât de departe. Din când în când, cobor privirea, apoi o ridic iar din spatele vălului. E învăluit într-o strălucire minunată, ultimul dintre eroi. Cel mai inventiv, cel mai inteligent.

Telemah nu știe să tacă nici măcar în momentele cruciale. Vrea să fie bărbat și o face mustrându-mă:

— Mamă, ai o piatră în loc de inimă? De ce eziți? Orice altă femeie ar alerga la el și l-ar îmbrățișa cu putere.

De data asta nu pot să accept și, cu toată dragostea infinită pe care i-o port, îi închid gura:

— Fiule, nu-ți face griji pentru cum mă port cu tatăl tău. Știm să ne înțelegem prin semne ascunse celorlalți.

La auzul vorbelor mele, răbdătorul, extraordinarul Odiseu zâmbește. El a înțeles foarte bine. Nu mă pot arunca încă în brațele lui – acum vreau să fie el cel care așteaptă. El mi-a cerut douăzeci de ani, eu îi cer câteva ore. Mi le datorează. Vreau să fac un pariu secret cu el: pun rămășag că îmi va arăta că el e Odiseu printr-un semn secret, doar de noi știut.

Femeile, gătite cu cingători frumoase, se adună în salon. Se alătură și bărbații care își doresc să danseze și casa răsună de vuietul petrecerii, în timp ce rapsodul înaltă cântul său divin.

După ce îl spală pe Odiseu, Eurynome îl unge cu uleiuri și îl îmbracă somptuos. Astfel se întoarce la mine și mi se

înfățișează și mai frumos decât înainte. Același corp atletic, parcă puțin mai înalt. Iar pe cap, încântătorii cârlionți, asemănători zambilelor. În sfârșit, îmi vorbește:

— Ticăloaso! Nicio femeie nu și-ar trata soțul așa cum faci tu, ignorându-l când se întoarce după atâta vreme! Eurycleia, pregătește-mi un pat să mă culc, chit că singur: femeia asta are o inimă de piatră.

— Nu sunt ticăloasă, sunt mai degrabă surprinsă. Îmi amintesc bine trăsăturile soțului meu.

El înțelege că doar mă joc. Vreau să mă curteze, vreau să-mi declare dorința lui, înflăcărată de așteptare. Niciunuia dintre noi nu i-au plăcut niciodată lucrurile ușoare.

— Eurycleia, aduceți aici patul făurit chiar de el și acoperiți-l cu blănuri și piei și pături pufoase.

— Femeie, mă pui la încercare?

Îi zâmbesc enigmatic, ca și cum aș spune: „Poate…”

— Atunci să știi că nimeni nu poate muta acel pat.

— De ce? îl întreb cu o voce ademenitoare.

— Nimeni nu ar putea muta cu ușurință acel pat, nici dacă ar fi un zeu. Pentru că patul nostru ascunde un secret. Eu însumi l-am făurit, dintr-un măslin gros care încă are rădăcini solide ancorate în pământ. Când am văzut copacul, am înțeles că acesta va fi centrul palatului, iar pentru noi, centrul lumii, așa încât mai întâi am construit camera în jurul copacului, apoi întreaga casă. După aceea am tăiat coama stufoasă cu frunze subțiri, am subțiat trunchiul, l-am cioplit cu grijă, l-am șlefuit și l-am tăiat ca să-i dau formă de pat. Am decorat tăblia cu încrustrații din aur, argint și fildeș, iar înăuntru am întins trei chingi din piele de bou vopsite în porfiriu.

Mi-a dat deja semnul. A câștigat deja pariul secret. Dar este o victorie care trebuie împărțită la doi. Simt că mi se înmoaie genunchii, mă avânt spre el, îmi arunc brațele în jurul gâtului său și îl sărut cu pasiune pe cap.

El plânge și mă îmbrățișează. Eu plâng împreună cu el și îl privesc la fel ca naufragiatul care, după atâta suferință,

atinge în sfârșit pământul și nici nu vrea să se întoarcă să vadă apa amenințătoare în care, până acum câteva clipe, risca să se înece. Nu-mi pot desface brațele din jurul soțului meu atât de mult așteptat. Așa ne petrecem orele, bucurându-ne unul de celălalt și poate că noaptea, complice, se va face puțin mai lungă.

Vrea să împărtășească totul cu mine, chiar și profețiile lui Tiresias. Mă previne că ne așteaptă o ultimă încercare și că va fi foarte grea. Va trebui să plece iar în multe orașe de muritori, va debarca la popoare care nu cunosc marea și nu se hrănesc cu mâncăruri condimentate cu sare. Acolo, un călător îi va spune că poartă pe umăr o lopată: acesta va fi indiciul. Odiseu va trebui să înfigă vâsla în pământ și să sacrifice animale pentru Poseidon: un berbec, un taur și un vier. Asta până se va întoarce acasă, unde va aduce jertfe zeilor nemuritori. Iar moartea lui va fi lină, departe de mare, cu o bătrânețe liniștită și demnă, înconjurat de minunății.

— Și acum hai să mergem la culcare! spune Odiseu.

În patul conjugal, cuvintele poveștii curg ca un râu. Eu îi povestesc cât am suferit îndurând prezența odioșilor pețitori, care scoteau vin din amfore la nesfârșit și sacrificau animale fără nicio noimă. El îmi povestește ce i s-a întâmplat și, din când în când, îi dau lacrimile. Tremur laolaltă cu el, îngrozită când aud despre furtunile năprasnice, despre terifiantul ciclop canibal, despre hidoasa Scila și despre prostia monstruoasă a prietenilor defuncți, care au pierit lamentabil din propria lor vină. Cuvinte rostite în șoaptă umplu camera ca o melodie suavă. În sfârșit, seninătatea vocii iubite, dulcea mângâiere a întoarcerii. Vorbim fără încetare, întrerupându-ne doar ca să ne sărutăm și să ne oferim plăcerea de care am fost privați multă vreme. Descoperim jocul dragostei fără graba din tinerețe, amintindu-ne unul de celălalt, apoi ne reluăm poveștile, lipiți unul de altul, cu

gura la ureche, cu brațele încolăcite, până când un somn irezistibil ne surprinde încă îmbrățișați.

A doua zi, iubitul meu soț se trezește și nu e nevoie să-mi spună destinația lui. Știu că vrea să meargă la veneratul său tată, Laerte, care trăiește aproape în pragul sărăciei, dormind pe cenușă sau pe un așternut din frunze uscate, în apropierea câmpurilor sale, ca o slugă.

Îmi văd soțul plecând, după ce mi-a așternut o mângâiere pe obrazul descoperit de văl. Deja îmi imaginez ce se va întâmpla: Odiseu se va preface încă o dată că este altcineva, dezvăluindu-și iscusința – nu se poate mulțumi cu un singur chip. Apoi se va arăta cu adevăratul lui chip și revederea va fi emoționantă.

Exact așa s-a întâmplat, înțeleg asta câteva ore mai târziu, când se întorc mergând unul lângă celălalt cu pacea întipărită în priviri, pacea celor care jură că nu vor mai îngădui niciodată vreo samavolnicie.

Familia e reunită, insula este în siguranță, dar mai sunt de făcut ultimii pași. Pentru că vestea măcelului a străbătut ținuturile și mările învecinate, iar familiile tinerilor uciși cer răzbunare.

Se adună la palat și reclamă o pedeapsă pentru cei care le-au ucis lumina ochilor, tăind lăstari tineri, întrerupând dinastia. Sunt conduși de Eupites. Inima lui sângerează de durerea insuportabilă a morții fiului său, arogantul Antinou. În spatele lui Eupites sunt mai mult de jumătate dintre itachezi.

Laerte, Odiseu și Telemah, urmați de supușii lor, sunt gata să-i înfrunte. Laerte este cel care aruncă sulița în tatăl lui Antinou, după ce l-a incitat Mentes – sau poate Atena? Vârful de bronz îl străbate dintr-o parte în alta.

Cade cu o bufnitură, armura răsună, iar cei prezenți se holbează unii la ceilalți năuciți, descurajați de atâta moarte, dar gata de contraatac.

Atunci se întâmplă ceva.

Mentes proclamă, cu o voce impetuoasă:

— Ajunge cu vărsarea de sânge! Chiar vreți să îngropați și alte cadavre?

Mentes îi îndeamnă să depună armele și să renunțe la luptă și imediat după aceea primesc un mesaj foarte clar de la Zeus, care aprobă cele spuse: la picioarele lui Mentes cade un fulger puternic.

Odiseu înțelege că vremea furtunilor și a războaielor sângeroase s-a încheiat, totul a fost deja scris și povestit, acum se vor stabili noi legăminte, pentru ca pacea să domnească cât mai mult. Se întoarce, privind dincolo de prag și de jarul fumegând, dincolo de coloanele solide și scările de piatră, căutându-mi ochii, care stau ațintiți asupra părului său minunat. Îl privesc și eu, închid pleoapele și le redeschid ca o încuviințare.

Sunt din nou alături de tine, iubirea mea.

Am fost mereu alături de tine.

Note finale ale autoarei și mulțumiri

Această carte este rezultatul anilor de atașament față de miturile și istoria Greciei, de studiu, de schimb de opinii în sala de clasă cu elevii mei, de devotament și poate chiar de nebunie. Nebunie care cred că a început atunci când, în gimnaziu, am citit pentru prima dată, din proprie inițiativă epopeile homerice în versiune completă și am scris pe ultimele pagini ale *Iliadei* un fel de stare civilă a fiecărui personaj (inclusiv a celor secundare), cu scheme exacte (și probabil incorecte, dar nu vom ști sigur niciodată) care indicau ipoteze cu privire la vârsta și legăturile lor de sânge, la iubirile și la urile lor de moarte.

Intenția *Odiseei* mele povestite de femei a fost să realizez o rescriere fidelă a textului original, care să dea glas diferitelor și puternicelor femei întâlnite aici, al căror rol este revoluționar, comparativ cu celălalt poem homeric. Am încercat să nu omit nimic semnificativ, unele părți au fost sintetizate (întâlnirea zeilor din cântul I, de exemplu), iar redundanțele au fost omise. S-a schimbat structura narativă, însă numai cea inițială: dacă în *Odiseea* cititorul îl întâlnește pe protagonist în cântul V, aici se întâmplă încă de la început, iar Telemahia, adică cele patru capitole ce corespund călătoriei lui Telemah (I-IV), a fost mutată și restrânsă semnificativ.

Uneori, am fost nevoită să apelez la câte un artificiu narativ; voi menționa doar câteva dintre aceste licențe. De exemplu, atunci când, în capitolul III, am ales ca Nausicaa să urce în camera ei, pentru a-i permite prințesei să privească de sus ceea ce se întâmplă. De asemenea, am înzestrat-o cu multă empatie, trăsătură de dorit în ziua de astăzi. Întrucât capitolul este relatat de Nausicaa la persoana întâi, nu am povestit despre momentul în care Odiseu, învăluit în ceață de Atena, este abordat de zeiță, care îi apare sub forma unei copile cu un urcior în mână și îi arată casa lui Alcinou, dar îl sfătuiește să nu discute cu

alte persoane, întrucât feacii nu sunt foarte toleranți cu străinii. De asemenea, și Nausicaa, în versiunea mea, își dă seama când eroul plânge, în timp ce, în textul homeric îl vede numai tatăl ei.

Tot din rațiuni legate de vocea narativă, am omis momentul în care Odiseu i s-a arătat lui Telemah, episod petrecut în coliba lui Eumeu, care tocmai aflase adevărul cu puțin timp înainte. În aceeași colibă am adus-o și pe Eurycleia în penultimul capitol, permițându-mi o mică libertate față de textul homeric.

Ultimul capitol, cel în care am vrut să apară Penelopa, m-a constrâns la ușoare exagerări care nu schimbă cu nimic structura poveștii. În plus, am omis versurile în care, în cântul XXIV, sufletele pețitorilor zboară pe pajiști de asfodel și întâlnesc sufletul lui Ahile și pe al lui Agamemnon (totuși, am făcut în așa fel încât cititorul să afle de înmormântarea lui Ahile, anticipând-o prin coborârea lui Odiseu în împărăția morților). Faptul că regina a fost vocea narativă a capitolului final m-a determinat s-o descriu ca mereu vigilentă și amabilă, sacrificând momentele de somn forțat și liniștitor infuzate de Atena.

De fapt, în timpul masacrului pețitorilor, Penelopa doarme în camera ei (și va afla din gura lui Eurycleia că Odiseu s-a întors, după masacrul final), în timp ce eu pretind că ea observă totul fără să fie descoperită: acesta a fost cel mai eficient mod prin care să-i prezint cititorului în timp real răfuiala care are loc la palat. Din același motiv, a trebuit să ascund intervențiile Atenei în Itaca printr-un joc al percepțiilor. Odiseu este mai întâi pocit de către zeiță, astfel încât nimeni să nu-l recunoască, iar la final, când aspectul trebuie să-i confirme rolul de justițiar, Atena îl face și mai frumos decât este (dar nu este prima dată când intervine asupra aspectului său, s-a mai întâmplat și în Scheria). Îi lasă pe pretendenți să-l insulte cu nerușinare, pentru ca indignarea regelui să crească și să-și

pregătească răzbunarea. La un moment dat, în textul homeric, Atena urmărește evenimentele de la palat cocoțată pe o grindă din sală, transformată în rândunică, gata să pună mâna pe scut și să provoace deznădejde printre pețitori. Tot Atena este cea care face în așa fel încât Penelopa să pară mai seducătoare. Aceste acțiuni, în povestea mea, sunt doar insinuate – ca o bănuială sau o posibilitate – de fiecare dată când zeița intervine, așa cum se întâmplă cu puțin înainte de masacru, când pețitorii plâng, aparent fără motiv. De asemenea, în timpul nopții de dragoste a soților reuniți, timpul se lungește, deoarece, în textul lui Homer, Atena o reține pe Aurora lângă Oceanos și împiedică înhămarea lui Lampos și Faeton, caii care aduc muritorilor o nouă zi. Dar, în *Odiseea* mea, Penelopa nu poate decât să presupună asta.

Mi-am permis și alte mici libertăți față de original, deși am rămas în limitele trasate de portretul fizic și sufletesc al personajelor, adăugând doar detalii intuitive. De exemplu, construirea personajului Calypso a ținut cont de reacțiile sale, de manifestările sale, de interpretările analiștilor. Dar când am introdus în text o rochie, un voal sau scena unei mese cu anumite feluri de mâncare, sau construirea unei ambarcațiuni, cu referințe exacte la tehnicile marinărești, am preluat întocmai detaliile din poem. Nu am adăugat intenționat nimic care nu era permis (de exemplu, zâmbetul frumos al lui Calypso sau împletiturile lui Circe) și am avut grijă ca fiecare personaj să-și dezvăluie esența prin gesturi semnificative (spre exemplu, atunci când Nausicaa își lasă rochia să cadă pentru a-și dezgoli un umăr): ceea ce se schimbă, într-un poem în care fiecare are un scop, este doar obiectul dorinței. În timp ce Odiseu reprezintă călătorul, migrantul, exilatul, dar și bărbatul care se caută pe sine, glasurile feminine întruchipează anumite paradigme feminine, de la cea mai supusă (Eurycleia) la cea mai emancipată (Circe).

Am încercat să aduc la zi vocea homerică alegând să scriu în proză, într-un stil alert, la persoana întâi, care se

schimbă de la capitol la capitol, și folosind prezentul ca timp al relatării. Pe alocuri, am încercat să recâștig muzicalitatea poeziei epice prin cadență și figuri retorice, precum și prin amplul repertoriu homeric de epitete zeiești („Atena cea cu ochi de azur”).

Pe partea filologică, am încercat să păstrez autenticitatea cuvântului arhaic. Uneori, a fost vorba despre un termen complex, precum *polytropos*[8] definit pe bună dreptate de Maria Grazia Ciani (în introducerea la excelenta sa traducere a *Odiseei,* publicată la Editura Marsilio) drept cuvânt-cheie în cadrul epopeii. Este compus din *poly* (forma prescurtată a lui *polys* „mult”) și *tropos,* de la *trepe* „a se orienta”. Tradus literal, înseamnă „care se orientează în multe direcții”. Unii analiști îl traduc prin „cu o ingeniozitate versatilă”, „cu multiple posibilități ale minții și corpului” sau „cu numeroase fețe”. Eu i-am dat mai multe sensuri în carte, cu scopul de a reda capacitatea incredibilă a eroului de a se transforma, de a renaște, de a analiza situațiile noi și de a se adapta la circumstanțe, dar și de a-și rafina gândirea și răspunsurile în urma diferitelor greșeli și a atâtor rătăciri. În foarte puține cazuri, am introdus un cuvânt în greacă, cum ar fi *nóstos* sau *hybris,* oferind traducerea lui imediat după. N-am folosit niciodată sintagma „Calul troian” pentru a înlocui cuvântul *Hippos,* deoarece consider posibilă teoria arheologului maritim Francesco Tiboni. El susține că nu este vorba despre o construcție din lemn sub forma unui cal, așa cum s-a crezut timp de secole, întrucât cuvântul *hippos,* pe lângă cal, desemnează și un anumit tip de navă feniciană folosită de obicei pentru transportul de încărcături prețioase și pentru plata tributurilor. Acesta ar fi fost un tertip mai convingător pentru a-i determina pe troieni să târască obiectul primit în dar în interiorul zidurilor, și nu doar atât: ar fi fost mult mai verosimil ca războinicii să se ascundă în interiorul unei ambarcațiuni

[8] Inteligență polivalentă și versatilă. *(N.t.)*

de mari dimensiuni, care le-ar fi permis și să se strecoare mai repede afară din ea noaptea, coborând pe trapele carenei. În plus, construirea unui cal de lemn atât de mare ar fi răpit mult din timpul unor războinici nespecializați într-ale tâmplăriei. De unde să fi luat materialele? Mai sunt și alte întrebări: cum au realizat partea superioară a calului? E posibil ca în timpul lucrărilor necesare unei astfel de creații imense niciun troian să nu fi văzut nimic din spatele zidurilor? În schimb, să lași o corabie pe plajă ar fi fost mult mai ușor și ar fi trezit mai puține suspiciuni… întrucât nu știm cu certitudine care dintre supoziții e cea corectă, am folosit cuvântul grecesc, care cuprinde ambele semnificații.

O discuție separată o merită cuvântul „vrăjitoare”, în *Odiseea,* nu există nici urmă de *mágos.* Dacă originalul cel mai vechi al *Odiseei* datează de la sfârșitul secolului al VIII-lea î.Hr., transcrierea oficială, care se bazează pe original, face trimitere la guvernarea lui Pisistrate, tiranul Atenei, care a trăit în secolul al VI-lea î.Hr. Poemele homerice (care se concentrează asupra sau pleacă de la episodul istoric al războiului troian, care a avut loc de fapt în secolul al XIII-lea î.Hr.) au fost însă transmise în timp, grație unei expuneri orale care se referă prin scopuri, obiceiuri și cultură la așa-numitul „Ev Mediu elen” (perioada istorică cuprinsă între secolele XII și VIII î.Hr.). Cuvântul *mágos* a fost introdus în secolul al V-lea î.Hr. De Herodot pentru a-i desemna pe preoții persani, dar aici, referindu-se la Circe, face aluzie la faptul că zeița practică magia, prepară vrăji și poțiuni magice (*phármaka*).

În foarte puține cazuri, am renunțat la acuratețe pentru a simplifica lucrurile, ca atunci când se povestește despre arma folosită pentru asasinarea lui Agamemnon. Termenul pe care eu l-am ales, „sabie”, traduce cuvântul grecesc *iábrys,* menționat și de Pindar și de tragedienii grecii. Propriu-zis, *iábrys* nu este o sabie, ci un fel de topor cu tăiș dublu, însă specificarea acestui termen ar fi îngreunat fluxul narativ. Sau *diaulos,* pe care eu îl traduc prin „flaut

dublu”, fiind un instrument compus din două tuburi de suflat făcute din trestie, os sau fildeș, cu un orificiu și o ancie subțire a cărei vibrație făcea instrumentul să sune. Din același motiv, am omis să explic sensul multor termeni marinărești, cum ar fi „parâmă”, la fel cum am tradus cu „incantație” pe *aoide* (a cărui traducere exactă este: „formulă magică psalmodiată”).

Toate acestea au fost gândite în funcție de cititorul căruia i se adresează cartea – un cititor curios și atent. Dacă universalitatea și longevitatea acestei epopei se datorează nenumăratelor referințe la ea, care s-au decantat în două milenii (numeroasele opere literare și plastice stând mărturie în acest sens), marea forță a *Odiseei* este capacitatea sa de a se oglindi în prezent. Nu văd prea multe diferențe între auditoriul rapsozilor din vremurile străvechi și cititorul de astăzi, care, în ciuda faptului că știe povestea, așteaptă să fie surprins. Există paralele între Odiseu și migrantul de azi care își riscă viața pe mare. Între furia lui Poseidon, prins în mod egoist în răzbunarea lui obtuză, și indiferența individualismului care ne înconjoară. Între Calypso și cei care simt o iubire neîmpărtășită, între Nausicaa și cei care visează la o iubire imposibilă, între Circe și cei care vor să se emancipeze, între Penelopa și cei care știu că diplomația, îmbinată cu prudența, este una dintre cele mai puternice arme de care poate să dispună un om inteligent.

„Nimeni nu știe să se întoarcă acasă așa cum știe Odiseu”, scria Roberto Calasso în formidabila lui carte *Nunta lui Cadmus și a Armoniei* (Editura Adelphi), comprimând în această afirmație esența îndelungii lui peregrinări. Foarte contemporan este și Odiseu, care știe să se reinventeze, să se ascundă și apoi să-și facă apariția în numele unei justiții care mai întâi de toate este umană. El, care nu-și pierde niciodată speranța, el, care știe cât se poate dovedi de prețios un mic gest de solidaritate, el, care, improvizând, se poate transforma în marinar,

suveran, timonier, țăran, cerșetor și tâmplar, ne învață că smerenia este primul pas către civilizație. Cade și se ridică de fiecare dată cu multă demnitate, înșală, însă numai din prudență sau necesitate (niciodată doar de dragul de a înșela), naufragiază și supraviețuiește valurilor mării, la fel cum noi ținem piept valurilor vieții cotidiene, luptăm, iubim, ne pierdem, dar reușim mereu să ne întoarcem la câte ceva. Astfel, fiecare va decide ce să regăsească în Odiseu: efigia de neșters a unui supererou sau poate chiar o frântură – eventual invincibilă – din sine.

Această carte povestită de femei și scrisă pentru cititorii de orice gen și orice vârstă a văzut lumina tiparului mulțumită unui fericit concurs de împrejurări, unele dintre ele țesute doar de femei – la el ca trama cărții. Vreau să le mulțumesc tuturor.

Multe mulțumiri agentei mele, Loredana Rotundo, care este steaua mea norocoasă.

Mulțumesc fantasticei Michela Gallio, care a făcut ca publicarea acestei cărți să fie o mare plăcere pentru mine. Mulțumesc Sarei Grazioli pentru redactarea atentă, grozavei Chiara Moscardelli și restului echipei de la Solferino, cu care este o plăcere să lucrezi, Valeriei Fazio și Virginiei Rossetti.

Mulțumesc prietenei mele, scriitoarea Marina Marazza, care a crezut, încă de la început și cu entuziasm, în acest proiect.

Mulțumesc celor trei profesoare erudite care au revizuit cea dintâi versiune: preaiubita mea soră, Patrizia Oliva, indispensabila Marcella Buldini și minunata Francesca Gallucci.

Marilù Oliva este scriitoare, eseistă și profesoară de literatură. S-a născut în 1975 la Bologna și a lucrat câțiva ani în presă, fiind o vreme directoarea unei reviste de cultură latinoamericană. A debutat în 2009 cu romanul Repetita, care a obținut Premiul Azzeccagarbugli pentru literatură polițistă și a fost nominalizat la Premiul Camaiore și la Bloody Mary Award. S-a bucurat de un mare succes de public cu seria crime, având-o ca protagonistă pe Elisa Guerra: ¡Tú lia pagarás! (2010), Fuego (2011) și Mala Suerte (2012).

A obținut Premiul Karibe Urbano pentru romanul Mala Suerte (2012), premiul tinerilor cititori la Gaia di Manici-Proietti pentru romanul Le sultane (2014) și premiul cititorilor la Noir in Festival pentru romanul Questo libro non esiste (2016).

Colaborează cu Huffington Post, Thriller Magazine și Libroguerriero.

O puteți urmări pe **www.marilioliva.net.**

MARILÙ OLIVA

Odiseea nu e povestea călătoriei unui bărbat, ci povestea de dragoste a mai multor femei. A irezistibilei Calypso, care se îndrăgostește de naufragiatul Odiseu, dar în cele din urmă, văzând că dragostea nu-i este împărtășită, îl eliberează de pe insula unde îl ține captiv. E povestea tinerei și frumoasei Nausicaa, ce se străduiește să-l seducă pe erou, însă e nevoită să accepte că inima lui aparține altcuiva. A dominatoarei Circe, care, deși urăște bărbații și le rezervă o soartă crudă celor ce ajung în preajma ei, este cucerită de șarmul irezistibil al mândrului Odiseu. Și, desigur, a Penelopei, loiala lui soție, care nu doar că îl așteaptă devotată vreme de douăzeci de ani, dar îl și egalează în iscusință și perseverență.

În această carte, ele sunt cele care povestesc peregrinările mult încercatului erou. Fiecare este protagonista câte uneia dintre etapele marii lui aventuri, perspectiva masculină fiind înlocuită cu o pluralitate de voci feminine, între care și cea a protectoarei lui Odiseu, zeița Atena, măreață femeie divină din spatele mărețului erou muritor.

Alternând ingenios punctele de vedere, Marilù Oliva readuce la viață o operă perenă a umanității pentru publicul modern, îmbogățind-o cu o perspectivă feminină care îi revelează semnificațiile ascunse.

www.edituratrei.ro
ISBN 978-606-40-0943-2
9 786064 009432

TREI